

Warszawska Nagroda Edukacji Kulturalnej

2019

Warszawski Program
Edukacji Kulturalnej

Warszawska Nagroda Edukacji Kulturalnej

2019

Warszawski Program
Edukacji Kulturalnej

Szanowni Państwo,

Warszawska Nagroda Edukacji Kulturalnej obchodzi swój jubileusz. Nagrody wręczamy już od dziesięciu lat. W tym czasie wyróżniono wielu animatorów, edukatorów i nauczycieli realizujących projekty edukacji kulturalnej w Warszawie.

Z każdym rokiem rosta liczba zgłaszanych przedsięwzięć. Stałe pojawiają się nowe, pełne pasji i zaangażowania osoby, które wprowadzają warszawianki i warszawiaków w świat kultury. Dzięki ich pracy i entuzjazmowi możemy dziś cieszyć się różnorodną i dostępną ofertą edukacji kulturalnej.

W tym roku do Nagrody zgłoszono ponad 120 projektów, Kapituła nagrodziła 26 z nich.

Jak zawsze zachwycają szerokie horyzonty edukatorów i zróżnicowanie zgłoszonych przedsięwzięć. Pośród nich uwagę zwraca duża liczba działań związanych ze sztuką współczesną oraz szczególne wyczerpanie na potrzeby i oczekiwania osób starszych.

Działania wyróżniają się świetnym przygotowaniem prowadzących oraz bardzo kompleksowym podejściem do kultury. To właśnie dzięki temu Warszawa jest liderem edukacji kulturalnej w kraju, a wiele miejskich działań przebija się do świadomości odbiorców nie tylko w stolicy.

Zachęcam do poznania nagrodzonych projektów.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'R. Trzaskowski'. The signature is fluid and stylized.

Rafał Trzaskowski
Prezydent m.st. Warszawy

SPIS TREŚCI

SZTUKI PLASTYCZNE

ZACZAROWANA PALETA / Szkoła Podstawowa nr 143	6
100 STANÓW WOLNOŚCI — KOLEKTYWNA MOZAIKA CERAMICZNA / Dom Kultury „Praga”	8
SZTUKA Z BLISKA — PROJEKT WSPARCIA OSÓB STARSZYCH ZALEŻNYCH / Wawerskie Centrum Kultury Filia Aleksandrów	10
WZORNIK — NARZĘDZIE DO POSŁUGIWANIA SIĘ OBRAZEM / Stefan Paruch, Monika Masłoń	12
DOTKNIJ SZTUKI — WARSZTATY I WYSTAWA MULTISENSORYCZNA DLA DZIECI I DOROSŁYCH / Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski	14
WIELOŚĆ RZECZYWIŚTOŚCI. WYSTAWA O NAS I MUZEUM / Galeria Działań SMB „Imielin”	16
DZIECIĘCA RADA MUZEALNA / Muzeum Narodowe w Warszawie	18
NEONOWA 140 / Szkoła Podstawowa nr 140	20

TEATR

MOJA ULICA — OPowieści MIESZKAŃCÓW ULICY SKARYSZEWSKIEJ — SPENTAKL „RÓŻA ZE SKARYSZEWSKIEJ” / Fundacja Sceny Lubelska 30/32	22
NAUCZYCIELE DZIECIOM — TEATR NAUCZYCIELI SP 357 / Szkoła Podstawowa nr 357	24
WRZENIE — GDY WOLNOŚĆ WSZYSTKICH LUDZI ZBUDZI / Dom Kultury „Włochy”	26
W KRAINIE TEATROLANDII / Przedszkole nr 376	28
SCENA DEBIUTU — TUTORING TEATRALNY DLA NAUCZYCIELI I INSTRUKTORÓW / Teatr Ochoty — Ośrodek Kultury Teatralnej	30

FILM

OGÓLNOPOLSKI FESTIWAL FILMOWY 9 MINUT / Samorząd Uczniowski IX LO im. Klementyny Hoffmanowej	32
WARSAW FILM NEST / Centrum Kultury Filmowej im. Andrzeja Wajdy	34

MUZYKA

KONKURS PIOSENKI OBCOJĘZYCZNEJ „JOSÉSONG” / XXII LO im. José Martí	36
--	----

LITERATURA

ARCHIWUM WÓLKI / Bielański Ośrodek Kultury — Filia Estrady 112	38
--	----

INTERDYSCYPLINARNE

REPREZENTACJE. NOWA EDUKACJA / Biennale Warszawa	40
PRZYBORA JEST DOBRY NA WSZYSTKO / Szkoła Podstawowa nr 70	42
KOPALNIA SENSORYCZNYCH WRAŻEŃ — SZTUKA JAKO NARZĘDZIE NOWOCZESNEJ EDUKACJI I TERAPII PEDAGOGICZNEJ / Przedszkole nr 50	44
PYTAM O POLSKĘ — Dyskusja Dzieł XX WIEKU / Fundacja ART	46
ŚWIAT BAJEK / Szkoła Podstawowa nr 385	48
CZAS NA SZTUKĘ / Przedszkole nr 151	50
KREATYWNY NAUCZYCIEL — KREATYWNY UCZEŃ — INTERDYSCYPLINARNA EDUKACJA PRZEZ SZTUKĘ / Pole Sztuki	52
CO KRYJĄ PODWODNE GŁĘBINY? — CZYLI KROPELKI WIEDZY O OTACZAJĄCYM NAS ŚWIECIE / Przedszkole nr 261	54
HOP SIUP SCENERIĘ DO BAJKI ZRÓB / Izabella Toroniewicz-Wyszomirska	56

PROJEKTY

ZACZAROWANA PALETA

Agnieszka Trepkowska

Szkoła Podstawowa nr 143, Praga-Południe

fot. Agnieszka Trepkowska

Grand Prix

- termin realizacji: 1 października 2018–14 czerwca 2019
- miejsce: Szkoła Podstawowa nr 143
- adresaci: 25 uczniów klasy pierwszej, rodzice
- liczba uczestników: bezpośrednich 25, pośrednich 50
- realizatorka: Agnieszka Trepkowska
- finansowanie: środki własne, Rada Rodziców

OPIS PROJEKTU

Projekt „Zaczarowana paleta” składał się z około 60 zajęć, podczas których dzieci słuchały opowieści o wybranych artystach-malarzach, oglądały ich prace, a następnie tworzyły własne dzieła inspirowane poznaną twórczością. Artyści, których dotyczyły zajęcia to: Giuseppe Arcimboldo, Yayoi Kusama, Andy Warhol, Pablo Picasso, Frida Kahlo, Jackson Pollock, Salvador Dali, Wassily Kandinsky, Gustav Klimt, Vincent van Gogh, Georges Seraut, Paul Cezanne, Auguste Renoir oraz Roman Opałka, Tadeusz Kantor, Edward Krasiński i Zofia Stryjeńska. Z przygotowanych prac dzieci tworzyły wystawy oraz różnego rodzaju instalacje. Dodatkowo uczniowie obejrżeli film „Twój Vincent”, uczestniczyli w warsztatach w Centrum Sztuki Współczesnej, ucząc się rozumienia niekonwencjonalnego przekazu sztuki. Poznawaniu kolejnych artystów towarzyszyły niestandardowe zadania domowe dla chętnych uczniów, m.in.: rodzinna wycieczka do Muzeum Narodowego w celu obejrzenia wystawy rzadko dostępnych prac Picassa, rodzinny spacer po Starym Mieście w celu odnalezienia polichromii Zofii Stryjeńskiej lub szukanie prac artystki w Muzeum Narodowym, odwiedzenie mieszkania/pracowni Edwarda Krasińskiego, zakup lizaka Chupa-Chups i przedstawienie rodzicom jego związku z Salvadorem Dali, przygotowanie kanapki/sałatkki/deseru zainspirowanych pracami Giuseppe Arcimboldo. Klasa uczestniczyła też w Zielonej Szkole w ośrodku artystycznym „Łuczniczka”, gdzie brała udział w artystycznych warsztatach z okazji światowego dnia sztuki.

PIERWSZY KROK

Projekt rozpoczął się od pomysłu na zapoznanie dzieci z nietypowymi malarzami i ich obrazami, co miało być alternatywą dla standardowego szkolno-podręcznikowego poznawania sztuki malarstwa. Początkowo moje działania miały dotyczyć tylko sześciu wybranych artystów, ale... to dzieci i rodzice domagali się poznawania kolejnych twórców i ich dzieł, a zajęcia z jednej strony stały się bardzo systematyczne, a z drugiej – zaczęły poszerzać się o wyjścia na warsztaty czy inne działania, w których mogli uczestniczyć również rodzice.

CELE

Założeniem projektu było zapoznanie najmłodszych uczniów z abstrakcyjnymi nurtami w malarstwie i sztuce nowoczesnej, bowiem działająca na tym etapie rozwoju wyobraźnia dziecięca nie krepuje myślenia i interpretacji. Opracowany program oraz dodatkowe działania miały zaciekawić dzieci i stworzyć atmosferę sprzyjającą prowadzeniu procesów integracyjnych i adaptacyjnych uczniów rozpoczynających naukę w klasie pierwszej. Chciałam stworzyć projekt, który pozwolił dzieciom także na rozwijanie ich kreatywności.

REZULTATY PROJEKTU

Efektom projektu było wzbogacenie wiedzy i osobistych, praktycznych doświadczeń dzieci oraz ich rodziców – poznanie przez nich różnych stylów i technik malarstwa, a także umocnienie wiary uczniów w swoje możliwości – w kreatywne myślenie i eksperymentowanie bez oczekiwania jednego idealnego rozwiązania. Nieoczywistym i niespodziewanym dla mnie efektem było ujawnienie się u dzieci wewnętrznej potrzeby tworzenia, wyrażanej poprzez prośby o zakup podobrazy i farb, aktywizacja tak dużej grupy rodziców do rodzinnego odwiedzania instytucji kultury w Warszawie czy podczas podróży do innych miast i krajów. Wielkim sukcesem w moim odczuciu jest to, że uczniowie nie boją się tworzyć prac, są kreatywni i odważni (w klasie nie ma efektu sztamkowych rysunków czy tzw. „ściągania” pomysłów), nie ulegają krytyce i nie krytykują innych. Podczas zajęć uczniowie pracowali najczęściej indywidualnie, ale zdarzały się prace grupowe, dzięki którym dzieci nabywały dodatkowo umiejętności komunikowania się, podziału pracy i współdziałania.

ORYGINALNOŚĆ Koncepcji

Sam układ zajęć w projekcie był dość typowy, oparty na opowieści ilustrowanej zdjęciami oraz aktywności dzieci w postaci działań plastycznych. Niekonwencjonalne były pomysły na realizację prac uczniów, np. malowanie turlającymi się rzodkiewkami i piteczkami dla uzyskania efektu malarstwa Pollocka, kolorowanie sekwencji własnych zdjęć/portretów dla stworzenia kontrastów (inspirowane Warholem), wykorzystanie złotej farby (Klimt).

Ciekawym wątkiem zajęć było odnajdywanie wspólnych powiązań między artystami, ich wzajemnych kontaktów, opowieści o tych, którzy odwiedzili Warszawę i coś w niej pozostawili (np. herb syrenki warszawskiej autorstwa Picassa), odkrywanie elementów sztuki jednego artysty w dziełach innego (np. kolczyki podarowane przez Picassa Fridzie Kahlo na jednym z jej autoportretów). Oryginalna w koncepcji projektu była także inicjatywa dodatkowych działań dla chętnych w postaci propozycji wycieczek detektywistycznych.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

W ramach rozwoju projektu najtrudniejsze było zaplanowanie kolejnych działań i zapewnienie ich atrakcyjności oraz różnorodności, ale również wyszukiwanie informacji o niektórych artystach. Bardzo zależało mi na wprowadzeniu też rodzimych wątków – konkretnych polskich artystów lub wydarzeń łączących zagranicznych twórców z Polską.

czego się nie spodziewaliśmy?

Nie spodziewałam się aż takiego rozwoju projektu (w fazie pierwotnej miał on dotyczyć tylko sześciu malarzy, jednak każdy kolejny tydzień w szkole zaczynał się pytaniem: „Kogo poznamy w tym tygodniu?”). Byłam zaskoczona, że tylu rodziców wspierało dzieci w ich artystycznych działaniach – zarówno w domach, jak i w czasie wycieczek w wolnym czasie.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Radością było obserwowanie uczniów w pracy, słuchanie ich przemyśleń i pytań (które pojawiały się cały czas i było ich bardzo dużo, co świadczy o tym, że każde zajęcie było ciekawe i inspirujące), patrzeć, jacy są dumni z efektów swoich działań. Miałam także wielką satysfakcję z tego, że udało mi się poprzez projekt zachęcić dzieci i rodziców do własnej aktywności, wycieczek i odkrywania instytucji kulturalnych, wystaw, a także kontynuowania działań malarskich w domach.

100 STANÓW WOLNOŚCI — KOLEKTYWNA MOZAIKA CERAMICZNA

Katarzyna Sajewicz, Ewelina Wójtowicz

Dom Kultury „Praga”, Praga-Północ

fol. archiwum Domu Kultury „Praga”

1 miejsce w kategorii Instytucje animacji kultury

- termin realizacji: 5 sierpnia–31 grudnia 2018
- miejsce: Dom Kultury „Praga”, pracownia ceramiczna Stowarzyszenia „Otwarte Drzwi”, brama przy ul. Dąbrowszczaków 2
- adresaci: osoby zaangażowane w tworzenie mozaiki, artyści oraz uczestnicy warsztatów, osoby, które na co dzień oglądają mozaikę w przestrzeni publicznej
- liczba uczestników: bezpośrednich 100, pośrednich — ponad 1000 osób dziennie korzysta z przejścia przy ul. Dąbrowszczaków 2
- realizatorzy: Ewelina Wójtowicz, Anna Mamińska, Przemysław Nicewicz
- finansowanie: środki własne, Biuro Kultury, firma „Wszystko dla ceramiki pracownia technologiczno-produkcyjna”, która podarowała tonę gliny

OPIS PROJEKTU

„100 stanów wolności – kolektywna mozaika ceramiczna” to projekt angażujący mieszkańców Warszawy w tworzenie artystycznej instalacji w bramie przy ul. Dąbrowszczaków 2 na warszawskiej Pradze-Północ. Na mozaikę złożyło się ponad 100 kafli wykonanych przez uczestników projektu podczas warsztatów prowadzonych przez artystów ceramików, a także kafle stworzone przez artystów zaangażowanych w projekt. W pracy nad mozaiką wykorzystano różnorodne techniki zdobnicze, m.in.: relief, szelakowanie, nanoszenie kalki, sitodruk. Korzystano także z materiałów graficznych ze zbiorów Muzeum Warszawskiej Pragi, których kopie zostały naniesione na niektóre kafle. W efekcie powstał nietuzinkowy kolaż o powierzchni około 10 m². Projekt był subtelnym nawiązaniem do obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości – tematyka poszczególnych prac nawiązuje do zagadnienia wolności i wyraża indywidualne podejście do tego tematu.

PIERWSZY KROK

Pomysł na mozaikę powstał na drugim piętrze w pokoju pracowników merytorycznych w Domu Kultury „Praga”. Można powiedzieć, że zaczęło się od dobrej kawy i rozmów na temat wolności, niepodległości, patriotyzmu. Zgodnie uznaliśmy, że każdy z nas jest na swój sposób patriotą i cieszy się swoją wolnością. Następnie zastanawialiśmy się i dyskutowaliśmy, jak można tę obserwację przekształcić w działanie animacyjne. Naszą inspiracją stała się mozaika „Spotkajmy się/Let's meet”, która powstała w 2016 roku w podziemnym Przejściu Stodowym we Wrocławiu z okazji Europejskiej Stolicy Kultury.

CELE

- Stworzenie atrakcyjnego projektu artystycznego w przestrzeni publicznej na Nowej Pradze.
- Zwrócenie uwagi na lokalną instytucję kultury.
- Stworzenie okazji dla osób w różnym wieku do niezawodowej edukacji artystycznej na wysokim poziomie.
- Zapoznanie z mało znanymi technikami ceramicznymi.
- Uczczenie 100. rocznicy odzyskania niepodległości w sposób twórczy i wymagający osobistej refleksji.
- Trwała ekspozycja pracy twórczej kolektywu zaangażowanego w projekt.

REZULTATY PROJEKTU

Rezultaty twarde:

- przeprowadzenie cyklu pięciu dwudniowych warsztatów ceramicznych
- stworzenie ponad 100 kafli ceramicznych – każdy według indywidualnego projektu
- stworzenie dodatkowych kafli przez artystów ceramików
- ułożenie i zainstalowanie mozaiki o powierzchni około 10 m² w bramie przy ul. Dąbrowszczaków 2
- przygotowanie filmu z realizacji projektu.

Rezultaty miękkie:

- wykorzystanie niestandardowej formy edukacji artystycznej
- wykorzystanie działań artystycznych z kategorii „art in public”
- poczucie dumy z własnego dziedzictwa kulturowego, przywrócenie mody na odkrywanie lokalnej tożsamości
- integracja społeczna i międzypokoleniowa
- wykorzystanie potrzeby współuczestnictwa, przynależności do grupy, nabycie umiejętności pracy w grupie zróżnicowanej wiekowo i społecznie
- wzrost poziomu zaangażowania się instytucji publicznych w działania lokalne
- zwrócenie uwagi na mniej atrakcyjną pod względem artystycznym część Pragi-Północ
- stworzenie dzieła społecznie zaangażowanego, jak również nowej atrakcji artystyczno-turystycznej na Pradze-Północ
- nietuzinkowe uczczenie obchodów 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości
- umiejętność wyrażenia siebie poprzez sztukę.

ORYGINALNOŚĆ Koncepcji

Mozaika ceramiczna „100 stanów wolności” jest jedną z największych tego typu instalacji w Warszawie. To nietuzinkowy przykład sztuki przestrzeni stworzonej przez mieszkańców pod fachowym okiem specjalistów w dziedzinie ceramiki. Projekt połączył w sobie wiele wątków: był nawiązaniem do 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, stanowił grupową i zarazem indywidualną formę interpretacji pojęcia wolność, w aspekcie artystycznym stał się przykładem atrakcyjnego i oryginalnego wykorzystania różnorodnych technik zdobniczych. W rezultacie mozaika stała się punktem turystycznym na mapie Pragi, który przyciąga i zatrzymuje na chwilę refleksji wielu mieszkańców Warszawy oraz turystów.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

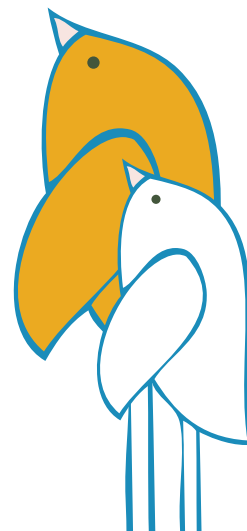
Najtrudniejszy okazał się proces wypalania ponad 100 kafli. Szybko okazało się, że piec, który mamy w naszym domu kultury nie udźwignie tak dużego przedsięwzięcia. W związku z tym musieliśmy skorzystać z pomocy zaprzyjaźnionej pracowni Stowarzyszenia „Otwarte Drzwi” oraz z wypału w dużym produkcyjnym piecu. Karkołomne było również montowanie mozaiki w grudniu, na kilkustopniowym mrozie.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Nie spodziewaliśmy się, że proces wypalania kafli jest tak skomplikowany i czasochłonny. Byliśmy zaskoczeni, że istnieje tak wiele technik pracy w glinie. Dzięki realizacji projektu „100 stanów wolności” Dom Kultury „Praga” odkrył nowe obszary do zagospodarowania w zakresie animacji kulturalnej („art in public” i „art with people”).

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Największą radością okazał się dzień, w którym mozaika została zainstalowana i odstonięta w bramie przy ul. Dąbrowszczaków 2. Wokół niej działa się niesamowite rzeczy. Mieszkańcy-twórcy odszukiwali swoje kafle na ścianie. Dzieci wołały: „Ten kafel to mój”, „Zobacz mamó”. Tego dnia byliśmy bardzo zmęczeni, ale i szczęśliwi, bo pomysł, który powstał przy kawie, stał się rzeczywistością.

SZTUKA Z BLISKA — PROJEKT WSPARCIA OSÓB STARSZYCH ZALEŻNYCH

Milena Bajer, Katarzyna Drzewiecka, Katarzyna Klecha-Maciejewska

Wawerskie Centrum Kultury Filia Aleksandrów, Wawer

fol. Milena Bajer

1 miejsce w kategorii Instytucje animacji kultury

• termin realizacji: 27 lutego–31 lipca 2018 • miejsce: Aleksandrów, Miedzeszyn, Marysin i Wawer • adresaci: osoby starsze zależne w wieku od 55 lat, mieszkańcy Wawra – mobilni instruktorzy i wolontariusze • liczba uczestników: bezpośrednich 6, pośrednich 8 • realizatorki: Milena Bajer, Katarzyna Drzewiecka, Katarzyna Klecha-Maciejewska, Anna Bartosik, Karolina Kudłacik, Edyta Bystron • finansowanie: Europejski Fundusz Społeczny – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020; Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności – Program „Uniwersytety Trzeciego Wieku – Seniorzy w Akcji”

OPIS PROJEKTU

Projekt „Sztuka z bliska” powstał z potrzeby zapewnienia aktywności kulturalnej osobom, które z racji wieku i stanu zdrowia nie są w stanie dotrzeć na zajęcia do miejsc edukacji kulturalnej, a nadal chcą pozostać aktywne. W ramach projektu mobilne instruktorki prowadziły zajęcia w domach seniorów. Mobilne instruktorki to mieszkanki Wawra, które chciały podzielić się swoimi zainteresowaniami i zdolnościami artystycznymi, dysponowały wolnym czasem i miały potrzebę pomagania innym. Przeszły one merytoryczne przeszkolenie zarówno pod względem artystycznym, jak i w obszarze pracy z osobami starszymi. Świadczona przez mobilne instruktorki usługa warsztatowa była pretekstem do spotkania z drugim człowiekiem. Seniorzy mogli wybrać bezpłatne zajęcia z ceramiki, rysunku, malarstwa czy rękodzieła. Temat warsztatowej pracy, jej tempo oraz intensywność dostosowywane były do zainteresowań odbiorców, ich samopoczucia, a także ograniczeń psychoruchowych. Podstawowym celem projektu była integracja środowiska lokalnego wokół szeroko rozumianej sztuki oraz próba ponownego włączenia osób starszych zależnych w społeczne, towarzyskie i kulturalne życie lokalnej społeczności. W projekt zaangażowani byli wolontariusze, którzy w razie potrzeby mogli wesprzeć seniorów w ich codzienności, dowieźć ich na lokalnie organizowane zajęcia czy wydarzenia kulturalne.

PIERWSZY KROK

Projekt był odpowiedzią na potrzeby mieszkańców, którzy uczestniczyli wcześniej w zajęciach stacjonarnych, ale przestali ze względu na swoje ograniczenia ruchowe i zdrowotne. Podczas warsztatów prowadzonych przez instruktorów Wawerskiego Centrum Kultury często padało stwierdzenie, że jakaś osoba chętnie by przyszła, ale nie jest w stanie fizycznie dotrzeć do domu kultury. Pojawił się więc pomysł, by instruktor poszedł do takiej osoby, dając w ten sposób możliwość uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym osobom starszym zależnym, które nadal chcą pozostać aktywne.

CELE

- Przywracanie do życia społeczno-kulturalnego osób starszych zależnych dzięki usłudze warsztatów

artystycznych prowadzonych bezpośrednio w domach tych osób przez przeszkolone mobilne instruktorki – głównie aktywne seniorki oraz kobiety bezrobotne.

- Budowanie sieci wsparcia odpowiadającego na bieżące potrzeby osób starszych zależnych.

REZULTATY PROJEKTU

- Najważniejsze korzyści dla osób starszych zależnych: kontakt z drugim człowiekiem, możliwość rozmowy, usprawnienie motoryki małej, koordynacji ruchowej, ćwiczenie cierpliwości, rozwijanie zainteresowań, kreatywności oraz oderwanie od codziennych spraw na rzecz działań artystycznych.
- Najważniejsze korzyści dla mobilnych instruktorek: nabycie nowych kompetencji i rozwój osobisty, poznanie nowych technik oraz metod pracy, budowanie relacji międzypokoleniowych, oswojenie lęku przed starością i zwiększenie pewności siebie.
- Inne rezultaty: uniwersalny, wieloaspektowy opis projektu, dzięki któremu może on być wdrażany w innych środowiskach, scenariusz modelowego spotkania, wzory dokumentów niezbędnych do wdrożenia projektu, narzędziownik instruktora, 14 scenariuszy zajęć arteterapeutycznych.

ORYGINALNOŚĆ Koncepcji

W ofercie większości domów kultury w Polsce nie ma zajęć prowadzonych w prywatnych domach. Większość działań dla seniorów, w których mogłyby uczestniczyć osoby starsze zależne, jest realizowana stacjonarnie w pomieszczeniach klubów kultury, plenerze czy przestrzeni publicznej, gdzie nie każdy jest w stanie dojechać. Lokalne ośrodki pomocy społecznej w swojej ofercie dla seniorów mają usługę sprzątania, robienia zakupów itp., nie ma w niej jednak działań artystycznych. Rozwiązanie to wychodzi zatem poza podstawowe wsparcie osoby starszej zależnej i pozwala na zaspokajanie potrzeb wyższego rzędu: samorealizacji i rozwijania pasji dzięki aktywnościom dotąd nieproponowanym osobom starszym zależnym. To instruktorzy przychodzą do ich domów i tam prowadzą zajęcia. Sam proces twórczy, czyli prowadzone warsztaty arteterapeutyczne są pretekstem do rozmowy, wspólnego spędzenia czasu, budowania więzi.

GO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

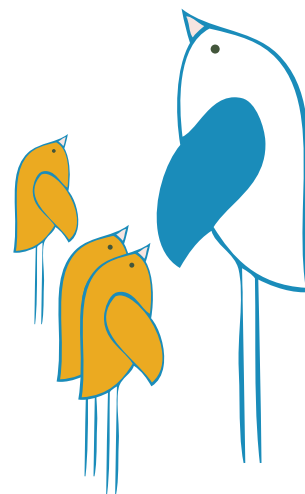
Największą trudnością było dotarcie do osób starszych zależnych, przełamanie naturalnego lęku przed zmianą. Tym osobom najtrudniej jest umówić się na pierwsze spotkanie. Pomimo chęci uczestnictwa w projekcie, odraczały termin rozpoczęcia zajęć. Dzięki zastosowaniu metody wprowadzania instruktorów przez osoby zaufane seniorom udało się przełamać tę barierę.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Instruktorki były zaskoczone, że spotkania i warsztaty okazały się dla seniorów tak ważne. Uczestniczki zajęć czekały na mobilne instruktorki cały tydzień z dużą niecierpliwością, chętnie samodzielnie kończyły prace, które rozpoczynały na warsztatach oraz ćwiczyły poznane techniki przed przyjściem instruktorek.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Projekt skutecznie odpowiadał na różne potrzeby osób starszych zależnych: potrzeby społeczne, potrzebę rozwoju czy ciekawego spędzania czasu. Z przeprowadzonej ewaluacji wynika, że wszystkie badane osoby wyraziły wysoki poziom zadowolenia z uczestnictwa i chcą kontynuować spotkania. Wielką radością był list od jednej z senierek, która napisała, że projekt „wyciągnął” ją z depresji i pozwolił na nowo „stać się człowiekiem”.

WZORNIK — NARZĘDZIE DO POSŁUGIWANIA SIĘ OBRAZEM

Stefan Paruch, Monika Masłoń

Śródmieście

fol. Stefan Paruch

1 miejsce w kategorii Inne

- termin realizacji: 1 lipca 2016–31 grudnia 2018
- miejsce: Warszawa (Polska), Scheersberg (Niemcy)
- adresaci: dydaktycy (nauczyciele i prowadzący zajęcia z zakresu edukacji wizualnej w placówkach innych niż szkoły), studenci edukacji artystycznej, uczestnicy warsztatów pilotażowych
- liczba uczestników: bezpośrednich 250, pośrednich 1000
- realizatorzy: Stefan Paruch, Monika Masłoń
- finansowanie: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

OPIS PROJEKTU

Projekt był odpowiedzią na deficyt obecności sztuki współczesnej w edukacji wizualnej. Własne doświadczenia dydaktyczne pozwoliły nam zauważyć, że praktyka edukacyjna w zakresie sztuk plastycznych opiera się na wypracowanych wiele lat temu schematach, posługuje się standardowym zestawem prac artystycznych i brak w niej zarówno możliwości poznania sztuki współczesnej, jak i użycia nowoczesnych środków wyrazu (takich jak wykorzystanie nowych mediów i działania o charakterze intermedialnym), pomimo iż często to właśnie one charakteryzują się dostępnością niezależną od umiejętności manualnych i pozwalają srodek ciężkości z nauki warsztatu przenieść na naukę posługiwania się obrazem. Projekt był próbą potraktowania wybranych utworów polskiej sztuki współczesnej jako ram do działań wizualnych. Zakładał on możliwość ponowienia gestu artysty, nie tyle poprzez stworzenie kopii, co powtórzenie i tym samym aktywne prześledzenie metod pracy wybranych twórców. Pozwoliło to na uważne przyjrzenie się wszystkim składowym danego dzieła, odpowiedzenie na pytania o stronę formalną danej pracy, etapy jej realizacji, ale też o motywację do działania i o to, w jaki sposób wpływają na odbiorcę składniki utworu. Jest to więc analiza, która pozwala na głębokie poznanie, które nie jest możliwe, kiedy dokonujemy tylko teoretycznego oglądu.

PIERWSZY KROK

W ramach przygotowania projektu został sporządzony pilotażowy schemat warsztatu wykonany na podstawie pracy Daniela Rumiancewa „Wyprawa do drugiego pokoju”, w której artysta fotografuje siebie, z użyciem projektowanych rzutników reprodukcji zdjęć z czasopism podróżniczych, w prywatnej przestrzeni własnego mieszkania. Studenci Instytutu Edukacji Artystycznej Akademii Pedagogiki Specjalnej powtórzyli ten gest artystyczny, używając podobnych w charakterze zdjęć i dopasowując je do wybranych przestrzeni pochodzącego z lat 30. budynku instytutu. Częścią wprowadzenia do zadania była zarejestrowana rozmowa z artystą.

CELE

Celem projektu było opracowanie zestawu ćwiczeń wizualnych. Zgromadzone podczas pracy nad projektem

materiały (wywiady z artystami dotyczące metod pracy w kontekście wybranych realizacji artystycznych, scenariusze zajęć i dokumentacja pilotażowych warsztatów przeprowadzonych z grupami dzieci i młodzieży) stały się narzędziem do pracy dydaktycznej w zakresie edukacji wizualnej, pozwalającym na przeprowadzenie zajęć przybliżających polską sztukę współczesną, język wizualny, którym posługują się obecnie artyści, a także dających możliwość przyjęcia konkretnego sposobu pracy artystycznej jako wzornika działań. Projekt zakładał także wypracowanie modelu zmiany kulturowej związanej z świadomym i aktywnym odbiorem sztuki współczesnej i kreatywnym użyciem środków wyrazu, którymi się posługuje. Przygotowywał uczestników pilotażowych warsztatów oraz uczestników zajęć przeprowadzonych na podstawie opracowanych ćwiczeń do twórczych działań z użyciem nowych mediów.

REZULTATY PROJEKTU

Dydaktycy (nauczyciele i prowadzący zajęcia z zakresu edukacji wizualnej w placówkach innych niż szkoły) i studenci edukacji artystycznej:

- otrzymują opracowany zestaw ćwiczeń, który ma im służyć do prowadzenia zajęć na bazie przygotowanych materiałów dostępnych na stronie wzornik.edu.pl
- w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki odbył się cykl warsztatów dla nauczycieli, edukatorów, animatorów, instruktorów zajęć artystycznych; uczestnicy poznali ćwiczenia możliwe do wykorzystania na lekcjach w szkole, podczas zajęć w domach kultury i w innych formach działań edukacyjnych; podczas trzech pierwszych warsztatów przybliżyliśmy opracowane ćwiczenia, a na ostatnich uczestnicy przygotowali scenariusze inspirowane pracami z kolekcji Zachęty.

Uczestnicy warsztatów pilotażowych:

- poznali polską sztukę współczesną poprzez aktywne prześledzenie metod pracy wybranych artystów oraz poznanie nowych środków wyrazu
- w pilotażowych warsztatach uczestniczyli m.in. uczniowie IX LO im. Klementyny Hoffmanowej (w ramach warsztatów zrealizowali mural „Napis”, inspirowany twórczością Jadwigi Sawickiej, oraz „Sylwet”, inspirowany pracami Moniki Zawadzki), XXXIV LO im. Miguela de Cervantesa (uczestniczyli w warsztacie inspirowanym twórczością Dominika Lejmana) oraz Szkoły Podstawowej nr 380.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

O oryginalności projektu świadczą przede wszystkim następujące aspekty:

- przygotowanie narzędzi, a nie tylko realizacja zamkniętego projektu
- udostępnienie na stronie wzornik.edu.pl zestawu materiałów pomocnych do przeprowadzenia zajęć (scenariusze, wywiady z artystami, reprodukcje prac, dokumentacje warsztatów)
- poszerzenie edukacji artystycznej o współczesne środki wyrazu (użycie nowych mediów i intermedii), które są obecnie powszechnie dostępne
- posłużenie się sztuką współczesną jako źródłem inspiracji, użycie obrazu do autoekspresji i komunikacji.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Największym wyzwaniem było przygotowanie takich scenariuszy zajęć, z których skorzysta zarówno nauczyciel o przygotowaniu artystycznym, jak i taki, który będzie mógł posłużyć się strategiami związanymi z obrazem do budowania znaczeń, autoekspresji i komunikacji w ramach zajęć innych niż lekcje plastyki. Scenariusze przygotowaliśmy w drugiej osobie, konstruując w ten sposób gotowe polecenia.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Zaskoczyła nas różnorodność sposobów realizacji poszczególnych ćwiczeń. Przykładem może być „Słownik” na podstawie twórczości Andrzeja Tobisa. Uczestnicy jednego z warsztatów pozwali do kamery, tworząc scenki, a uczestnicy innego – szukali raczej gotowych motywów. Ujawniło to możliwość adaptacji scenariuszy dla wielu grup wiekowych i o różnym stopniu przygotowania.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Mail otrzymany od jednej z uczestniczek warsztatów w Zachęcie: „Jeszcze raz dziękuję za warsztaty z Wami, które odświeżyły moje spojrzenie (...). Jestem pod ogromnym wrażeniem Waszego profesjonalizmu w budowaniu warsztatu na dany temat, a także docieklivosti i jasności przekazu. (...) Czytałam scenariusze ze strony Wzornika i uderzył mnie ich poziom komunikatywności i jasny cel zajęć”.

DOTKNIJ SZTUKI — WARSZTATY I WYSTAWA MULTISENSORYCZNA DLA DZIECI I DOROSŁYCH

Anna Szary, Joanna Rentowska

Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Śródmieście

fot. Krzysztof Gajewski

2 miejsce w kategorii Instytucje artystyczne i muzea

- termin realizacji: 1 października 2018–25 czerwca 2019
- miejsce: Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, warszawskie szkoły
- adresaci: rodziny i opiekunowie z dziećmi 0-5 lat i 5-10 lat, grupy zorganizowane ze szkół i przedszkoli, osoby z niepełnosprawnością ruchową i sensoryczną, edukatorzy, animatorzy, nauczyciele, terapeuci
- liczba uczestników: bezpośrednich 50 000, pośrednich 70 000
- realizatorzy: Anna Szary, Joanna Rentowska, Michał Malinowski, Alicja Bielawska, Norbert Delman, Robert Kuśmirowski, Anna Panek, Agata Królak, Mateusz Kula, Bartosz Kokosiński, Justyna Wiśniowska, Zuzanna Hertzberg, Krzysztof Topolski, zespół organizacyjny U-jazdowskiego
- finansowanie: środki własne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundacja ING Dzieciom, Fundacja Sztuki Polskiej ING

OPIS PROJEKTU

Wystawa sztuki współczesnej dla dzieci i dorosłych, która jest przestrzenią do eksperymentowania i zabawy: i dla artysty, i dla widzów. To przestrzeń dzieł sztuki, do których można wejść, dotknąć obrazów z miękkiej gąbki albo zwyczajnie przesunąć je w inne miejsce. Doświadczyć, czyli dotknąć, posłuchać, sprawdzić, z czego są zrobione. Wystawę poprzedził cykl warsztatów dla dzieci, realizowanych przez grupę młodych artystek i artystów. Uczestniczyły w nich przedszkolaki i dzieci w wieku szkolnym, które miały wpływ na to, jaką formę przybrały poszczególne dzieła na zrealizowanej pół roku później wystawie. Obiekty zostały wykonane w rozmaitych technikach, z różnorodnych materiałów, by oddziaływać na różne zmysły, pary albo grupy zmysłów. Na wystawie znalazły się prace Bartosza Kokosińskiego, Anny Panek, Agaty Królak, Roberta Kuśmierzowskiego, Zuzanny Hertzberg, Norberta Delmana, Justyny Wiśniowskiej, Krzysztofa Topolskiego, Mateusza Kuli i Agaty Bielawskiej. Wystawa obalać miała stereotyp, że sztuka współczesna jest nieprzystępna, a wizyta w galerii ją prezentującej to zwykle coś niezrozumiałego. „Dotknij sztuki” pokazuje, że sztuka współczesna to inspirujący świat doznań. Stwarza okazję do zabawy, leżenia, nasłuchiwania, przylatania, używania, wężania. Można przesunąć obrazy na kółkach, przejść się i dotknąć korytarza z gąbek, poczuć, jak wibruje podłoga itp. To zaproszenie do zmysłowego odbioru, skierowane do każdego, niezależnie od wieku, umiejętności, wiedzy czy sposobu postrzegania świata. W przestrzeni wystawy przez cały czas obecne były animatorki, które przekazywały „instrukcje obsługi” poszczególnych dzieł i odpowiadały na pytania. Wystawa była dostępna dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną oraz niepełnosprawnością ruchu.

PIERWSZY KROK

Podczas działań edukacyjnych dla grup rodzin z dziećmi, młodzieży, grup szkolnych, dorosłych, osób z dysfunkcjami oraz podczas oprowadzań po wystawach U-jazdowskiemu zauważaliśmy stałą w wielu widzów potrzebę bliższego kontaktu, nie tylko wzrokowego, z obiektami. Bycie bliżej obiektu/istoty/zjawiska to jego lepsze zrozumienie. Postępowanie się wyłącznie zmysłem wzroku jest niepełne. Podczas działań edukacyjnych staraliśmy się otwierać na tę potrzebę widza: potrzebę dotyku, wolnego, mniej skrępowanego obcowania ze sztuką współczesną,

dającą dużo więcej przestrzeni do kreatywności, wolności i interpretacji niż każda inna. Cykl warsztatów z młodymi artystami wyzwolił tę kreatywność, a doświadczenia wyniesione z edukacyjnych działań sensorycznych i synestetycznych pozwoliły zbudować pomysł kuratorski na wystawę.

CELE

- Zwiększenie zainteresowania wysoką kulturą i sztuką współczesną.
- Wzrost kreatywności i krytycznego myślenia wśród przedszkolaków i dzieci ze szkół.
- Rozwój integracji sensorycznej najmłodszych poprzez sztukę.
- Praca nad rozwijaniem empatii na podstawie budowania stosunku do specyficznych obiektów: dzieł sztuki w bezpośredniej relacji z nimi.
- Aktywizacja osób z dysfunkcjami: przede wszystkim z niepełnosprawnością słuchową, wzrokową, ruchową, autyzmem i zespołem Aspergera.

REZULTATY PROJEKTU

- Stworzenie 10 multisensorycznych obiektów-dzieł sztuki.
- 10 szkół i przedszkoli (około 150 dzieci) biorących udział w kreowaniu pomysłów lub współtworzących obiekty na wystawie.
- Około 50 000 osób – łączna liczba osób odwiedzających wystawę, w tym około 30 000 dzieci.
- Publikacja – przewodnik po wystawie, zawierająca istotę i omówienie każdego z dzieł (nakład 5000 egzemplarzy).
- Wzrost poziomu umiejętności krytycznego myślenia u około 5000 dzieci w wieku 5-10 lat.
- Wzrost poziomu kreatywności u około 5000 dzieci w wieku 5-10 lat.
- Wzrost poziomu integracji sensorycznej u około 6 000 dzieci w wieku 0-5 lat.
- Rozwój percepcji wzrokowej, dotykowej, słuchowej oraz czucia głębokiego u około 10 000 dzieci w wieku 0-10 lat.
- Wzrost wiedzy o sztuce współczesnej i polskich artystach u około 50 000 osób: dzieci i dorosłych.
- Wzrost aktywności w grupie osób z dysfunkcjami: słuchu, wzroku, ruchu oraz autyzmem i zespołem Aspergera.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

- Wystawa jako centralna część kompleksowego, edukacyjnego projektu partycypacyjnego, w którym udział widza miał charakter aktywny, kreatywny i twórczy.
- Multisensoryczny charakter obiektów na wystawie.
- Wykorzystanie technik sensoplastycznych, idei synestezji w kreowaniu charakteru, istoty i obiektów wystawy.
- Nowatorskie, autorskie idee artystyczne, na podstawie których na wystawie wykreowano obiekty bazujące na istocie „działania” dziecięcej wyobraźni.
- Idea prezentacji dzieł sztuki współczesnej podporządkowana pracy z widzem i jego rozwojowi w oparciu o kontakt ze sztuką współczesną.
- Dzieła na wystawie ulegają stałej zmianie, są kształtowane przez obecność i ingerencję widza, nie tracąc swojego charakteru dzieła sztuki.
- Performatywny charakter wystawy – staje się ona performansem, w którym performerem jest widz.
- Ukazanie i podkreślenie roli oraz sposobu pracy artysty.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Najtrudniejsze było pogodzenie wizji artystycznych z przeznaczeniem wystawy. Okazało się, że przełożenie pomysłów artystycznych na konkretne obiekty wymaga nie tylko dużych środków finansowych, ale i zaangażowania wielu specjalistów z rozmaitych dziedzin. Artysty chętnie wchodzili we współpracę z dziećmi i odnajdywali się podczas warsztatów, ale dużym wyzwaniem okazało się zrealizowanie ich pomysłów.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Większość elementów projektu była do przewidzenia, jednak nie spodziewaliśmy się aż takiego dużego zainteresowania oraz bardzo intensywnych, niezwykle aktywnych reakcji dzieci, a nawet osób dorosłych.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

- Pozytywne reakcje dzieci, wciąganie do świata sztuki dorosłych opiekunów.
- Grupy odbiorców z dysfunkcjami, ich reakcje i rzeczywiste otwarcie instytucji na ich potrzeby.
- Realna dostępność sztuki współczesnej, np. budząca szczególny entuzjazm osób głuchych praca „Do-tyki” Krzysztofa Topolskiego, czyli tzw. „wibrująca podłoga”.

WIELOŚĆ RZECZYWISTOŚCI. WYSTAWA O NAS I MUZEUM

Janusz Byszewski, Beata Nessel-Łukasik

Galeria Działań SMB „Imielin”, Ursynów

fot. Zbigniew Gozdecki

2 miejsce w kategorii Inne

• termin realizacji: 30 listopada 2018–22 marca 2019 • miejsce: Galeria Działań SMB „Imielin” • adresaci: 10 grup dzieci i młodzieży, rodziny, seniorzy, studenci, osoby z niepełnosprawnościami • liczba uczestników: bezpośrednich 300, pośrednich 1000 • realizatorzy: Janusz Byszewski, Beata Nessel-Łukasik, Mariusz Libel, Grzegorz Borkowski, Zbigniew Gozdecki • finansowanie: środki własne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urząd Dzielnicy Ursynów, Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

OPIS PROJEKTU

„Wielość rzeczywistości. Wystawa o nas i muzeum” to interaktywna wystawa i warsztaty, które jako ekspozycja i zaprojektowana aktywność widzów stanowiły integralną całość. Wystawa składała się z dziewięciu stanowisk, które zgodnie z podtytułem tworzyły przestrzeń do realizacji warsztatów podejmujących dwa wątki: „rozmowy o mnie i rozmowy o muzeum”. Słowo „rozmowa” rozumiane było zarówno dosłownie, jak też jako wszelkie formy aktywności pomiędzy zwiedzającymi podejmowane w różnych językach sztuki. Zaprojektowane sytuacje odnosiły się do problemów uniwersalnych i historycznych, jak i lokalnych czy osobistych. W ramach aktywności uczestnicy warsztatów proponowali odpowiedzi na pytania dotyczące wartości (Jakie słowo jest dla mnie ważne? O czym chcę rozmawiać bez słów? Co chcę zachować dla innych?), otoczenia (Gdzie lubię marzyć? Czego szukam?) i odczuć zmysłowych (Co słyszę? Co czuję?). W ten sposób tworzyli na wystawie własną ścieżkę zwiedzania, na której w dowolnym miejscu ekspozycji przedstawiali swój punkt widzenia lub pozostawiali przedmiot – w ich opinii wart uwagi. Tak poprzez przekładanie swoich osobistych spostrzeżeń na różnorodne formy wizualne i własną konstrukcję wizji muzeum odbiorcy mogli rozbudzić w sobie aktywne postawy wobec sztuki i włączyć się w dyskusję o tym, czym jest tradycyjne i nowoczesne muzeum. Wystawa, która zainspirowana została koncepcją Leona Chwistka „Wielość rzeczywistości” i estetyką polskiej Awangardy, znakomicie korespondowała z równoległe pokazywaną w Galerii Działań międzynarodową wystawą sztuki geometrycznej „Interdiscursive Non-Objective”. Dlatego została ona włączona w obszar warsztatów i prowadzonych dzięki wystawie badań, stanowiących podstawę do wypracowania nowych interaktywnych programów.

PIERWSZY KROK

Spotkanie z nauczycielami z ursynowskich szkół, koordynatorami edukacji szkolnej i animatorami kultury podczas seminarium „Wychowanie przez sztukę” w Galerii Działań SMB „Imielin” miało być rozmową kończącą wędrowkę mobilnej, interaktywnej wystawy „Wielość rzeczywistości”. Stało się jednak inaczej. Kuratorzy projektu, zainspirowani działaniami z uczestnikami seminarium i miejscem ich spotkania, podjęli temat zderzenia ze sobą kilku odmiennych rzeczywistości: przestrzeni galerii sztuki

współczesnej, wielości sytuacji muzealnych oraz różnorodności doświadczeń młodych ludzi. Tak powstał pomysł, aby kontynuować rozpoczętą na Ursynowie pod koniec listopada rozmowę w szerszym gronie, włączając w nią także młodzież z ursynowskich szkół. Wpisanie projektu „Wielość rzeczywistości” w przestrzeń galerii sztuki i wystawę „Interdiscursive Non-Objective” okazało się dobrym początkiem dla nowych działań.

CELE

Przez różne formy twórczej aktywności chcieliśmy w uczestnikach wywołać refleksję o tym, co jest dla nich ważne, czym jest dla nich sztuka. Przybliżyliśmy aktualną myśl Leona Chwistka: „Nie ma bowiem tego, co w zwykłej mowie nazywamy rzeczywistością, ale są różne, zgoła odmienne rzeczywistości, z którymi mają do czynienia różni ludzie, a nawet ten sam człowiek w różnych momentach”. Działaliśmy na wystawie, na której równie ważne jak obiekty były myśli, słowa i emocje uczestników.

REZULTATY PROJEKTU

- Wzrost świadomości kulturowej. Dzięki wystawie „Wielość rzeczywistości” i udziałowi w interaktywnych warsztatach uczestnicy zetknęli się z ideą muzeum otwartego i włączyli się w proces tworzenia takiego miejsca.
- Udział w społecznej dyskusji o muzeum. W trakcie spotkań każda grupa poznała nowe w odbiorze formy ekspozycji i działań muzealnych, a następnie zainspirowana kilkoma sytuacjami twórczymi wyraziła swoje konkretne oczekiwania wobec nowo powstającego muzeum narracyjnego. Wszystkie propozycje zostały przekazane do tworzonego Muzeum Józefa Piłsudskiego.
- Nowe kompetencje i umiejętności uczestników. Dokonując weryfikacji, która z zaproponowanych przez autorów projektu form uczestnictwa jest najbardziej odpowiednią pod względem własnych zainteresowań, uczestnicy projektu nabyli nowe kompetencje do artykułowania swoich potrzeb społecznych i kulturalnych w grupie rówieśniczej, jak i przestrzeniach publicznych.
- Poszerzenie podmiotowej aktywności na polu kultury. Mając możliwość kreowania własnej ścieżki zwiedzania, osoby odwiedzające wystawę, które włączyły się w zapropionowane przez autorów działania, mogły wypowiedzieć się, w jakim stopniu i dlaczego chciałyby eksplorować taką ekspozycję.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Wystawa wędrowała do ludzi, a nie czekała na nich w swojej „świątyni”. Estetyką pokazała, że w roku 1918, znanym głównie z przekazów historycznych, w świecie sztuki i polityki następowały istotne zmiany. Uczestniczyli w nich także artyści. Temperatura ich dyskusji dorównywała temperaturze sporów politycznych. Aktywny udział publiczności, która współtworzyła ekspozycję, realizując „struktury do wypelnienia”, pozwalał jej doświadczyć sprawczości, która i 100 lat temu, i teraz jest warunkiem współtworzenia swojego świata. Mobilna wystawa zrealizowana w języku awangardy lat 20. XX wieku w aktywny sposób przybliżyła zagadnienia i sztuki, i wystawiennicze, stając się równocześnie narzędziem badawczym. Ten projekt wyróżnia bardzo podmiotowe podchodzenie do uczestników.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Najtrudniejsze w procesie tworzenia i realizacji projektu było równoważenie nowoczesności i tradycji, aktywności widzów z przekazywaniem wiedzy, współczesnych środków artystycznych (np. wlepek czy instalacji) z tradycyjnymi (np. archiwalne nagranie Józefa Piłsudskiego) oraz rozbicie stereotypu estetyki lat 20. i 30. zeszłego wieku utrwalonej przez współczesne kino.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Zaskoczyło nas, jak chętnie bardzo młodzi ludzie korzystają z różnych bodźców do przełamywania stereotypów. Jak pomimo tego, że są często pozamykani przez innych w pewnych wyobrażeniach o nich, mają chęć poszerzenia kręgu własnych poszukiwań i działań. Wystarczy drobne pęknięcie, niewielka szczelina, aby udało im się wyjść poza ramę. Spojrzeli na siebie i otoczenie z innej perspektywy.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Ogromną radość sprawiały rozmowy z uczestnikami warsztatów – prowadzone już po zajęciach. Uczniowie pytali o różne sprawy związane i ze sztuką, i z polityką. Zadawali pytania o to, czym dzisiaj jest „wielość rzeczywistości”, ale i... kiedy znowu będzie podobna wystawa.

DZIECIĘCA RADA MUZEALNA

Anna Knapek

Muzeum Narodowe w Warszawie, Śródmieście

fol. Bartosz Bajerski

3 miejsce w kategorii Instytucje artystyczne i muzea

• miejsce: Muzeum Narodowe w Warszawie • adresaci: dzieci w wieku 10-14 lat, członkowie Dziecięcej Rady Muzealnej, twórcy audioprzewodników, goście muzeum korzystający z przygotowanych przez Radę audioprzewodników • liczba uczestników: bezpośrednich 15, pośrednich 200 • realizatorka: Anna Knapek • finansowanie: środki przyznane MNW na edukację przez Charity Aid Foundation America

OPIS PROJEKTU

Dziecięca Rada Muzealna to niewielki projekt o wielkim znaczeniu. Dziecięca Rada Muzealna (DRM) pierwszej kadencji składała się z 15 dzieci w wieku 10-14 lat. Każde pochodziło z innej dzielnicy Warszawy. Rada swoją wiedzę, pomysłami i działaniami wspierała rozwój Muzeum Narodowego w Warszawie, czyniąc to miejsce ciekawszym, lepszym i bardziej dostępnym dla swoich gości. Przygotowała także m.in. autorską ścieżkę audioprzewodników dla dzieci po galeriach stałych MNW. Członkowie Rady wypożyczali audioprzewodniki wszystkim zainteresowanym, prowadzili także wśród nich ankietę. Nagrania dostępne są w urządzeniach wypożyczanych w Informacji MNW oraz na stronie internetowej muzeum. Obiekty, do których powstały nagrania zostały oznaczone specjalnym piktogramem – uśmiechniętą buzią dziecka ze słuchawkami na uszach. Dziecięca Rada Muzealna to krok ku urzeczywistnieniu idei MNW jako przestrzeni tworzonej wspólnie przez ludzi zainteresowanych sztuką – bez względu na wiek, pochodzenie czy wykonywany zawód. Przygotowane przez jej członków audioprzewodniki to wyraźny sygnał, że każdy głos jest ważny. To nie jest projekt partycypacyjny, w którym jedni są uczestnikami, a drudzy organizatorami. Dziecięca Rada Muzealna to projekt współtworzony, w którym każda ze stron daje z siebie wszystko. W jednym, wspólnym celu: popularyzacji sztuki.

PIERWSZY KROK

W maju 2016 roku dobiegła końca fantastyczna przygoda, jaką było koordynowanie przeze mnie wystawy „W Muzeum wszystko wolno”, której kuratorami były dzieci. Projekt ten zmienił moje spojrzenie na muzeum i jego rolę w otaczającym go świecie. Zależało mi na tym, aby nadal wspólnie z dziećmi zmieniać muzeum. I tak powstała Dziecięca Rada Muzealna.

CELE

- Zaangażowanie do współtworzenia muzeum dzieci z grupy wiekowej 10-14 lat, dla której wciąż brakuje ciekawych propozycji w instytucjach kultury.
- Tworzenie w MNW opowieści o sztuce widzianej z różnych perspektyw, nie tylko tych eksperckich.
- Stworzenie audioprzewodników przez dzieci dla dzieci.

REZULTATY PROJEKTU

Zaangażowanie dzieci w pracę Rady pokazało, że działania traktujące młodzież w wieku 10-14 lat jako równoprawnych współtwórców, a nie tylko uczestników warsztatów rodzinnych, mogą przyczynić się do zwiększenia ich obecności w instytucjach kultury. Poza wiedzą o sztuce, zdobywają w trakcie pracy nad audioprzewodnikami, członkowie Rady podczas nagrań w studio nauczyli się pracy z mikrofonem i własnym głosem. W efekcie pracy DRM pierwszej kadencji powstała niestandardowa ścieżka zwiedzania muzeum, pokazująca sztukę z perspektywy jej młodych miłośników. Łącznie objęła ona 55 obiektów. W każdej galerii twórcom audioprzewodników przyświecała inna myśl przewodnia.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Wśród cieszących się popularnością w Polsce projektów partycypacyjnych wciąż brakuje takich, które mają trwały charakter. Przygotowywane przez instytucje wspólnie z jej gośćmi działania (wystawy, plenery, wydarzenia artystyczne) są ograniczone w czasie, a dostęp do nich ma stosunkowo wąska grupa osób. Przygotowane przez Dziecięcą Radę Muzealną audioprzewodniki są materiałem na stałe wpisany w „muzealną tkaninę” i, podobnie jak audioprzewodniki dla dorosłych gości naszej instytucji, dostępne na urządzeniach wypożyczanych w Informacji. Również idea Dziecięcej Rady Muzealnej jest w Polsce koncepcją wciąż nową. Z internetowego „śledztwa”, jakie przeprowadziłam, przygotowując się do założenia Rady w MNW, wynikało, że także na świecie nie jest to powszechna praktyka.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

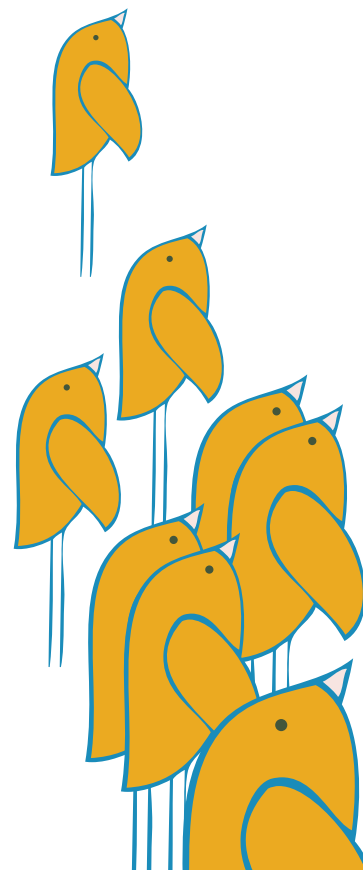
Znalezienie sposobu na tworzenie audioprzewodników bez konieczności spisywania ich treści. W Galerii Sztuki Dawnej użyliśmy na przykład dyktafonu, a w Galerii Faras dzieci spisały pytania, które przychodziły im do głowy podczas zwiedzania tej galerii. Odpowiedzi na pytania spisałam ja. Na kolejnym spotkaniu dzieci przeczytały odpowiedzi i przeredagowały je tak, aby były ciekawsze i bardziej zrozumiałe.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Tak wielu intensywnych, ciekawych i inspirujących rozmów podczas naszych spotkań. Towarzyszyły one pracy przy projekcie, ale ich zakres tematyczny był dużo szerszy, wykraczający poza dyskusje o sztuce, wystawach i działalności muzeum.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Cieszy mnie i daje wielką satysfakcję, że Dziecięca Rada Młodzieżowa to krok ku urzeczywistnieniu idei MNW jako miejsca realnie współtworzonego przez miłośników sztuki, bez względu na ich wiek, płeć, pochodzenie czy zawód.

NEONOWA 140

Jagoda Wypyszyńska Szkoła Podstawowa nr 140, Wawer

fol. Jagoda Wypyszyńska

3 miejsce w kategorii Szkoły podstawowe

• termin realizacji: 1 października 2018–10 lutego 2019 • miejsce: Szkoła Podstawowa nr 140 • adresaci: uczniowie oraz pracownicy szkoły • liczba uczestników: bezpośrednich 30, pośrednich 700 • realizatorka: Jagoda Wypyszyńska • finansowanie: środki własne, Centrum Komunikacji Społecznej, Szkolny Budżet Partycypacyjny

OPIS PROJEKTU

Podziemia naszej szkoły, w której znajduje się szatnia uczniów, są bardzo ponure, pełno tam wystających z każdego możliwego kąta rur. Uczniowie, pod wpływem wcześniejszego udziału w programie „Projekt: Szkoła”, zapragnęli zmienić tę przestrzeń. Tak się złożyło, że w tym samym czasie na lekcjach plastyki omawialiśmy sztukę warszawskich neonów – i wówczas pojawił się pomysł zrobienia neonowej szatni. Uczniowie zgłębiali temat, oglądając filmy o produkcji neonów, wędrowali po Warszawie w poszukiwaniu nielicznych zachowanych przedwojennych iluminacji, wyszukiwali archiwalne zdjęcia. Ponieważ nie mieliśmy ani środków, ani możliwości, aby zamontować w szkolnej szatni prawdziwe neony, postanowiliśmy wykorzystać to, co już tam było – właśnie te widoczne wszędzie rury. Teraz to one są głównym elementem dekoracyjnym „rozświetlającym” ponure szkolne podziemia. Projekt „Neonowa 140” został stworzony dla wszystkich uczniów Szkoły Podstawowej nr 140. Z ciemnej i brzydkiej przestrzeni stworzyliśmy miejsce zachęcające do spędzania tam przerw lub wolnego od lekcji czasu. Zaaranżowaliśmy kącik, gdzie można usiąść na pufach i kanapach zrobionych z europalet wyłożonych poduszkami. Udekorowaliśmy ściany, a na podłodze znalazły się wyrysowane również w stylistyce neonowej gry w klasy, mające zachęcić dzieci do aktywności ruchowej. Na głównej ścianie widnieje logo projektu „Neonowa 140”. Obecnie jest to tylko naklejka w odpowiedniej kolorystyce i kroju, ale docelowo ma to być prawdziwy neon.

PIERWSZY KROK

Impulsem do „Neonowej 140” był temat neonów omawiany na lekcjach plastyki. Młodzież zapragnęła zgłębić wiedzę na temat świetlnych napisów zdobiących Warszawę, a później wykorzystać ją do zmiany i uatrakcyjnienia szkolnej przestrzeni. Niewątpliwie podłożem do takiego uwrażliwienia uczniów na najbliższe otoczenie, w którym funkcjonują na co dzień, był wcześniej realizowany przez nas „Projekt: Szkoła”, w którym zadaniem uczniów było zadbanie o przestrzeń wokół siebie.

CELE

- Umiejętność przetwarzania przez uczniów znalezionych, dostępnych lub samodzielnie przygotowanych treści medialnych.
- Poznanie części historii przedwojennej Warszawy i umiejętności zlokalizowania ważnych dla warszawskiej kultury miejsc na mapie stolicy.
- Poznanie wartości rekonstrukcji historycznej przedmiotów.
- Samodzielnie wykonanie projektu architektonicznego i skosztosowanie go.
- Umiejętność przeprowadzenia rewitalizacji przestrzeni – wykonania mebli, pomalowania ścian, dekoracji wnętrz.

REZULTATY PROJEKTU

- W trakcie zajęć plastyki uczniowie poznali historię warszawskich neonów; podczas późniejszych zadań wędrowali po Warszawie i usiłowali odnaleźć istniejące neony albo chociaż miejsca, w których one były.
- Uczniowie stworzyli wizualizację i projekt przestrzeni, którą chcieli zmienić, przygotowali kosztorys, zrobili listę potrzebnych materiałów i narzędzi.
- Uczniowie nauczyli się samodzielnie wykonywać meble z europalet i poznali tajniki remontowania i tworzenia wystroju pomieszczenia.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Uczniowie dostali całkowitą wolność w działaniu – jedyne, co ich ograniczało, to przepisy BHP. Na podstawie wiedzy teoretycznej, którą zdobyli podczas lekcji plastyki, przygotowali samodzielnie projekt remontu i aranżacji piwnicznego korytarza, utrzymany w stylistyce przedwojennej Warszawy. Następnie przeszli przez wszystkie etapy: od planowania, przez badania ankietowe odbiorców projektu, przygotowanie kosztorysu i list niezbędnych materiałów, aż do samodzielnego tworzenia mebli i wykonania remontu.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

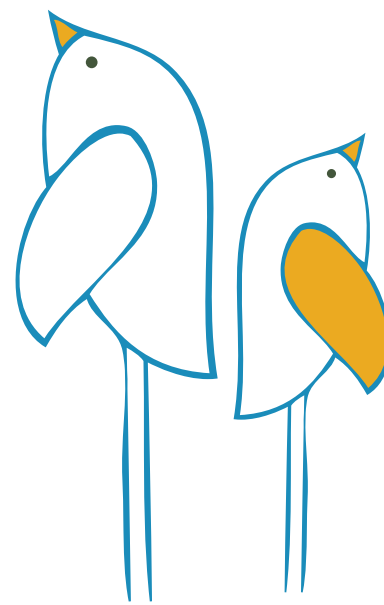
Przekonanie szkolnej kadry, aby zaufała młodzieży i powierzyła im jeden z korytarzy. Ponieważ miała być to przestrzeń dla nich, uczniowie decydowali o wszystkim sami. Ponadto ich „wymarzony neonowy świat” trzeba było przerobić w ramach „szkolnych możliwości i zasobów”.

ZGZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Zaskoczyło nas tak duże zaangażowanie ze strony uczniów. O różnych porach (dnia i nocy) przesyłali kolejne pomysły, rysunki, wizualizacje, wyszukane w sieci zdjęcia tego, co chcieliby zrobić i jakie neony przygotować.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Kiedy po feriach otworzyliśmy mury szkoły i uczniowie mogli zejść do podziemi, aby zobaczyć nowe pomieszczenie, na ich twarzach malowało się niedowierzanie oraz wielka radość. Udowodniliśmy także nauczycielom i rodzicom, że młodzież potrafi zrobić coś sama.

MOJA ULICA — OPowieści Mieszkańców ulicy Skaryszewskiej – SPEKTAKL „RÓŻA ZE SKARYSZEWSKIEJ”

Dariusz Kunowski

Fundacja Sceny Lubelska 30/32, Praga-Południe

fol. Artur Chmielewski

1 miejsce w kategorii Organizacje pozarządowe

- termin realizacji: 15 kwietnia 2015–20 czerwca 2019
- miejsce: Teatr Scena Lubelska 30/32
- adresaci: mieszkańcy Warszawy, mieszkańcy ulicy Skaryszewskiej, odbiorcy przedstawienia i strony internetowej projektu, uczestnicy warszawskich działań artystycznych
- liczba uczestników: bezpośrednich: 420 widzów, pośrednich 1 000 000 (zasięg medialny)
- realizatorzy: Dariusz Kunowski, Róża Karwecka, Maciej Mościcki, Piotr Herbich, Agata Brzozowicz
- finansowanie: środki własne, Biuro Kultury

OPIS PROJEKTU

Projekt „Moja ulica – opowieści mieszkańców ulicy Skaryszewskiej” zakładał popularyzację historii ulicy Skaryszewskiej (odbijającej w sobie historię całego miasta), na co dzień zapomnianej i nieutralizowanej niemal żadnymi znakami wizualnymi w przestrzeni publicznej. Zadziało to na rzecz umocnienia i ożywienia tożsamości lokalnej, pogłębienia więzi mieszkańców z miejscem zamieszkania oraz popularyzacji warszawskiej historii i kultury. Projekt dał mieszkańcom ulicy Skaryszewskiej szansę na żywy i aktywny udział w działaniach artystycznych i kulturotwórczych. Wyprodukowano i zaprezentowano spektakl teatralny oparty na wspomnieniach mieszkańców ulicy, zwłaszcza kamienicy przy Skaryszewskiej 10. Budynek ten stoi w pobliżu dawnego Dworca Terespolskiego, obecnie Wschodniego – ważnej historycznej stacji kolejowej, a z drugiej strony w bezpośrednim sąsiedztwie Zespołu Szkół przy Skaryszewskiej 8, gdzie podczas okupacji mieścił się słynny obóz przejściowy, wykorzystywany przez Niemców do przetrzymywania osób wywożonych na roboty do Niemiec.

W ramach projektu:

- przeprowadzono filmowane wywiady z mieszkańcami ulicy Skaryszewskiej
- opracowano zebrany materiał tekstowy, fotograficzny i filmowy
- zmontowano fragmenty wywiadów na potrzeby spektaklu
- przygotowano scenariusz spektaklu na podstawie zebranych materiałów oraz wspomnień Róży Karweckiej
- zrealizowano spektakl.

PIERWSZY KROK

W roku 2013 mieszkańcy kamienicy przy ulicy Skaryszewskiej 10, w tym Róża Karwecka, zwrócili się o pomoc w zorganizowaniu Święta Domu. Powstało wówczas pierwsze wydarzenie o charakterze festywnym zorganizowane wspólnie z mieszkańcami. Teatr Scena Lubelska 30/32 zaprezentował nagranie spektaklu „Czarna Mańka królowa przedmieścia”, a mieszkańcy ulicy Skaryszewskiej podzielili się wspomnieniami historii sąsiedzkich i zaprezentowali domowe wypieki. To spotkanie zainspirowało nas do kolejnych wspólnych działań. Osobowość, charyzma i energia Róży Karweckiej znacząco przyczyniły się do podjęcia współpracy przy kolejnym projekcie.

CELE

- Popularyzacja historii Warszawy na przykładzie ulicy Skaryszewskiej.
- Umocnienie lokalnych więzi i identyfikacji mieszkańców Warszawy z miejscem zamieszkania.
- Realizacja spektaklu opowiadającego w dramatycznej formie historię ulicy Skaryszewskiej.
- Kontynuacja dotychczasowej działalności Sceny Lubelska 30/32 w obszarze teatru autorskiego i popularyzacji warszawskich tradycji.

REZULTATY PROJEKTU

W trakcie realizacji projektu przeprowadzono kilkadziesiąt wywiadów z dzisiejszymi i dawnymi mieszkańcami ulicy Skaryszewskiej, w tym 16 wywiadów utrwalonych audiowizualnie i kilka wywiadów utrwalonych na dyktafonie (nie wszyscy rozmówcy wyrażali zgodę na nagrywanie). Dzięki zgromadzonym materiałom został wyprodukowany i zaprezentowany publiczności spektakl „Róża ze Skaryszewskiej”. Projekt umocnił i ożywił tożsamość lokalną, pogłębził więzi mieszkańców z miejscem zamieszkania i przyczynił się do popularyzacji warszawskiej historii i kultury. Nasza inicjatywna dała mieszkańcom ulicy Skaryszewskiej szansę żywego i aktywnego udziału w działaniach artystycznych i kulturotwórczych.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Niewielka ulica Skaryszewska stała się przykładem lokalnej aktywności społecznej różnych środowisk i pokoleń. Powojenne opowieści mieszkańców włożono w teatralną formę spektaklu „Róża ze Skaryszewskiej”, która stała się atrakcyjnym nośnikiem wiedzy, przyczynkiem do rozmów. Dzięki projektowi historia ulicy Skaryszewskiej – odbijającej w sobie historię całego miasta – ujrzała światło dzienne.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

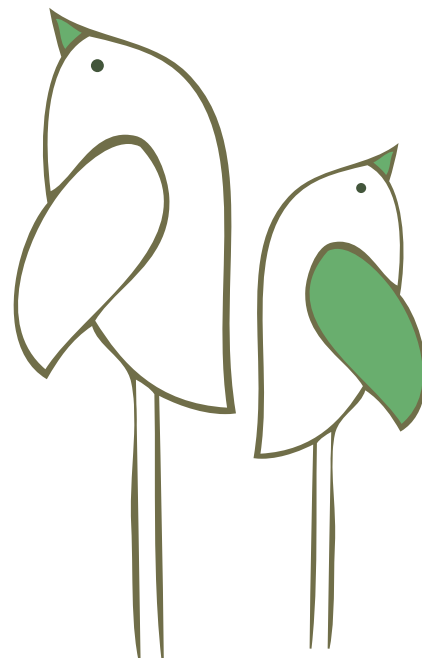
Wybór i napisanie scenariusza do spektaklu – pierwszy szkic, zatytułowany „Kamienica pod 10”, wzbogacił się o wspomnienia pani Róży i w finale zmienił tytuł na „Róża ze Skaryszewskiej”.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Reakcji odbiorców – wspólnego przeżywania minione. Niemal po każdym pokazie pojawiali się nowi świadkowie historii ulicy Skaryszewskiej, ich opowieści uzupełniały naszą wiedzę, niektóre wspomnienia wchodziły do scenariusza.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Doświadczenie silnej wspólnoty mieszkańców ulicy Skaryszewskiej i stworzenie spektaklu cieszącego się popularnością oraz uznaniem wśród warszawskiej widowni. Wyjątkowy był pokaz spektaklu „Róża ze Skaryszewskiej” w Centrum Promocji Kultury 16 września 2018 roku. Świętowaliśmy wówczas wspólnie z widownią 80. urodziny pani Róży.

NAUCZYCIELE DZIECIOM — TEATR NAUCZYCIELI SP 357

Anna Nikiciuk, Marlena Gacka, Joanna Błajszczak, Małgorzata Wojtak
Szkoła Podstawowa nr 357, Bemowo

fot. Dominik Wojtak

3 miejsce w kategorii Szkoły podstawowe

- termin realizacji: 8 czerwca 2015–31 maja 2019
- miejsce: Szkoła Podstawowa nr 357
- adresaci: uczniowie i przedszkolaki ze Szkoły Podstawowej nr 357, ich rodziny, mieszkańcy Bemowa
- liczba uczestników: bezpośrednich 246, pośrednich 7600
- realizatorki: Anna Nikiciuk, Marlena Gacka, Joanna Błajszczak, Małgorzata Wojtak
- finansowanie: środki własne, Rada Rodziców, Szkoła Podstawowa nr 357

OPIS PROJEKTU

Teatr Nauczycieli SP 357 powstał w 2014 roku z inicjatywy nauczycieli naszej szkoły. Przedstawienia przygotowywane są z myślą o uczniach oddziałów przedszkolnych i szkolnych. Wychodząc naprzeciw ich potrzebom, chcemy w atrakcyjny, interaktywny sposób przekazywać im wiedzę o wartościach. Cechą charakterystyczną naszych przedstawień jest to, że występują w nich postaci znane dzieciom z bajek klasycznych i współczesnych. Każdy spektakl uatrakcyjniany jest piosenkami oraz ciekawymi układami choreograficznymi. Zawiera także cenny morał i życiową lekcję dla widza. Treści poruszane w spektaklach są omawiane w zespołach klasowych. W „Księżniczce z Twardej Góry” mówiliśmy o tym, że rzeczy materialne nie są najważniejsze w życiu, istotna jest wzajemna życzliwość, pomoc i okazywanie dobrego serca. Przedstawienie „1:0 dla ...” opowiadało o walce Aniołów i Diabłów o uwagę ludzi w okresie Bożego Narodzenia i o najważniejszych wartościach tych świąt, takich jak rodzina, miłość i wzajemny szacunek. W spektaklu „Nie ma tego złego” na scenie spotkały się postaci znane dzieciom z literatury klasycznej, m. in. Czerwony Kapturek oraz bohaterowie współczesnych filmów, np. ptaki z „Angry Birds” i księżniczka Leia ze „Star Wars”. Morał z tego przedstawienia mówił o potrzebie równoległego istnienia dobra i zła, gdyż tylko wtedy jesteśmy w stanie doceniać w pełni nasze życiowe doświadczenia. Akcją kolejnego przedstawienia, zatytułowanego „Baśniowy ambaras”, rozgrywała się równoległe w dwóch światach: bajkowym i realnym. Naszym celem było przypomnienie dzieciom o czytaniu książek, które uczą, rozwijają wyobraźnię i wzbogacają nasze doświadczenia. Tegoroczny spektakl, „Kopciuszek na zawodach”, promował zdrowy tryb życia.

PIERWSZY KROK

Jesteśmy bardzo aktywnymi nauczycielkami, zawsze zależało nam, aby nasze działania sprawiały dzieciom radość. W pierwszym roku istnienia naszej placówki rodzice jednej z zerówek, we współpracy z wychowawcami, z okazji Dnia Dziecka zagrali spektakl dla wszystkich dzieci w szkole. Chcąc kontynuować tę tradycję, stworzyliśmy Teatr Nauczycieli SP 357. Przystąpili do niego chętni pracownicy szkoły, podobnie jak my zaangażowani w działalność na rzecz uczniów. Pierwszy spektakl spotkał się z bardzo przychylnym przyjęciem. Dzieci pytały, kiedy

i o czym będzie kolejne przedstawienie. Ta pozytywna energia uczniów dawała nam impuls do kontynuowania teatralnej działalności. Prowadzimy ją już cztery lata, a spektakle Teatru Nauczycieli SP 357 na stałe wpisały się w tradycję naszej placówki.

CELE

- Przekazanie uczniom wiedzy o wartościach i uwrażliwienie na nie w sposób interaktywny, z wykorzystaniem bliskich młodym widzom i kojarzących się pozytywnie bohaterów bajek, youtuberów, motywów filmowych i muzycznych.
- Sprawianie radości uczniom szkoły oraz mieszkańcom Bemowa.
- Kształtowanie umiejętności odbioru sztuki teatralnej.
- Rozwijanie umiejętności kulturalnego zachowania się podczas spektaklu teatralnego.
- Tworzenie wizerunku szkoły jako miejsca przyjaznego działaniom artystycznym.

REZULTATY PROJEKTU

- Uwrażliwienie uczniów i przedszkolaków na wartości, o których mówią spektakle (pomoc innym, szacunek do rodziny, optymizm, korzyści z czytania, zdrowy tryb życia).
- Wystawy prac plastycznych, które widzowie przygotowują po obejrzeniu spektakli i w których prezentują swoje wrażenia z przedstawień.
- Poznawanie uczniów, ich potrzeb, zainteresowań i oglądu świata poprzez pogłębiany wywiad.
- Świadomy odbiór przekazu spektakli przez uczniów dzięki wykorzystaniu w scenariuszu bliskich im motywów muzycznych, filmowych itp.
- Utrwalanie w uczniach zasad właściwego zachowania się podczas oglądania spektakli.
- Bliższe poznanie przez nauczycieli swoich uczniów, polepszenie porozumienia między nimi.
- Integracja nauczycieli tworzących Teatr Nauczycieli SP 357.
- Promocja placówki w środowisku lokalnym i nawiązanie współpracy z instytucjami lokalnymi (Ośrodek Wychowawczo-Profilaktyczny „Michael”, Stowarzyszenia Soul&Base, Urząd Dzielnicy Bemowo, ArtBem, Przedszkole nr 381, SP nr 350).
- Wsparcie zespołu teatralnego w jego działaniach przez dyrekcję szkoły i władze dzielnicy.
- Nagroda rodziców w plebiscycie „Stoneczniki 2018” (organizowany przez CzasDzieci.pl) w kategorii Sztuki wizualne jako najbardziej rozwojowe inicjatywy dla dzieci w wieku 0-14 lat.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Oryginalność naszego projektu polega na tym, że przekazujemy naszym widzom ważne w życiu wartości poprzez to, co jest im najbliższe. Zainteresowania naszych uczniów inspirują nas przy tworzeniu scenariuszy przedstawień. Poznaliśmy ich upodobania filmowe, muzyczne, internetowych idoli, gry komputerowe, w jakie grają, po to, by stworzyć spektakl, w którym uczniowie odnajdą znaną sobie rzeczywistość. Wychodząc od tego, co jest widzowi znane, prowadzimy go akcją naszego przedstawienia do – być może nieznanego, a może znanego, lecz zapomnianego – morału, puenty niosącej ze sobą jakąś wartość.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Najtrudniejsze było dla nas opracowanie scenariusza przedstawienia dostosowanego do odbiorców w różnym wieku (przedszkolaki od 3. roku życia i uczniowie do lat 13.), dlatego też przed rozpoczęciem przygotowań do kolejnego spektaklu przeprowadzaliśmy wywiady z uczniami, aby poznać ich potrzeby, problemy i zainteresowania.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Nie spodziewaliśmy się wielu korzyści dodatkowych dla dzieci, aktorów i szkoły. Uczniowie w inny sposób zaczęli patrzeć na swoich nauczycieli. Ci z kolei przezwyciężyli tremę przed występami, rozwijali zainteresowania artystyczne, zintegrowali się ze sobą oraz środowiskiem lokalnym. Działalność grupy teatralnej wpływa pozytywnie na jakość pracy szkoły, jej pozytywny wizerunek oraz promocję w środowisku lokalnym.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Radość i satysfakcję sprawia nam to, że dzieci w codziennym szkolnym życiu kierują się wartościami przekazywanymi im w przedstawieniach.

WRZENIE — GDY WOLNOŚĆ WSZYSTKICH LUDZI ZBUDZI

Edyta Kiesewetter, Tomasz Mitrowski, Sebastian Stafecki,
Kuba Anusiewicz, Paweł Czajkowski

Dom Kultury „Włochy”, Włochy

fot. Weronika Pawłowska-Ciągło

3 miejsce w kategorii Instytucje animacji kultury

- termin realizacji: 15 sierpnia 2017–8 czerwca 2019
- miejsce: Okęcka Sala Widowiskowa Domu Kultury „Włochy”
- adresaci: młodzież, dorośli, seniorzy
- liczba uczestników: bezpośrednich 25, pośrednich około 1500
- realizatorzy: Zespół EB Sound (dawniej Edyta Band), Edyta Kiesewetter, Tomasz Mitrowski, Sebastian Stafecki, Jolanta Wdowczyk-Czarnogórska, Arkadiusz Gołąb
- finansowanie: Dom Kultury „Włochy”

OPIS PROJEKTU

„Fabryka małą”, „Co mi Panie dasz?”, „Bla, bla, bla”, „Wychowanie” to piosenki znane każdemu, niezależnie, czy ma 15 czy 70 lat. Jakie historie kryją się w tych tekstach? Może warto wsłuchać się w ich słowa, by opowiedzieć młodym ludziom o ich rówieśnikach, żyjących w Polsce w latach 80. XX wieku? Taką próbę podjęli autorzy projektu wokalnno-aktorskiego „Wrzenie”. W ponurej codzienności schyłku lat 80. w Polsce Ludowej rodzi się artystyczny bunt. Grupa młodych muzyków, której przewodzi uzdolniony Kuba, wychodzi na ulicę śpiewać o wolności. Wkrótce do garstki buntowników dołączają kolejni. Na to jednak władza ludowa nie może pozwolić. Konfrontacja z milicją szybko pozbawia młodzież złudzeń, że jej sprzeciw i walka mają sens. Czy jednak wszyscy porzucą tę wiarę? „Wrzenie” to nietypowa lekcja historii wyśpiewana przez uzdolnionych muzycznie młodych ludzi, czyli zespół EB Sound (dawniej Edyta Band). W musicalu połączono zaaranżowane na nowo przeboje takich zespołów, jak: Dżem, Lady Pank, Maanam, T.LOVE czy Perfect z oryginalną fabułą autorstwa młodzieży z EB Sound. Powstała opowieść o tym, jak trudno było o nadzieję i plany na przyszłość w brutalnej rzeczywistości PRL-u i jakie znaczenie miała muzyka dla młodzieży walczącej o wolność. „Wrzenie” ukazuje walkę z systemem poprzez muzykę, performance i happening. Nawiązuje do młodzieżowych ruchów społecznych, takich jak Pomarańczowa Alternatywa. Groteska i ironia były skuteczną bronią w walce z systemem. W spektaklu prześmiewcze sceny walki młodzieży z ZOMO przy dźwiękach piosenki „Nie poganiaj mnie” Maanamu przeplatają się z nostalgicznymi scenami młodzieżowych wyznań miłosnych w rytmie przeboju „Ta noc do innych jest niepodobna”. Dramat jednostki łączy się z siłą młodzieżowego buntu, frazy piosenki „Mówię ci, że” Tiltu spletają się z dramatycznym krzykiem „Chcemy być sobą” Perfectu.

PIERWSZY KROK

W czerwcu 2017 roku EB Sound, planując kolejny sezon, jednogłośnie wybrał musical jako najciekawszą i dającą duże możliwości rozwoju formę pracy. Członkowie zespołu z nostalgią wspominali pierwsze tego typu doświadczenie, jakim dla większości był realizowany przed laty w DK „Włochy” musical „Trzepak Show”. Tym razem jednak młodzi wokaliści chcieli pójść własną drogą. Sami zaproponowali powrót do polskich przebojów lat 80. i sami postanowili

wymyślić fabułę widowiska. Od początku wiedzieli, że prócz dobrej zabawy, chcą także mieć szansę na stworzenie własnej, poważnej wypowiedzi artystycznej. Jeden z naszych wokalistów, Kuba Anusiewicz, po konsultacjach i rozmowach w gronie rodziny wymyślił pierwsze zręby opowieści, której akcja osadzona została w latach poprzedzających zmiany ustrojowe w Polsce. Już wtedy wiedzieliśmy, że głównym hasłem wspólnej pracy będzie wolność.

CELE

- Udowodnienie, że sztuka pomaga mówić o rzeczach ważnych i może być narzędziem zmiany społecznej.
- Rozbudzenie ciekawości historycznej, zwrócenie uwagi na dbałość o dziedzictwo poprzednich pokoleń i nowatorski sposób świętowania 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.
- Tworzenie nowej drogi komunikacji z młodym odbiorcą poprzez wykorzystanie rockowej stylistyki.
- Komunikacja międzypokoleniowa.
- Stworzenie przestrzeni do interdyscyplinarnej aktywności młodzieży (śpiew, taniec, teatr).

REZULTATY PROJEKTU

- Wzbogacenie wiedzy młodych wykonawców na temat okresu transformacji ustrojowej w latach 80. XX wieku w Polsce dzięki rozmowom o przeczytanych książkach i obejrzanych filmach.
- Przeprowadzenie dyskusji międzypokoleniowej dotyczącej tematu wolności.
- Wykonanie dokumentacji fotograficznej i filmowej z przygotowań do spektaklu.
- Warsztaty z Anną Gorońską na temat stylizacji z lat 80., warsztaty z Fundacją Okiem Kamery z rejestracji fotograficznej i filmowej projektu.
- Poszerzenie zakresu umiejętności scenicznych wykonawców projektu o kompetencje z zakresu gry aktorskiej i tańca.
- Kilnkrotna prezentacja musicalu „Wrzenie”.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

• Dialog międzypokoleniowy: młodzi ludzie opowiadają historię znaną tylko z przekazów rodziców i dziadków, udowadniając, że tematy takie jak wolność, walka z systemem, pozostawanie wiernym swoim ideałom są treściami uniwersalnymi, ważnymi

także dla ich pokolenia. Autentyczność przekazu i młodzieżowa energia przywołują wspomnienia minionych lat i wzruszają starsze pokolenie.

- Połączenie rockowej stylistyki muzycznej z treściami społeczno-historycznymi - Ciągłe wykorzystanie formy wokalnno-aktorskiego przekazu do przeprowadzenia lekcji historii.
- Stworzenie warunków do współpracy młodzieży działającej w obszarze sztuki filmowej z Fundacją Okiem Kamery z młodzieżą z zespołu EB Sound. Wspólne przygotowanie traileru i filmowej dokumentacji.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Dobór piosenek i zadania aktorskie, zmierzenie się z rzeczywistością lat 80. – egzotyczną i nieoczywistą dla wielu zaangażowanych w projekt młodych ludzi.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Nie spodziewaliśmy się, że tak dobrze pocujemy się w niecodziennych dla nas rolach, a publiczność będzie tak żywo reagowała na naszą muzyczną opowieść i że stanie się ona punktem wyjścia do międzypokoleniowych rozmów o wolności.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Entuzjastyczny odbiór musicalu przez publiczność w różnym wieku. Niezwykłe przychylnie recenzje autorstwa teatrologa Janusza Majcherka w trakcie Młodzieżowych Spotkań Teatralnych. Zaproszenia do stacji radiowych. Nawiązana współpraca i przyjaźnie z Fundacją Okiem Kamery i Anną Gorońską. Poczucie, że daliśmy radę i dobrze się przy tym bawiliśmy.

W KRAINIE TEATROLANDII

Beata Goławska, Beata Krzyszczuk
Przedszkole nr 376, Rembertów

fol. Dorota Ryś

3 miejsce w kategorii Przedszkola

- termin realizacji: 15 września 2017–30 czerwca 2018
- miejsce: Przedszkole nr 376
- adresaci: dzieci oraz pracownicy Przedszkola nr 376, uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 217, rodzice i zaproszeni goście
- liczba uczestników: bezpośrednich 315 przedszkolaków, 25 uczniów, rodzice i zaproszeni goście
- realizatorki: Beata Goławska, Beata Krzyszczuk
- finansowanie: środki własne, Rada Rodziców

OPIS PROJEKTU

Projekt „W krainie Teatrolandii” zaadresowany był do dzieci ze wszystkich grup wiekowych w Przedszkolu nr 376. Pomysł projektu narodził się podczas rozmów oraz w czasie obserwacji zabawy dzieci w teatrze.

Przedszkolaki były bardzo zaangażowane i to było inspiracją do zapoznania ich z różnymi formami teatralnymi. Projekt wdrażany był w kilku etapach:

- prezentacja spektaklu Teatru Animacji Falko Show z Krakowa połączona z warsztatami
- cykl zajęć związanych z teatrem realizowanych w każdej grupie wiekowej
- zorganizowanie w salach kącików teatralnych, gromadzenie rekwizytów (kukiełki, sylwety, pacynki, kostiumy, opaski itp.)
- realizacja bajki z programu literackiego wg Lwa Wygotskiego
- wyjazdy do warszawskich teatrów organizowane dla całej społeczności przedszkolnej – poznawanie różnych form teatralnych poprzez udział w spektaklach
- przegląd teatralny – zaprezentowanie różnych form teatralnych przez wszystkie grupy wiekowe przedszkolaków.

W pierwszych etapach projektu dzieci zdobywały wiedzę teoretyczną i uczestniczyły w spektaklach teatralnych. Następnie prezentowały swoje umiejętności przed publicznością przedszkolną, rodzicami i uczniami ze Szkoły Podstawowej nr 217. Wystawiane przedstawienia były bardzo różnorodne. Przedszkolaki zaprezentowały między innymi pantomimę, teatr cieni, czarny teatr, musical, teatr kukiełkowy. Przed widownią przedszkolną, w sztuce „Jaś i Małgosia”, zaprezentowali się również pracownicy przedszkola.

PIERWSZY KROK

Zaczął się od pomysłu, aby dzieci wprowadzić w świat teatru, zaciekać tą dziedziną sztuki i ukazać różne formy teatralne. Podczas rozmów z dziećmi zauważyliśmy, że przedszkolaki mają bardzo mały kontakt z teatrem. Większość z nich znała tylko przedszkolne teatryki, a jedynie kilkoro było w teatrze z rodzicami. Postanowiliśmy zatem stworzyć dzieciom warunki do obcowania z tą dziedziną sztuki.

CELE

- Zainteresowanie dzieci różnymi formami teatralnymi i wzbudzanie w nich potrzeby kontaktu ze sztuką.
- Ćwiczenie pamięci, poszerzanie zasobu słownictwa poprzez naukę i interpretację tekstu mówionego.
- Rozwijanie u dzieci zdolności artystycznych i inspirowanie ich do podejmowania samodzielnych działań twórczych.
- Przygotowanie do odbioru przedstawień teatralnych.
- Integracja całej społeczności przedszkolnej.

REZULTATY PROJEKTU

- Wzbogacenie wiedzy związanej z teatrem u dzieci ze wszystkich grup wiekowych i poznanie różnych form teatralnych (musical, teatr cieni, czarny teatr, teatr kukiełkowy, teatr, w którym wystąpiły marionetki).
- Przygotowanie 15 przedstawień, z których każde były prezentowane co najmniej dwa razy (dzieci dzieciom, dzieci rodzicom, nauczyciele dzieciom).
- Udział w dzielnicowym konkursie poetyckim i zdobycie przez jednego z przedszkolaków I nagrody za interpretację tekstu Jana Brzechwy „Kwoka”.
- Wyrażanie przez dzieci w pracach plastycznych emocji, związanych z przeżyciami teatralnymi (z punktu widzenia i artysty, i widza).
- Zaangażowanie rodziców w działania związane z projektem.
- Wzbogacenie zasobów przedszkola o dekoracje (oświetlenie luminescencyjne, rolety zaciemniające, scenę, rekwizyty, kukiełki, stroje dla dzieci, kurtynę do teatru cieni), które powstały w wyniku realizacji projektu i będą wykorzystane do aranżacji przedstawień przez kolejne roczniki przedszkolnych dzieci.
- Uczestnictwo w projekcie wszystkich przedszkolaków, w tym dzieci z orzeczeniem z grup integracyjnych.
- Rozwinięcie pasji i zainteresowań zaobserwowanych przez nauczycieli u dzieci.
- Ośmielenie dzieci wycofanych oraz z orzeczeniem, ukazanie ich potencjału i podniesienie samooceny.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

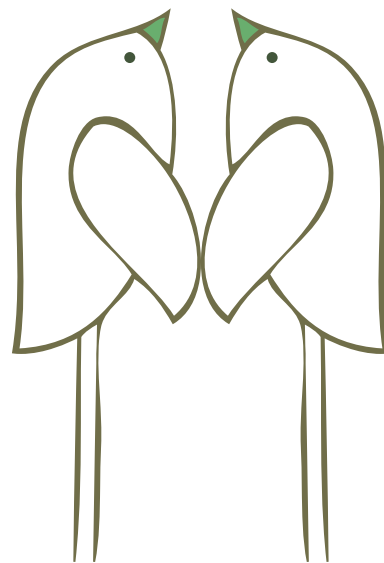
Oryginalność projektu polegała na zaangażowaniu w „tworzenie teatru” całej społeczności przedszkolnej, w tym dzieci z orzeczeniem oraz rodziców. Prawie wszyscy uczestnicy projektu byli aktorami, a następnie znaleźli się po drugiej stronie sceny jako widzowie.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Tak dużego zainteresowania i zaangażowania przedszkolaków w grę aktorską. Tego, że zabawę w teatr przeniosą do sali przedszkolnej i będą bawili się w czasie zabaw swobodnych, bez ingerencji osób dorosłych. Dzieci wcielały się w rolę aktorów, przebrały się, używały kukiełek, pacynek i zawsze pamiętały, że na spektaklu musi być widownia.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Każde przedstawienie wywoływało radość wśród przedszkolaków, opiekunów i zgromadzonych gości. Nastąpiła integracja całej społeczności przedszkolnej. Cieszyło nas zaangażowanie wszystkich zainteresowanych we wspólne działania oraz wdzięczność rodziców za wprowadzenie dzieci w świat teatru. Radość daje nam też nasza własna satysfakcja ze zrealizowanego przedsięwzięcia.

SCENA DEBIUTU — TUTORING TEATRALNY DLA NAUCZYCIELI I INSTRUKTORÓW

Hanna Kłoszewska, Joanna Jonczyk

Teatr Ochoty — Ośrodek Kultury Teatralnej, Ochota

fol. Maciej Jaźwiecki

Wyróżnienie w kategorii Instytucje artystyczne i muzea

• termin realizacji: 8 grudnia 2018–3 marca 2019 • miejsce: Teatr Ochoty — Ośrodek Kultury Teatralnej • adresaci: nauczyciele i instruktorzy teatralni z całej Polski, którzy prowadzą grupy teatralne z młodzieżą • liczba uczestników: bezpośrednich 7, pośrednich 105 • realizatorzy: Joanna Jonczyk, Konrad Dworakowski, Krystyna Dębicka, Michał Domański, Olga Żmuda, Przemysław Furdak • finansowanie: środki własne, Biuro Kultury

OPIS PROJEKTU

Scena Debiutu – tutoring teatralny dla nauczycieli i instruktorów jest nową formułą współpracy Teatru Ochoty z nauczycielami i pedagogami realizującymi spektakle i projekty teatralne z młodzieżą w szkole. To cykl warsztatów, których celem jest dostarczenie narzędzi i rozwój umiejętności przydatnych w teatralnej pracy w szkole. W ramach zajęć skupiamy się na budowaniu zespołu, prowadzeniu młodego aktora, reżyserii, ruchu scenicznym oraz teatrze formy. Dodatkowo program obejmuje trzymiesięczną pracę z tutorem, którego rolą jest wsparcie uczestnika w realizacji zadania z grupą młodzieży. Proponowani tutorzy to pedagodzy teatru, doświadczeni prowadzący związani z ogniskiem teatralnym Teatru Ochoty. Program kończy się prezentacją na scenie Teatru Ochoty projektów teatralnych zrealizowanych przez uczestników ze swoją grupą młodzieży i dyskusją wokół obejrzanych przedstawień. Integralną częścią Sceny Debiutu jest również wizyta grupy na spektaklu Konrada Dworakowskiego „Prawiek”, w którym występują aktorzy do 18 roku życia, oraz spotkanie z reżyserem w ramach masterclass.

PIERWSZY KROK

Wyszliliśmy od tezy, popartej naszymi doświadczeniami jako organizatora teatralnych przeglądów, że młodzieżowe festiwale oraz przeglądy teatralne przestały cieszyć się dawną popularnością. Często podmioty organizujące te wydarzenia (teatry, domy kultury) muszą starannie zabiegać o grupy chętne do udziału w nich. Małe zainteresowanie festiwalami idzie w parze z coraz niższą jakością prezentowanych tam spektakli. Scena Debiutu zakłada uatrakcyjnienie znanej formy przeglądu teatralnego i wsparcie narzędziowe oraz merytoryczne dla instruktorów prowadzących grupy teatralne. Daje również możliwość konfrontacji i dialogu z innymi występującymi zespołami, poprzez merytoryczną i prowadzoną w duchu pedagogiki teatralnej dyskusję.

CELE

Celem projektu jest stworzenie sytuacji, w której zaproszone do działania grupy teatralne i ich instruktorzy otrzymają specjalistyczne wsparcie artystów, pedagogów i instruktorów współpracujących

z Teatrem Ochoty. Pod opieką profesjonalistów grupy mają możliwość stworzenia krótkiej wypowiedzi teatralnej i zaprezentowania jej na scenie. Nadzrędnym celem projektu jest tworzenie społeczności młodzieżowych grup teatralnych, umożliwiając im rozwój oraz zapewniając przestrzeń do wymiany doświadczeń.

REZULTATY PROJEKTU

Uczestnicy projektu wzięli udział w warsztatach, z których wynieśli konkretne umiejętności:

- świadomość ciała i ruch sceniczny – umiejętność budowania spektaklu w przestrzeni, podstawy teatru ruchu
 - wiedzę o tym, jak techniki improwizacji pomagają w budowaniu scenariusza przedstawienia
 - rozumienie roli reżysera w spektaklu młodzieżowym
 - pedagogiczne – w zakresie technik pracy z grupą oraz komunikacji w młodzieżowym zespole teatralnym.
- Stworzyliśmy możliwość spotkania i wymiany artystycznych doświadczeń najpierw dla instruktorów teatralnych z różnych miast, a podczas finału także dla młodzieży – aktorów grup teatralnych. Co za tym idzie, budujemy bazę amatorskich grup teatralnych i dajemy szansę rozwoju instruktorom oraz nauczycielom, którzy chcą pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Scena Debiutu jest projektem realizowanym w Teatrze Ochoty od 2015 roku. Tegoroczna edycja została znacząco zmodyfikowana, tak by odpowiadać na potrzeby uczestników zaangażowanych w minione realizacje projektu. Kładziemy nacisk na aktywny udział instruktorów pracujących z młodzieżą, gwarantujemy szereg warsztatów doskonalących oraz opiekę merytoryczną instruktorów, reżyserów, aktorów współpracujących z Teatrem Ochoty. Ponadtrzymiesięczna praca w duecie instruktor-tutor zakłada pogłębione konsultacje, a także wspólne rozwiązywanie problemów pojawiających się w trakcie realizacji przedstawień. W finale, obok pokazów spektakli młodzieżowych wyreżyserowanych przez instruktorów biorących udział w projekcie, równie ważna jest otwarta przestrzeń do dyskusji oraz gielda pomysłów i spostrzeżeń.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Nie spodziewaliśmy się, że kontakt w relacji instruktor-tutor okaże się tak głęboki i wielowymiarowy. Ze względu na odległość między miastami, uczestnicy mogli spotkać się ze swoimi tutorami kilka razy, ale ich kontakt nie ograniczał się do spotkań na żywo. Oprócz rozmów telefonicznych odbywały się nawet próby oglądane za pośrednictwem Internetu, a także wideokonferencje.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Najwięcej radości przyniósł nam finał projektu. Spektakle prezentowane przez poszczególne grupy były na wysokim poziomie artystycznym, można było zobaczyć, że instruktorzy faktycznie wykorzystali zdobyte podczas naszych warsztatów umiejętności. Co więcej, młodzież również w pełni zaangażowała się w dyskusje po spektaklach, tworząc platformę do wymiany artystycznych myśli i doświadczeń.

OGÓLNOPOLSKI FESTIWAL FILMOWY 9 MINUT

Natalia Senatorska, Agata Nowotnik, Małgorzata Wiśniewska

Samorząd Uczniowski IX LO im. Klementyny Hoffmanowej, Śródmieście

fol. Mariusz Szczodry

1 miejsce w kategorii Szkoły ponadgimnazjalne

• termin realizacji: 12 stycznia–23 listopada 2018 • miejsce: IX LO im. Klementyny Hoffmanowej • adresaci: młodzież interesująca się sztuką filmową • liczba uczestników: bezpośrednich 643, pośrednich 24 000 • realizatorki: Natalia Senatorska, Agata Nowotnik, Małgorzata Wiśniewska • finansowanie: Rada Rodziców, Burmistrz Dzielnicy Śródmieście

OPIS PROJEKTU

Festiwal Filmowy 9 Minut to inicjatywa uczniów i nauczycieli IX LO im. Klementyny Hoffmanowej. W wyniku naszych ambicji, rozbudzonych w czasie pierwszego festiwalu w 2017 roku, zdecydowaliśmy się na rozszerzenie zasięgu kolejnej edycji na ogólnopolski. Korzystając z rozgłosu zdobytego przez nasze wydarzenie, wsparliśmy Fundację Spełnionych Marzeń, co było dla nas bardzo ważnym aspektem całego projektu. Festiwal był niezwykle wydarzeniem dla wszystkich osób związanych z IX LO. W prace organizacyjne zaangażowało się ponad 200 uczniów, którzy przy wsparciu nauczycieli wspólnie stworzyli ten projekt. Była to dla nich okazja do rozwinięcia swoich umiejętności w wielu dziedzinach. Widzowie mieli szansę porozmawiać na temat filmów i podzielić się swoimi obserwacjami z rówieśnikami. Uczestnicy konkursu mogli sprawdzić, jakie opinie na temat ich prac mają specjaliści zajmujący się filmem zawodowo, mogli też skonfrontować swoje doświadczenia z innymi pasjonatami sztuki filmowej. Podczas wydarzenia odbył się pokaz zgłoszonych filmów, które były oceniane przez jury i osoby zasiadające na widowni. Urozmaicheniem pokazów były konkursy i dodatkowe atrakcje dostępne dla gości festiwalu. Dużym zainteresowaniem cieszyła się kawiarenka festiwalowa, w której odbywała się transmisja na żywo z głównej sali. Galę można było zobaczyć również w Internecie, co było wygodnym rozwiązaniem dla rodzin uczestników, które nie mogły osobiście pojawić się w Warszawie. Filmy konkursowe odznaczały się wysokim poziomem. Angażujące produkcje, ciekawe pomysły oraz rozwiązania fabularne zaskakiwały widownię i skłaniały do przemyśleń.

PIERWSZY KROK

Dzięki współpracy z firmą Gutek Film w naszym liceum powstał program edukacji filmowej, a następnie stworzono autorską klasę kulturowo-filmową. Jej uczniowie i uczennice dwukrotnie skorzystali z programu Warszawskich Inicjatyw Edukacyjnych i pod okiem profesjonalnych operatorów nakręcili dwa filmy: dokumentalny – „Dębak” – i fabularny – o historii Warszawy. W 2015 roku wprowadzono w naszej szkole edukację filmową. Efektem zajęć było niewątpliwie rozbudzenie zainteresowania kinem, co z kolei zaowocowało udziałem wielu uczniów w I Olimpiadzie Wiedzy Filmowej i Komunikacji Społecznej. Wraz z kolejnymi osiągnięciami

w dziedzinie filmu nauczyciele wraz z uczniami podjęli decyzję o zorganizowaniu pierwszej edycji festiwalu, która spotkała się z tak pozytywnym odzewem, że w 2018 odbyła się jego druga, już ogólnopolska edycja.

CELE

Naszym głównym celem jest popularyzacja idei kręcenia filmów krótkometrażowych wśród młodych ludzi oraz poszerzenie ich wiedzy na temat przemysłu filmowego. Festiwal organizowany był w całości przez uczniów IX LO, dlatego pośrednim celem projektu była ich integracja i rozwój na płaszczyznach społecznych, technicznych, plastycznych i innych.

REZULTATY PROJEKTU

Dla organizatorów:

- integracja środowiska szkolnego i zdobycie umiejętności współpracy
- zdobycie wiedzy na temat funkcjonowania dużych wydarzeń kulturalnych
- zdobycie umiejętności koordynowania pracy zespołowej, planowania budżetu i rozliczania faktur, nawiązywania współpracy z patronami i sponsorami oraz kontaktów z mediami.

Dla twórców:

- możliwość realizowania swoich filmowych pomysłów i artystycznych wizji, odzwierciedlających postrzeganie świata i wrażliwość młodych filmowców
- zdobycie nowych doświadczeń w zakresie aktorstwa, reżyserii, montażu i innych technicznych aspektów realizacji filmów.

Dla widzów:

- wyrobienie umiejętności oceny dzieła filmowego
- atrakcyjna forma spędzenia wolnego czasu.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Druga edycja Festiwalu Filmowego 9 Minut wyróżniła się spośród innych wydarzeń tego typu wyjątkowym zasięgiem (skalą ogólnopolską) oraz towarzyszącym mu celem charytatywnym. Dzięki zaangażowaniu uczniów naszego liceum i wsparciu organizatorów udało się wypromować festiwal i dotrzeć do wszystkich zainteresowanych w całym

kraju. Gala festiwalowa i pokazy filmów konkursowych odbyły się w specjalnie zaaranżowanej do tego przestrzeni, zaprojektowanej tak, aby nawiązywała do historii kinematografii i kin studyjnych. To dzięki przyjaznej atmosferze, estetyce wykonania, dbałości o dobre samopoczucie gości zebraliśmy pozytywne recenzje od wszystkich obecnych na wydarzeniu. Co więcej, dzięki wsparciu tych osób mogliśmy zabrać fundusze dla Fundacji Spełnionych Marzeń.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

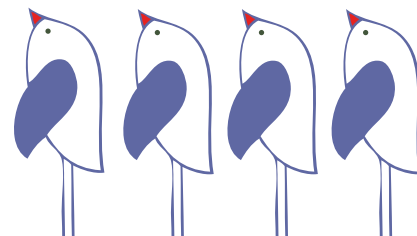
Dużą trudnością było przekonanie firm i instytucji o potencjale naszego projektu. Pojawiały się też liczne problemy budżetowe, które stanowiły dla nas nie lada wyzwanie.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Zaskoczyła nas liczba zgłoszeń. Nie spodziewaliśmy się, że w ciągu roku uda nam się dotrzeć do młodych ludzi z całej Polski i zachęcić ich do nakręcenia własnych filmów. Dodatkową niespodzianką był dla nas wyjątkowo wysoki poziom produkcji, utrzymywany przez wszystkich uczestników.

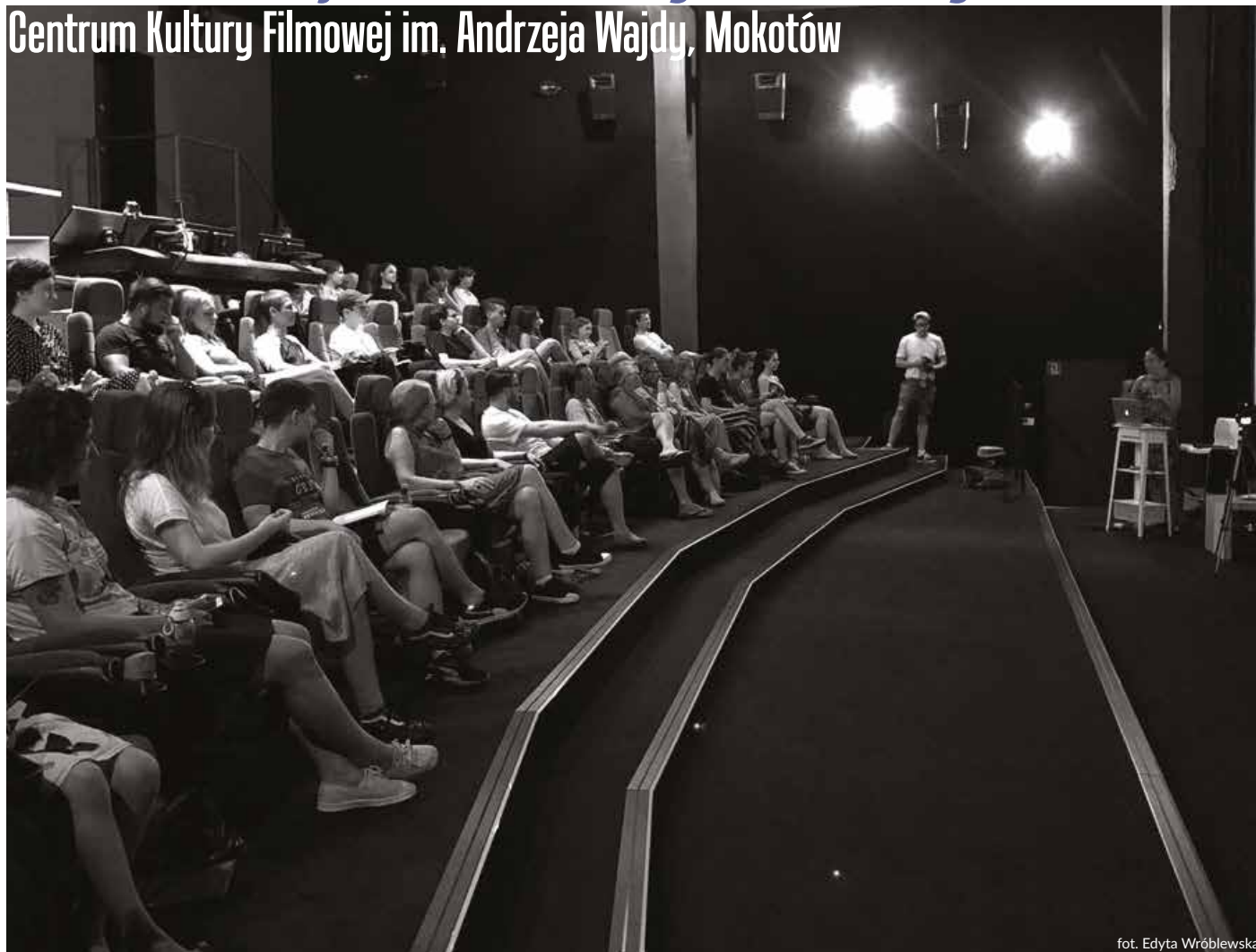
NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Niezwykle ucieszyła nas liczba osób, która przyszła na festiwal, aby zobaczyć efekty naszej pracy. Kolejka wychodziła poza szkołę i konieczne było otworzenie dodatkowych punktów informacyjnych. Podczas wydarzenia podchodziły do nas osoby, które mówiły, że przyjechały spoza Warszawy, aby zobaczyć jak w zwykłej państwowej szkole zorganizować ogólnopolskie wydarzenie.

WARSAW FILM NEST

Joanna Rożen-Wojciechowska, Katarzyna Ślesicka, Edyta Wróblewska
Centrum Kultury Filmowej im. Andrzeja Wajdy, Mokotów

fol. Edyta Wróblewska

3 miejsce w kategorii Instytucje artystyczne i muzea

• termin realizacji: 15-16 czerwca 2019 • miejsce: Di AERO Theater • adresaci: młodzi mieszkańcy Warszawy (od 16 do 26 lat) zainteresowani kinem, którzy w przyszłości chcieliby zdobyć zatrudnienie w jednym z zawodów filmowych • liczba uczestników: bezpośrednich 65, pośrednich 100 • realizatorzy: Izabela Igel, Maciej Pawłowski, Łukasz Gutt, Bartosz Konopka, Agnieszka Glińska, Rafał Golis, Jędrzej Sabliński, Kamil Rutkowski • finansowanie: Biuro Kultury

OPIS PROJEKTU

Warsaw Film Nest to kompleksowy program edukacji kulturalnej z obszaru filmu, skierowany do pasjonatów kina, licealistów i studentów, ale też innych młodych osób, pragnących się dowiedzieć, który z zawodów filmowych odpowiada ich zainteresowaniom i predyspozycjom oraz w jaki sposób pokierować swoją edukacją, aby zdobycie tego zawodu w przyszłości było możliwe. To cykl warsztatów dla młodzieży szukającej inspiracji zawodowych i twórczych, który ma zachęcać młodych ludzi, by nie tylko byli świadomymi odbiorcami kultury filmowej, ale kiedyś także sami ją tworzyli w różnych obszarach: jako reżyserzy, producenci, operatorzy, dźwiękowcy, montażyści czy specjaliści od efektów specjalnych. Każdy z sześciu masterclass jest prowadzony przez uznanych profesjonalistów aktywnie działających w branży filmowej, specjalistów z danej dziedziny z dorobkiem twórczym oraz z rozwiniętymi umiejętnościami pedagogicznymi, od których uczestnicy dostają inspiracje, wsparcie oraz wskazówki, jak sprecyzować, a następnie zrealizować swoje plany zawodowe. Każdy z wykładów to zestaw praktycznych porad dla tych, którzy chcą się dowiedzieć, na czym polega specyfika danego zawodu i jaką drogą powinni podążać, jeśli chcą kiedyś dotrzeć do grona profesjonalistów branży audiowizualnej. Warsaw Film Nest, czyli „filmowe gniazdo”, to pierwszy stopień wtajemniczenia dla tych, którzy marzą o pracy na planie filmowym. W programie wykorzystywane są narzędzia mentoringowe oraz elementy doradztwa zawodowego tak, aby przekazywana wiedza pociągała za sobą chęć samodzielnego działania i podążania wybraną ścieżką zawodową.

PIERWSZY KROK

Budowa Działu Edukacji rozpoczęła się w lutym 2019 roku, wraz z powołaniem przez Joannę Rożen-Wojciechowską, dyrektorkę Centrum Kultury Filmowej im. Andrzeja Wajdy, Pełnomocniczki ds. Edukacji – Katarzyny Ślesickiej, pełniącej również funkcję kierownika Działu Edukacji Filmowej. Pierwszym krokiem było rozpoznanie i określenie stanu edukacji filmowej dla młodzieży w Warszawie. Analiza ta doprowadziła do konkluzji, że młodzi ludzie zainteresowani filmem nie mają miejsca, w którym mogą się dowiedzieć, jak wygląda praca na różnych stanowiskach związanych z produkcją filmową. Nie wiadzi, z czym wiąże się taka praca i jakiego rodzaju umiejętności są niezbędne, aby w przyszłości

znaleźć zatrudnienie w zawodach filmowych. Kolejnym krokiem było zaproszenie do współpracy Edyty Wróblewskiej i wspólne opracowanie koncepcji programu edukacji filmowej dla warszawskiej młodzieży pod nazwą Warsaw Film Nest.

CELE

Celem programu jest to, aby uczestnicy poznali specyfikę danego zawodu filmowego, dowiedzieli się, w jaki sposób praca w tym zawodzie przyczynia się do końcowego efektu w każdym filmie, jakie umiejętności i predyspozycje są do takiej pracy niezbędne oraz jak pokierować swoją edukacją już teraz, żeby taką pracę dostać w przyszłości. Celem jest nie tylko przekazanie tej wiedzy, ale też danie młodym ludziom wsparcia i inspiracji, żeby mogli podążać wyznaczoną drogą w sposób świadomy i konsekwentny.

REZULTATY PROJEKTU

Po wzięciu udziału w poszczególnych warsztatach uczestnicy potrafią określić, na czym polega praca w zawodzie: producenta filmowego, reżysera, operatora obrazu, dźwiękowca, montażysty oraz specjaliści zajmującego się postprodukcją obrazu w filmie. Poznają drogę zawodową prowadzących warsztaty specjalistów, dostają zestaw praktycznych odpowiedzi, od czego powinni zacząć, żeby rozwijać się w wybranym kierunku. Dzięki tej wiedzy umieją rozpoznać, który z zawodów branży filmowej odpowiada ich zainteresowaniom i predyspozycjom oraz gdzie szukać wiedzy, praktyki i dalszych inspiracji.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Warsaw Film Nest jest jednym z programów edukacji filmowej w Centrum Kultury Filmowej im. A. Wajdy. Jest to nie tyle edukacja o filmie, ale także do filmu. Zgodnie z ideą oraz celami statutowymi CKF, polegającymi na aktywnym uczestnictwie mieszkańców Warszawy w wydarzeniach kulturalnych, zapraszamy młodzież do współtworzenia, a nie tylko do odbioru kultury. Rozumiemy przez to inspirowanie uczestników tych warsztatów do podjęcia przyszłej pracy w branży filmowej, a także dostarczenie im wiedzy, w jaki sposób mogą w przyszłości dotrzeć do grona profesjonalistów zajmujących się filmem. Dzięki

temu nasze działania mają wymiar nie tylko kulturalny i społeczny, ale także ekonomiczny. Wskazują uczestnikom drogę dojścia do konkretnych zawodów filmowych, pokazują, jakiego rodzaju umiejętności są do tego niezbędne i gdzie te umiejętności można zdobywać i kształcić.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

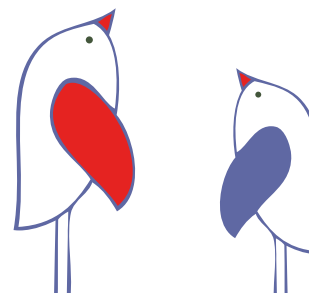
Od początku pracy nad koncepcją Warsaw Film Nest założenie było takie, żeby dostarczyć młodzieży wiedzę z najlepszego źródła i żeby osoby zaproszone do prowadzenia masterclass reprezentowały czołówkę profesjonalistów z branży filmowej, aby byli to uznani praktycy, aktywnie pracujący w zawodzie. Największym wyzwaniem było zapewnienie obecności takich właśnie osób.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Przy organizacji warsztatów zależało nam, żeby były one bezpłatne dla uczestników. Wiązało się to z ryzykiem, że osoby, które zapisały się na warsztaty mogą w ostatniej chwili zmienić zdanie i nie przyjść. Była to obawa, że nasz wysiłek organizacyjny pójdzie na marne. Jednak słuchacze dopisali, mimo że zajęcia odbywały się w czerwcowy weekend, kiedy większość młodych ludzi myśli już o wakacjach.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Chwil satysfakcji było kilka: kiedy Di AERO Theater zgodził się udostępnić swoją niezwykłą salę na warsztaty, kiedy prowadzący, rozumiejąc potrzebę kształcenia młodych ludzi w kierunku filmu, zgodzili się poprowadzić masterclass i kiedy podczas warsztatów widać było, jak bardzo ta wiedza jest potrzebna, jak rezonuje wśród młodych odbiorców i ile pytań w nich rodzi.

KONKURS PIOSENKI OBCOJĘZYCZNEJ „JOSÉSONG”

Karolina Rudzik, Sandra Zaleska, David Vargas Vargas,
Anna Szewczyk, Joanna Kura

XXII LO im. José Martí, Bielany

fot. archiwum Urzędu Dzielnicy Bielany

Wyróżnienie w kategorii Szkoły ponadgimnazjalne

- termin realizacji: 14-15 listopada 2018
- miejsce: Bielański Ośrodek Kultury
- adresaci: uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych
- liczba uczestników: bezpośrednich 120, pośrednich około 450
- realizatorzy: Karolina Rudzik, Sandra Zaleska, Anna Szewczyk, Joanna Kura, David Vargas Vargas
- finansowanie: środki własne, Rada Rodziców, Urząd Dzielnicy Bielany

OPIS PROJEKTU

W roku 2018 odbyła się już IV edycja Konkursu Piosenki Obcojęzycznej „JoséSong”, w którym co roku bierze udział ponad 100 uczniów z całego Mazowsza. Rokrocznie otrzymujemy patronat honorowy Ambasady Hiszpanii, Niemiec, Kuby, Przedstawicielstwa Generalnego Włoch-Bruksela, Rosyjskiego Ośrodka Nauki i Kultury, Instytutu Francuskiego, Lingwistycznej Szkoły Wyższej, Warszawskiej Szkoły Języka Japońskiego. W tym roku otrzymaliśmy również patronat Parlamentu Europejskiego. Pan Antonio Tajani – przewodniczący Parlamentu Europejskiego – w swoim liście do nas podkreślił, iż muzyka jest uniwersalnym językiem, który jest w stanie docierać do ludzi niezależnie od granic i różnic kulturowych, a nasz konkurs w kreatywny sposób łączy w sobie miłość do muzyki, ciekawość innych kultur i motywuje uczniów do nauki języków. Otrzymaliśmy również patronat honorowy Polskiego Stowarzyszenia Edukacji i Animacji Muzycznej, Fundacji im. Krzysztofa Dzikowskiego, Katedry Italianistyki UW i Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Jakości w Nauczaniu Języków Obcych PASE. W jury konkursu zasiadają m.in. przedstawiciele instytucji patronackich, uczestnicy telewizyjnych wokalnych talent-show. W ostatniej edycji wydarzenia w jury zasiadł Krzysztof Dzikowski, znany autor tekstów piosenek. Uczestnicy „JoséSong” to m.in. finaliści The Voice of Poland (Gabriela Kurzac, Karolina Kula, Julia Bogdańska), laureaci innych zagranicznych, ogólnopolskich i regionalnych konkursów piosenki (Jakub Lachowski, Łukasz Piekarzewski), którzy nie tylko mogą pochwalić się umiejętnościami wokalnymi, ale także bezbłędnie śpiewają w obcym języku.

PIERWSZY KROK

Pięć lat temu zainspirował nas jeden z maturzystów, który wystąpił ze szkolnym zespołem na uroczystości zakończenia roku dla klas maturalnych. Swoim występem zachwycił on całą publiczność, a my, autorzy konkursu „JoséSong”, pomyśleliśmy wtedy, że to wielka szkoda, że do tamtej pory nigdy się w szkole nie miał okazji zaprezentować. I postanowiliśmy stworzyć taką przestrzeń, gdzie młodzi artyści będą mieli okazję pokazać się szerszej publiczności i przy okazji pracować nad umiejętnościami językowymi.

CELE

- Motywowanie do nauki języków obcych.
- Popularyzacja muzyki z różnych zakątków świata, poznawania kultury krajów europejskich.
- Rozwijanie muzycznych zainteresowań uczniów i ich talentów.
- integracja młodzieży szkolnej i pozaszkolnej.
- Oswojenie się młodych artystów ze sceną.
- Kształtowanie umiejętności pozytywnej rywalizacji.
- Promocja XXII LO im José Martí.

REZULTATY PROJEKTU

- Realizacja założonych w regulaminie celów, w tym rozwój kompetencji językowych.
- Rozwój kompetencji organizatorów – w dziedzinie organizacji i planowania, marketingu, promocji, technologii informatycznych, tworzenie filmików wideo.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Poprzez konkurs promujemy naukę drugiego języka obcego (innego niż angielski) nie tylko europejskiego, ale również tak egzotycznych, jak np. japoński. Nie ma drugiego takiego konkursu piosenki obcojęzycznej, który ma tak dużą liczbę uczestników, sponsorów i patronatów honorowych.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Z wypowiedzi uczestników: pokonywanie tremy.

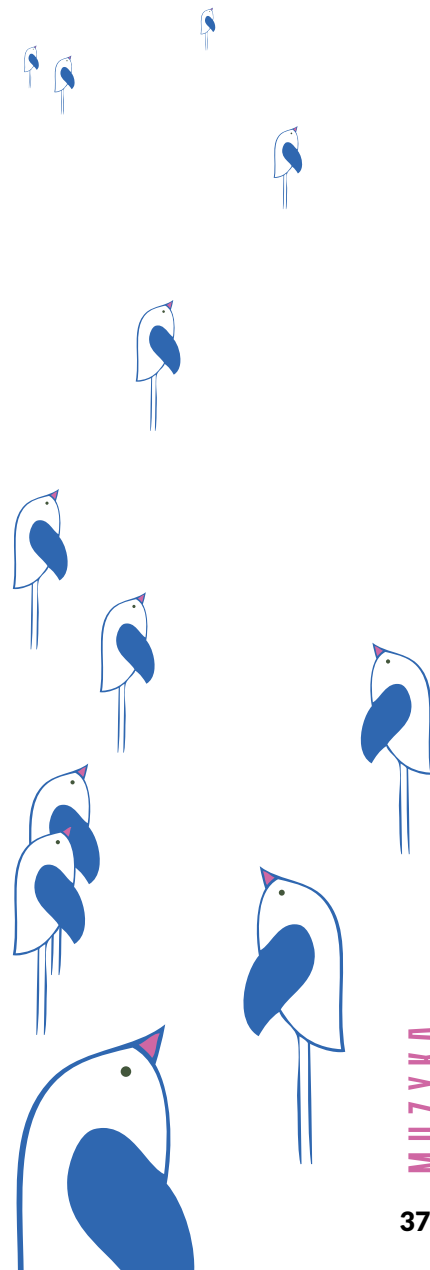
CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Nie spodziewaliśmy się tak ogromnej popularności konkursu i tak wysokiego poziomu uczestników.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Największą radość daje nam praca z młodzieżą szkolną i pozaszkolną. Cieszy nas to, że dzięki temu konkursowi młodzi artyści mogą spełnić swoje marzenia wokalne i językowe i mają możliwość

pokazania swoich talentów. Podobnie cieszy nas, że jurorzy wokalni i językowi są z nami od lat i wspierają nas w organizacji konkursu.

ARCHIWUM WÓLKI

**Mateusz Napieralski, Iwona Mirosław-Dolecka
Bielański Ośrodek Kultury — Filia Estrady 112, Bielany**

fot. Tomasz Kaczor

3 miejsce w kategorii Instytucje animacji kultury

- termin realizacji: 7 października 2017–1 czerwca 2019 • miejsce: Bielański Ośrodek Kultury – Filia Estrady 112 • adresaci: mieszkańcy osiedla Wólka Węglowa, mieszkańcy Warszawy, w szczególności dzielnicy Bielany • liczba uczestników: bezpośrednich 226, pośrednich 1200 • realizatorzy: Mateusz Napieralski, Iwona Mirosław-Dolecka, Joanna Baranowska, Marcin Mitzner
- finansowanie: Inicjatywa Lokalna

OPIS PROJEKTU

Projekt Archiwum Wólki miał na celu integrację mieszkańców Wólki Węglowej poprzez wspólne odkrywanie historii osiedla i jego okolicy we wspólnym działaniu. Zbieraliśmy i utrwalaliśmy wspomnienia mieszkańców, zależało nam na przedstawieniu historii osiedla Wólka Węglowa przez indywidualne doświadczenia Wólczan. Zorganizowaliśmy trzy otwarte spotkania, podczas których historyk Mateusz Napieralski przedstawiał dzieje osiedla, zbieraliśmy materiały z archiwów domowych, przeszukiwaliśmy rodzinne zbiory, docieraliśmy do ludzi, którzy kiedyś tu mieszkali. Przeprowadziliśmy ponad 40 wywiadów z najstarszymi mieszkańcami Wólki Węglowej, którzy pamiętają czasy powojenne oraz przełomowe dla osiedla fakty. Chcieliśmy wzmocnić więzi sąsiedzkie poprzez wspólne spotkania i dyskusje, zbudować pomost między młodszym i starszym pokoleniem, poznać wspomnienia i legendy związane z przylegającym do Wólki Węglowej Kampinoskim Parkiem Narodowym. Rezultatem tych działań było wydanie pierwszej w historii osiedla książki „Dawna Wólka Węglowa – wspomnienia mieszkańców” oraz mobilna wystawa zdjęć z domowych archiwów. Zależało nam także na międzypokoleniowym działaniu wokół potencjału historycznego osiedla. Wspólnie z mieszkańcami i ekspertami z Games Development rozpoczęliśmy cykl warsztatów kompetencyjnych i twórczych, zgłębiając legendy, anegdoty oraz opowieści związane z historią i przemianami, jakie miały miejsce na Wólce Węglowej w latach 80. i 90. Rezultatem tych warsztatów były zaprojektowane przez mieszkańców dwie gry terenowe „Play Wólka” oraz „Hasta La Vista Wólka”. Zaprosiliśmy też do działania młodzież, organizując „Wagary z historią” – interaktywną lekcję historii w terenie. W czasie trwania projektu zorganizowaliśmy także trzy spacer historyczne.

PIERWSZY KROK

Wszystko zaczęło się od Facebooka. W pewien wrześniowy wieczór w 2017 roku Iwona Mirosław-Dolecka, kierownik Filii Bielańskiego Ośrodka Kultury, poszukiwała w Internecie śladów pamięci, wspomnień i zapisków historycznych o Wólce Węglowej. W tym samym dniu Mateusz Napieralski zamieścił post w grupie skupiającej mieszkańców osiedla o poszukiwaniach zdjęć i pamiątek z okresu drugiej wojny światowej. Po krótkiej wymianie zdań oboje autorów umówiło się na spotkanie. Po kilku minutach rozmowy wiedzieli, że interesuje ich to samo – lokalna historia. Iwonę – jako animatorkę kultury szukającą narzędzi do integracji

sąsiedzkiej, a Mateusza – jako archeologa i historyka urodzonego na warszawskich Młocinach.

CELE

- Rozwój świadomości obywatelskiej i kulturowej mieszkańców Wólki Węglowej, ale też całej Warszawy.
- Rozbudzenie zainteresowania lokalną historią.
- Stworzenie ruchu społecznego wokół dziedzictwa kulturowego osiedla Wólka Węglowa.
- Budowanie więzi sąsiedzkich opartych na wspólnej lokalnej przeszłości.
- Zbudowanie zaufania społecznego i relacji z mieszkańcami wokół historii mówionej.
- Pozostawienie świadectwa historii dla przyszłych pokoleń.

REZULTATY PROJEKTU

Rezultaty twarde:

- wydanie książki „Dawna Wólka Węglowa – wspomnienia mieszkańców”
- mobilna wystawa fotografii z archiwów domowych „Archiwum Wólki”
- gra terenowa „Play Wólka”, inspirowana historią odnalezienia srebrnych monet na terenie osiedla
- gra terenowa „Hasta La Vista Wólka” – inspirowana przemianami lat 90. na Wólce Węglowej
- scenariusz lekcji historycznej „Wagary z historią” połączony z prelekcją multimedialną i spacerem historycznym po osiedlu Wólka Węglowa
- trzy spacer historyczne po okolicy.

Rezultaty miękkie:

- powstanie zaangażowanej grupy mieszkańców włączonych w proces projektowania oferty Filii Bielańskiego Ośrodka Kultury
- przełamanie stereotypu Wólki Węglowej jako miejsca kojarzącego się jedynie z Cmentarzem Północnym
- nowi odbiorcy wydarzeń i projektów Filii Bielańskiego Ośrodka Kultury
- wzrost kompetencji liderkich wśród lokalnych aktywistów
- nabycie umiejętności tworzenia gier terenowych
- wzmocnienie wizerunku Filii jako miejsca wspierającego oddolne inicjatywy mieszkańców.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Innowacyjność naszego projektu polega na nowym spojrzeniu na historię i tożsamość osiedla Wólka Węglowa, które dla większości mieszkańców Warszawy i całej Polski kojarzy się z jedną z największych nekropolii w Europie – Cmentarzem Północnym. Chcieliśmy odczarować mit tego osiedla przez pokazanie nieznanych, fascynujących i niepublikowanych wcześniej zdjęć. Odwróciliśmy też rolę w instytucji kultury – to mieszkańcy zostali postawieni w roli ekspertów, którzy sami przez kilka miesięcy projektowali grę terenową, napisali wniosek o dofinansowanie procesu wydawniczego książki, ale przede wszystkim dzięki ich wspomnieniom i opowieściom powstała książka historyczna.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Najtrudniejsze było dla nas odwiedzanie prywatnych domów mieszkańców, wchodzenie w ich świat, bycie świadkami wzruszeń przy wspólnym przeglądaniu zdjęć.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Nie spodziewaliśmy się tak ogromnego zaangażowania w tworzenie książki, ale też ogromnej pasji przy projektowaniu gier terenowych. Sąsiadki chodziły po domach, pytając, kto z sąsiadów ma stary motocykl, wóz drabiniasty lub inne rekwizyty mogące być prawdziwymi skarbami w naszym działaniu. Podczas drugiej gry terenowej sąsiedzi sami zabiegali o to, aby na ich posesji ustawić stację.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Tłumy na premierze książki – po raz pierwszy w historii instytucji nie pomieściliśmy wszystkich chętnych. Największą radość sprawiła nam nasza sąsiadka, która podczas ewaluacji gry terenowej powiedziała: „Ja się tu kiedyś bałam przychodzić, ale teraz kiedy Was poznałam, nie mogę się doczekać kolejnego spotkania, nie mogę normalnie pracować, jeśli wiem że wieczorem są warsztaty – żyję tylko tym”.

REPREZENTACJE: NOWA EDUKACJA

Agata Siwiak

Biennale Warszawa, Praga-Południe

fol. Monika Stolarska

1 miejsce w kategorii Instytucje artystyczne i muzea

• termin realizacji: 23 lipca 2018–1 czerwca 2019 • miejsce: Praga-Południe • adresaci: dzieci i młodzież w wieku od 7 do 24 roku życia • liczba uczestników: bezpośrednich 73, pośrednich około 400 • realizatorzy: Kaya Kołodziejczyk, Anna Smolar, Agata Kiedrowicz, Maciej Siuda, Siksa, Marta Michalak • finansowanie: Biuro Kultury

OPIS PROJEKTU

Założeniem realizowanego przez Biennale Warszawa projektu RePrezentacje było oddanie głosu różnym grupom ludzi, niezależnie od ich pochodzenia, statusu społecznego i ekonomicznego, narodowości, wieku, stanu zdrowia. Medium były tu działania na pograniczu sztuki, aktywizmu, praktyki krytycznej i społecznej.

Nurtem, który wyznaczył pracę nad pierwszą edycją, była NOWA EDUKACJA. Idea programu wyrosła z jednej strony z gniewu wobec lekceważenia praw i potrzeb dzieci oraz młodzieży na poziomie politycznym oraz edukacyjnym, z drugiej zaś – z pragnienia znalezienia alternatywnych rozwiązań, otwierających możliwości pozytywnych zmian. Inspiracjami do pracy były m.in. pedagoga Janusza Korczak oraz idea etyki troski. Warsztaty odbywały się w różnych dzielnicach Warszawy, prowadziliśmy je we współpracy z lokalnymi podmiotami – instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi. Efektem finalnym projektu była wystawa/installacja „Przestrzeń bez końca” – stworzona przez dzieci i młodzież oraz wybitnych polskich artystów w nieużywanym skrzydle Zespołu Szkół Specjalnych nr 89. Zainaugurowaliśmy jej działalność w ramach Biennale Warszawa 30 maja 2019.

„Przestrzeń bez końca” to otwarte dla publiczności, demokratyczne miejsce spotkań, zabaw, odpoczynku i debat oraz performatywne archiwum oraz wystawa projektów stworzonych przez młodych i dorosłych artystów i artystki w ramach blisko rocznego programu RePrezentacje: NOWA EDUKACJA. Współtwórczyniami i współtwórcami „Przestrzeni” są m. in. mieszkańcy Ośrodka dla Cudzoziemców na Targówku Fabrycznym, Zespołu Małych Form Opieki i Wychowania „Chata” oraz uczniowie i uczennice warszawskiego Zespołu Szkół Specjalnych nr 89.

PIERWSZY KROK

Inspiracją dla naszych działań była teoria i praktyka Janusza Korczaka – rewolucyjnego pedagoga, który w prowadzonych przez siebie domach dziecka wdrażał mechanizmy oparte na demokratycznych procedurach. Wydawano w nich gazetę, stanowiącą platformę wolnej wypowiedzi, a sprawiedliwość wyznaczał system sędowniczy, któremu, tak samo jak dzieci, podlegali wychowawcy, przy czym wszystkie sprawy rozstrzygane były w wielkim poszanowaniu godności danej osoby i z domniemaniem jej niewinności. Pierwszym etapem prac na projektem były przeprowadzone przez jego autorkę i kuratorkę – Agatę Siwiak – badania dotyczące sytuacji dzieci

i młodzieży w Polsce oraz warszawskie badania terenowe, których efektem było zaproszenie do współpracy dziecięcych społeczności oraz artystów i partnerów instytucjonalnych.

CELE

- Namysł nad następującymi kwestiami: Czy jako dorośli jesteśmy gotowi na autentycznie demokratyczną i niehierarchiczną relację z dziećmi w pracy twórczej? Czy potrafimy zapomnieć o tym, co wiemy, żeby stworzyć przestrzeń rozwijającą intuicję dzieci?
- Wyrównywanie szans współuczestnictwa w kulturze.
- Podnoszenie poczucia własnej wartości u dzieci poprzez sztukę.
- Propagowanie sztuki jako narzędzia zmiany społecznej.
- Współdziałanie i szacunek dla wspólnie i indywidualnie wypracowanych treści.

REZULTATY PROJEKTU

- Warsztaty choreograficzne „Grawitacja”. Uczestnicy warsztatów – młodzi mieszkańcy ośrodka dla cudzoziemców – odkrywali grawitację, badali tempo, pokonywali przeszkody, tańczyli i skakali. Wszystko po to, by zbudować zaufanie do własnego ciała i, co za tym idzie, do siebie. Efektem warsztatów była instalacja choreograficzna oraz dwie prace wideo Teresy Otulak dokumentujące twórczy proces.
- Warsztaty teatralne „Korczak”. Idąc za myślą Korczakowską, artyści zaproponowali dzieciom mieszkającym w domu dziecka pracę nad spektaklem teatralnym. W procesie jego tworzenia decyzje były podejmowane w sposób demokratyczny. Dzieci stworzyły tekst, budowały swoje postacie, projektowały kostiumy, decydowały o inscenizacji, komponowały i wykonywały muzykę.
- Warsztaty performersko-muzyczne „Stwórz To z SIKŚĄ. 10 dni gniewu i miłości”.
- Warsztaty architektury „Miejsce”. Efekty warsztatów – wypracowane przez dzieci koncepcje i idee, makiety i rozrysowane planse – posłużyły Maciejowi Siudzie za podstawę projektu instalacji architektonicznej stworzonej z tkaniny w „Przestrzeni bez końca”. Młodzi ludzie projektowali także krzesła. Warsztaty były przestrzenią do określenia siebie w relacji z przestrzenią.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

- Demokratyzacja procesu twórczej pracy dzieci i artystów. We wszystkich warsztatach decyzje były podejmowane wspólnie z dziećmi, a dorośli twórcy pełnili przede wszystkim rolę opiekunów dziecięcych pomysłów. Każdy etap pracy miał utwierdzać dzieci w poczuciu pełnej autonomii.
- Stworzenie platformy współpracy na rzecz dzieci dla różnych instytucji i organizacji. Warsztaty były prowadzone w Bemowskim Centrum Kultury, CSW U-jazdowski, w warszawskich teatrach: Nowym, Polskim i Powszechnym, w Zespole Małych Form Opieki i Wychowania „Chata”, Zespole Szkół Specjalnych nr 89 oraz w Ośrodku dla Cudzoziemców na Targówku Fabrycznym. Naszymi partnerami były także organizacje pozarządowe: Fundacja dla Wolności oraz Stowarzyszenie „Chata 11”.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Dorośli twórcy projektu byli zobowiązani przez część dzieci i ich opiekunów do ochrony wizerunku. W przypadku domu dziecka powodem był ostracyzm, jakiego wychowanekwie doświadczył z powodu miejsca zamieszkania. W przypadku ośrodka dla cudzoziemców – powody bezpieczeństwa. Matki z dziećmi uciekły z krajów, w których toczą się wojny, a w niektórych panuje przyzwolenie na przemoc wobec kobiet i dzieci.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Rozpoczynając pracę nad dwoma warsztatami – teatralnym, prowadzonym przez reżyserkę Annę Smolar i jej zespół oraz choreograficznym, autorstwa choreografki i tancerki Kai Kołodziejczyk – zakładaliśmy, że powstaną dwa spektakle, które będziemy pokazywać szerokiej publiczności. Ze względu na ochronę wizerunku dzieci musieliśmy poszukać nowej formuły prezentacji ich pracy.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Decyzja dzieci z domu dziecka po zamkniętej premierze przygotowanego przez nich spektaklu teatralnego, by grać przedstawienie dla otwartej publiczności. Wcześniej młodzi ludzie z wielką czujnością dbali o swoją anonimowość i zgodzili się jedynie na pokaz dla wybranej grupy.

PRZYBORA JEST DOBRY NA WSZYSTKO

Krystian Matuszewski, Aleksandra Pliska

Szkoła Podstawowa nr 70, Mokotów

fol. Krystian Matuszewski

I miejsce w kategorii Szkoły podstawowe

- termin realizacji: 10 lutego–30 maja 2019
- miejsce: Szkoła Podstawowa nr 70
- adresaci: społeczność Szkoły Podstawowej nr 70
- liczba uczestników: bezpośrednich 95, pośrednich 500
- realizatorzy: Krystian Matuszewski, Aleksandra Pliska
- finansowanie: środki własne, Rada Rodziców

OPIS PROJEKTU

Nie znaleźć utworu Jeremiego Przybory w żadnym podręczniku do języka polskiego na żadnym z poziomów i nie umieścić mowy wiązanej Mistrza w kanonie lektur, to jakby odebrać uczniom możliwość obcowania z polszczyzną najwyższej próby, stylem wykwintnym, pełnym uroku, inteligentnego humoru i dystynkcji. Zaprosiłem moją stażystkę, Aleksandrę Plisnę, do udziału w wymyślonym przeze mnie projekcie – zaproponowaliśmy uczniom Szkoły Podstawowej nr 70 udział w konkursie wiedzy o twórczości Jeremiego Przybory oraz konkursie na ilustracje do piosenek Kabaretu Starszych Panów. Do współorganizowania projektu „Przybora jest dobry na wszystko” zachęciliśmy w pierwszej kolejności uczniów dwóch nauczanych przez nas klas czwartych. Uczyniliśmy ich współorganizatorami konkursu poświęconego twórczości Jeremiego Przybory i Jerzego Wasowskiego, co zwiększyło atrakcyjność projektu i jednocześnie wpłynęło na motywację dzieci. Z tygodnia na tydzień obserwowaliśmy rosnące zaangażowanie całej społeczności szkoły w to przedsięwzięcie. W pierwszej kolejności zadaniem naszych podopiecznych było poznanie historii Kabaretu Starszych Panów, zapoznanie się z jego twórczością. Następnie uczniowie klas czwartych mieli za zadanie zilustrować wylosowane piosenki legendarnego duetu. Każdy z niemal 50-osobowej grupy uczniów tworzył obraz do jednego wylosowanego utworu. Z powstałych prac stworzyliśmy galerię, która wraz z plakatami o twórcach Kabaretu ozdobiła ściany jednego z dwóch pięter szkoły. Każdej pracy przyporządkowaliśmy literowe oznaczenie i ogłosiliśmy konkurs dla wszystkich uczniów z klas I-VIII polegający na rozpoznawaniu ilustracji, kojarzeniu ich z tytułami utworów i zapisywaniu na kartach uczestnika. Dodatkowo każdy zgłaszający rozpoznane piosenki głosował na najpiękniejszą, jego zdaniem, ilustrację do tekstu piosenki Jeremiego Przybory. W konkursie wzięli uczniowie reprezentujący wszystkie poziomy.

PIERWSZY KROK

Fascynację mogą zaszczepić tylko inni pasjonaci. Jestem gorącym zwolennikiem obecności twórczości Jeremiego Przybory na lekcjach języka polskiego. Kilka lat temu, kończąc pracę w Gimnazjum nr 1, zrealizowałem spektakl, w którym uczennice zaśpiewały piosenkę mojego autorstwa do melodii Jerzego Wasowskiego, znanej z utworu „Dobranoc, ojczyzno kochana”. W szkole podstawowej, w której

obecnie pracuję, często wykorzystuję poetyckie teksty autora „Addio pomidory” do objaśnienia dzieciom środków stylistycznych, pokazuję wirtuozerię słów. Pragnę inspirować młodych do rozmakowania się w piosenkach literackiej. Początek współpracy z moją stażystką postanowiłem połączyć z popularyzacją twórczości Kabaretu. Okazało się, że piosenki Przybory są albo w ogóle nieznanne lub znane nielicznym, ale bez świadomości, kto jest ich autorem. Jestem dumny z drogi, którą przebyli nasi uczniowie, poznając jego twórczość.

CELE

Głównym celem projektu było zapoznanie dzieci z Kabaretem Starszych Panów. Z ogromną satysfakcją pragnę zaznaczyć, że nasi podopieczni nie tylko masowo zaczęli nucić „Dzieci tkaczy”, „Dobranoc” czy „Na ryby”, ale zachęciliśmy ich także do twórczości plastycznej, nauczyliśmy dostrzegać urodę tekstów, które łączą w sobie sztukę literacką i niepretensjonalnym, finezyjnym dowcipem.

REZULTATY PROJEKTU

- Poznanie historii założenia oraz dokonania Kabaretu Starszych Panów.
- Dostrzeżenie w tworzonych od 1958 roku piosenkach tekstów o wybitnych wartościach literackich.
- Poszukiwanie mniej znanych i późniejszych utworów sławnego duetu.
- Rozbudzenie, dzięki malarskości utworów, aktywności plastycznej dzieci. Podejmowanie prób wizualizacji tych z utworów, których przedstawienia graficzne okazały się nieoczywiste – jeden z uczniów, tuż po wylosowaniu piosenki, powiedział mi, że będzie miała wielką trudność. Zapytany, dlaczego tak twierdzi, odparł: „Pan powiedział, że praca ma być zrobiona z rozmachem i BARWNA, a ja wylosowałem utwór >Na całej połaci śnieg<”.
- W finale konkursu swoją obecnością zaszczylił nas Konstanty Przybora – syn Mistrza. Wspólnie z uczniami obejrzał pokonkursową wystawę i podzielił się swoimi wrażeniami. Opowiedział wszystkim zgromadzonemu o okolicznościach spotkania i współpracy Przybory i Wasowskiego. Pan Konstanty wręczył laureatom nagrody, podpisywał książki i płyty z piosenkami swojego ojca.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Po raz pierwszy wymyśliliśmy projekt, którego beneficjentami i współrealizatorami były dzieci. Wpłynęło to na wzrost zainteresowania konkursem zarówno w szkole, jak i w domach naszych uczniów. Wspólne poznanie przez młodych i przypominanie przez tych starszych twórczości genialnego duetu i towarzyszącej mu plejadzie polskich aktorów inspirowało, bawiło i wywoływało wspomnienia. Jak na innowacyjny i oryginalny konkurs przystało, nietypowe były także nagrody rzeczowe. Laureaci zostali obdarowani modelami samochodów rodem z PRL-u oraz płytami z nowymi aranżacjami piosenek Jeremiego Przybory.

GO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Najtrudniejsze okazało się pozyskanie choćby najskromniejszych środków na realizację przedsięwzięcia – przede wszystkim na ufundowanie nagród dla dzieci, które rozpoznają najczęściej piosenek i tych, które utwory najpiękniej zilustrują.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Jako pomysłodawca konkursu nie spodziewałem się, że wywoła on tyle emocji wśród dzieci, stanie się żywym tematem rozmów na szkolnych korytarzach. Projekt „Przybora jest dobry na wszystko” wywołał poruszenie wśród rodziców, a nawet dziadków naszych uczniów.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Radością były przede wszystkim prace dzieci zdobiące szkolny korytarz, ale bardzo ucieszyła nas także ta międzypokoleniowa współpraca przy konkursie – uczniowie bardzo zaangażowali się w projekt, a swoją wiedzę i wspomnieniami wspierali ich rodzice, a nawet dziadkowie. Konkurs dał nam także wiarę w to, że dzieci i młodzież można jeszcze namówić na coś przyjemnego i bardzo wartościowego zarazem. Udało nam się Przyborą połączyć pokolenia, tak jak samemu Mistrzowi lirykę z żartem, ale tak, że nie widać szwów – jak pięknie wyrażała się o Kabarecie Starszych Panów Wisława Szymborska.

KOPALNIA SENSORCZNYCH WRAŻEŃ — SZTUKA JAKO NARZĘDZIE NOWOCZESNEJ EDUKACJI I TERAPII PEDAGOGICZNEJ

Monika Stopczyńska, Anna Kwiatkowska, Anna Szyszko

Przedszkole nr 50, Ursynów

fot. Anna Kwiatkowska

1 miejsce w kategorii Przedszkola

• termin realizacji: 3 września 2018–15 czerwca 2019 • miejsce: Przedszkole nr 50 • adresaci: dzieci z Przedszkola nr 50 i innych przedszkoli warszawskich, rodzice, dziadkowie, rodzeństwo, społeczność Ursynowa • liczba uczestników: bezpośrednich 300, pośrednich 600 • realizatorki: Monika Stopczyńska, Anna Szyszko • finansowanie: środki własne, Rada Rodziców

OPIS PROJEKTU

Integracja sensoryczna, tak ważna w prawidłowym rozwoju dziecka, stała się głównym narzędziem w realizacji naszego projektu. „Kopalnia Sensorycznych Wrażeń” – polisensoryczne poznawanie świata, czyli poznawanie wielozmysłowe miało na celu rozwój zmysłów w spotkaniu ze sztuką. Sztuki doświadczam, przeżywam ją, czuję, dotykam, smakuję, wącham, widzę i słyszę. Projektowanie twórczych sytuacji podczas realizacji poszczególnych warsztatów pozwoliło na rozwój integracji i komunikacji, a także kontynuowanie jednego z ważniejszych celów placówki – wychowania przez sztukę. „Kopalnia Sensorycznych Wrażeń” kontynuowała projektowe tradycje przedszkola, których celem jest nie tylko budowanie i rozwijanie kompetencji twórczych, kreowanie postaw twórczych w spotkaniu ze sztuką, ale też działania związane z arteterapią. Dzięki różnorodnym aktywnościom w ramach projektu każdy jego uczestnik znalazł dla siebie twórcze miejsce pozwalające jednocześnie na wyrażanie emocji. Wykorzystanie innowacyjnych pomysłów podczas realizacji warsztatów umożliwiło dzieciom zdobywanie nowej wiedzy i umiejętności. Tegoroczny projekt skupił się na zdobywaniu wiedzy o artystach z różnych dziedzin sztuki, na budowaniu umiejętności obcowania z nowymi artystycznymi ideami, na udziale w wydarzeniach kulturalnych. Podczas warsztatów dzieci nabywały nowe umiejętności, ale także wykorzystywały narzędzia, które pojawiły się w poprzednich projektach: „Ludowa od nowa” i „A ku-ku to ja sztuka”. Chcieliśmy w ten sposób pokazać przedszkolakom, że to samo narzędzie można wykorzystać do różnych celów, do tworzenia czegoś nowego, odkrywania nowych zastosowań dla znanych już dzieciom środków wyrazu.

PIERWSZY KROK

Nowy projekt zaczął się tradycyjnie od pytania zadane przez dzieci i rodziców po zakończeniu poprzedniego: „Co dalej?”. Potencjał twórczy naszych przedszkolaków i chęci ośmielonych rodziców stały się siłą napędową do wymyślenia „Kopalni Sensorycznych Wrażeń”. Często obserwujemy, że problemem dzieci w wieku przedszkolnym jest zaburzony rozwój integracji sensoryczno-motorycznej. Ponieważ uczymy i rozwijamy się przez zmysły, a wszystkie informacje zmysłowe docierające z ciała i z otoczenia są niezwykle ważne dla budowania wiedzy o sobie i o świecie, postanowiliśmy poprzez spontaniczne i sensoryczne kontakty ze

sztuką stymulować zmysły, wpłynąć pozytywnie na integrację sensoryczną, poprawić i ułatwić uczenie się. Chcieliśmy zaszczyścić naszym przedszkolakom przeświadczenie, że sztuka jest wszędzie, a kontakt z nią wzbogaca i rozwija.

CELE

- Usprawnianie integracji sensorycznej w kontakcie ze sztuką poprzez uwalnianie kreatywności.
- Polisensoryczne doświadczanie świata, pokazanie dzieciom piękna i bogactwa doświadczeń zmysłowych.
- Kształtowanie zdolności do umiejętnego obserwowania świata.
- Rozwijanie zainteresowań artystycznych.
- Aktywizowanie społeczności przedszkolnej poprzez innowacyjne działania twórcze.
- Kreowanie twórczej postawy nauczycieli.

REZULTATY PROJEKTU

Dzięki projektowi dzieci zrozumiały, że sztukę można czuć, ale także dotykać, smakować, wąchać, widzieć i słyszeć. Warsztaty rozwinęły wrażliwość, kreatywność, zdolności manualne, ciekawość świata, otwartość na sztukę i wydarzenia kulturalne. Stuprocentowa frekwencja rodzin podczas realizacji rodzinnych działań projektowych utwierdziła nas w przekonaniu, że to, co robimy, ma sens, a wartością dodaną projektu jest odkrycie przez dorosłych dziecka w sobie, które może bez obawy o ocenę doświadczać, przeżywać i czuć. Spontaniczne działania twórcze usprawniły integrację sensoryczną naszych przedszkolaków, ale także pozwoliły na zainicjowanie wystaw i wernisaży w przedszkolnej galerii, a nawet aukcji dzieł sztuki. Dzieci i rodzice poprzez swoje działania doświadczali czym jest sztuka chwili, w której najważniejszym jest proces tworzenia i to, co zostaje w nas samych. Teatralne działania przedszkolaków zainspirowały rodziców do wykorzystania innowacyjnych technik w przedstawieniu, które przygotowali dla dzieci.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

- Zwiększenie aktywności sensorycznej w procesie poznawania sztuki.
- Połączenie i wykorzystanie wiedzy praktycznej i teoretycznej dziedzin takich jak pedagogika,

psychologia, logopedia, informatyka, arteterapia do realizacji zadań projektowych.

- Potraktowanie dzieci jak partnerów i współtwórców projektu.
- Podejmowanie działań przybliżających sylwetki znanych artystów, m.in. Edwarda Krasińskiego, Kantora, Janka Dziaćkowskiego, Giuseppe Arcimboldo, które pozwoliły na ukazanie różnorodności sztuki i nauki nowych pojęć.
- Ukazanie możliwości wyrażania uczuć i emocji za pomocą sztuki, przedstawienie możliwości wykorzystania jednego narzędzia do różnych artystycznych celów.
- Wkomponowanie działań warsztatowych w codzienny proces edukacyjny.
- Wykorzystanie narzędzia multimedialnych w taki sposób, aby wspomagać rozwój integracji sensorycznej poprzez oddziaływanie na różne zmysły.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Sensoryczność projektu wymagała wcześniejszych przygotowań, logistycznego rozplanowania działań tak, by nie zaburzać, a współdziałać z codziennym rytmem funkcjonowania placówki. Projekt wymagał umiejętnego balansowania pomiędzy różnymi emocjami młodych uczestników w procesie doświadczania sztuki.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Projekt był artystyczną pobudką, terapią dla zespołu. Nasze działania zostały dostrzeżone i docenione przez Urząd Dzielnicy, z którego otrzymaliśmy fundusze na dostosowanie pomieszczeń na pracownię plastyczną i salę do terapii SI. Dzięki zaangażowaniu całej społeczności przedszkolnej powstał duży ogród sensoryczny, w którym bawią się nie tylko przedszkolaki, ale całe rodziny.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Radością było zaangażowanie w działania całej społeczności przedszkolnej. Okazywane nam zaufanie, ciekawość, poświęcony wolny czas na przygotowania i udział w projekcie to realna zmiana spojrzenia na sztukę i artystyczną atmosferę przedszkola.

PYTAM O POLSKĘ — DYSKUSJA DZIEŁ XX WIEKU

Maria Emilia Reif, Bożena Pysiewicz

Fundacja ART, Mokotów

foto: Jacek Piotrowski

2 miejsce w kategorii Organizacje pozarządowe

- termin realizacji: 1 października 2018–13 czerwca 2019
- miejsce: Muzeum Narodowe w Warszawie, Galeria Sztuki XX i XXI wieku
- adresaci: uczniowie szkół średnich, w szczególności klas maturalnych, nauczyciele przedmiotów humanistycznych
- liczba uczestników: bezpośrednich 1625 uczniów, pośrednich około 100 nauczycieli
- realizatorzy: Maria Reif, Bożena Pysiewicz, Sławomir Głazek, Jakub Hojda
- finansowanie: Biuro Edukacji

OPIS PROJEKTU

„Pytam o Polskę – dyskusja dzieł XX wieku” to warsztaty dla uczniów szkół ponadpodstawowych odbywające się w Galerii Sztuki XX i XXI Wieku Muzeum Narodowego w Warszawie. Dwóch aktorów i historyk sztuki nie tyle prowadzili zajęcia, co wydobywali i odnajdywali z uczestnikami odpowiedzi na pytania stawiane przez dzieła sztuki, teksty literackie, piosenki czy plastyczne znaki. Scenariusz obejmował różne warianty przebiegu zajęć, w zależności od wyborów uczestników. Pierwszy z tych wyborów dotyczył początku zajęć: od jakiego momentu historii rozpoczniemy stawianie pytań o Polskę – od 1918 czy 1989 roku. Wybór ten wiązał się z kierunkiem trasy. Czy potoczy się chronologicznie od 1918 roku do współczesności, czy wbrew chronologii – od 1989 do 1918 roku. Warsztaty trwały 90 minut i oparte były na podkreślaniu podmiotowości i decyzyjności uczestników oraz nieustannym dialogu. Prowadzący podążali za wyborami uczniów. Działały nie tylko obrazem, ale również poezją, prozą, inscenizując i reżyserując sceny z młodzieżą. Wykorzystywali ciało do wyrażania treści symbolicznych. Scenariusz obejmował różne warianty zajęć w zależności od decyzji młodzieży. Od prowadzących wymagało to doskonałego przygotowania, ale również gotowości do improvizacji i otwartości na zmiany. Zetknięcie ze sztuką otwierało przestrzeń do rozmowy o historii i wyborach artystów w Polsce między 1918 a 1989 rokiem. Sztuka, historia i młodzież pytały o Polskę, a dzieła opowiadały własnym językiem. Zrozumienie języka plam barwnych, symboli, metafor przekazywanych przez artystów XX wieku było jednym z celów zajęć. Słuchając piosenki „Nie pytaj o Polskę”, która była inspiracją projektu, zmotywowaliśmy młodzież do własnych refleksji na temat sztuki i jej zadań w najtrudniejszych momentach historii.

PIERWSZY KROK

„A co jest mi wstrętne i nieznośne, to jest to robienie Polski na każdym kroku i codziennie. (...) To manifestowanie polskości”. W roku 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości, kiedy to muzea, teatry, szkoły i instytucje kultury podejmowały działania związane z przypominaniem historii i „manifestowaniem polskości”, słowa Konrada, bohatera dramatu „Wyzwolenie” Stanisława Wyspiańskiego, były dla nas mottem, ostrzeżeniem i jednocześnie miernikiem jakości oraz zasadności podejmowanych działań. Wiedzieliśmy, że chcemy poruszyć temat związany z rocznicą 1918 roku w sposób, który młodych ludzi

nie tylko zainteresuje, ale też nie pozostawi obojętnymi. Mimo świadomości, że zdaniem uczniów kwestie patriotyzmu i niepodległości to odległe zagadnienia z przeszłości, które dziś nie do końca ich interesują (raport 2015, Instytut Badań Edukacyjnych), postanowiliśmy zmierzyć się z tym trudnym tematem i pytać o Polskę.

CELE

- Podjęcie dyskusji o wolności kraju i jednostki, a także sztuki w kontekście historii Polski w XX wieku.
- Wzmocnienie przekonania młodzieży o podmiotowości i sprawczości w dyskusjach o historii, kulturze, tożsamości i rozumieniu postawy patriotycznej.
- Budowanie potrzeby kontaktu ze sztuką współczesną.
- Praca z dziełami jako tekstem kultury, ukazanie wielości interpretacji i odczytań.
- Ukazanie wspólnoty i korespondencji różnych rodzajów sztuk.

REZULTATY PROJEKTU

Rezultaty mierzalne:

- 65 warsztatów dla uczniów szkół ponadpodstawowych, w których wzięło udział około 1625 uczniów
- dokładne przeanalizowanie z młodzieżą dzieł sztuki oraz tekstów literackich będących uzupełnieniem i dopowiedzeniem prac plastycznych
- przygotowanie scenariusza zajęć uwzględniającego możliwość różnego ich przebiegu w zależności od decyzji uczestników
- przygotowanie 1700 kart pracy dla wszystkich uczniów i nauczycieli biorących udział w zajęciach.

Nabyte umiejętności:

- odczytywanie metafor i symboli w sztukach plastycznych i poezji
- poznanie tła historycznego i kontekstu powstawania sztuki XX wieku
- ćwiczenie budowania wypowiedzi o dziełach malarstwa i rzeźby, poznanie terminów plastycznych
- poznanie idei korespondencji sztuk, zestawień tekstów literackich, muzycznych i dzieł plastycznych podejmujących te same tematy
- ćwiczenie budowania wypowiedzi i dyskusji o historii Polski lat 1918-1989
- poznanie zasad wystąpień, ekspresji ciała, mimiki, gestu, interpretacji tekstów poezji.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Odrzucenie edukacyjnych schematów, zejście z utartych szlaków. Taką bezpieczną drogą w edukacji jest dokładny scenariusz zajęć, wypisana kolejność dzieł i zagadnień. Nasze warsztaty oparte były na innych założeniach. Podejmując zagadnienia związane z rocznicami 1918 i 1989 roku, temat wolności, patriotyzmu, tradycji, ojczyzny i symboli narodowych postanowiliśmy oddać głos i decyzję o przebiegu zajęć uczestnikom. Uczniowie już na początku musieli zdecydować, w którym momencie historii rozpoczniemy: w 1918 czy w 1989 roku. Te dwie daty to dwa nowe początki dla ludzi i dla sztuki. Sztuka odzyskała wolność, mogła stać się niepodległa. Uczniowie stawali się artystami żyjącymi w tych przełomowych momentach i decydowali, jaką sztukę będą tworzyć.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Początek. Wyrwanie młodzieży z przyzwyczajenia na temat zajęć edukacyjnych, przekonanie do tego, że muszą zdecydować. Uświadomienie im, że od ich wyboru będzie zależał przebieg warsztatów, muszą więc podjąć decyzję.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Interpretacja sztuki gestem, ruchem, miną była dla młodzieży znacznie łatwiejsza niż słowem. Uczestnicy podzieleni na dwie grupy odgrywali scenki inspirowane obrazem Andrzeja Wróblewskiego „Kolejka trwa” oraz tekstami Stanisław Barańczak „Pan tu nie stał” i Ernesta Brylla „Za czym kolejka ta stoi – Psalmy stojących w kolejce”. Gest był znacznie łatwiejszy niż słowo, a z grupą było prościej niż samemu.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Cisza, milczenie, zawieszenie poza czasem i przestrzenią po wysłuchaniu ostatnich wersów piosenki Obywatela G.C. „Nie pytaj o Polskę”. Młodzież, siedząc między obrazem przedstawiającym wprowadzenie stanu wojennego „13 grudnia 1981” Łukasza Korolkiewicza i dziełem Włodzimierza Pawłaka „Polacy formują flagę narodową” z 1989 roku, nie wstawała, milczała, była zamyślona i oderwana od rzeczywistości. Sztuka zadziałała...

ŚWIAT BAJEK

Samorząd Uczniowski pod opieką Katarzyny Deptuły Szkoła Podstawowa nr 385, Wesola

fol. Maksym Jabłoński

2 miejsce w kategorii Szkoły podstawowe

- termin realizacji: 22 listopada 2018
- miejsce: Szkoła Podstawowa nr 385
- adresaci: uczniowie klas 0-3 Szkoły Podstawowej nr 385
- liczba uczestników: bezpośrednich około 100, pośrednich około 25
- realizatorzy: Dominika Siemianowska, Hanna Pazdan, Martyna Myszowska, Jakub Szlage, Antoni Matachowski, Filip Dachowski, Katarzyna Deptuła
- finansowanie: środki własne

OPIS PROJEKTU

Zorganizowana przez Samorząd Uczniowski zabawa integracyjna „Świat Bajek” składała się z kilku etapów. Uczniowie klas VII i VIII SP oraz III gimnazjum przygotowali różne stoiska (muzyczne, matematyczne, sportowe, plastyczne i internetowe), które były związane z treścią wybranych utworów literackich i filmów dla dzieci. Na początku zabawy członkowie Samorządu zachęcili swoich młodszych kolegów do udziału w zumbie i nauczyli ich krótkiego układu tanecznego. Następnie dzieci zostały podzielone na grupy, którymi opiekowali się wolontariusze przebrani za różne postaci z bajek. Uczniowie podchodzili do kolejnych stoisk i wykonywali przygotowane wcześniej zadania: rozpoznawali fragmenty kulturowych filmów animowanych, uczyli się baśniowych piosenek, rozwiązywali proste polecenia matematyczne inspirowane słynnymi utworami dla dzieci, zmagali się z grami zręcznościowymi i uczestniczyli w krótkich warsztatach z malowania twarzy. Kiedy dana grupa wykonała wszystkie polecenia, mogła podpisać się na specjalnej pamiątkowej planszy. „Świat Bajek” przeniósł uczniów do krainy magii i tajemnic, pozwolił wszystkim poczuć się jak bohaterowie słynnych baśni i filmów animowanych.

PIERWSZY KROK

Podczas pierwszego spotkania Samorządu z jego opiekunem ustalono, że działania nowo wybranego zarządu powinny skupić się na zintegrowaniu młodszych i starszych uczniów. Po wielu rozmowach i naradach ustalono, że idealną płaszczyzną porozumienia mogą być bajki i baśnie, które są znane zarówno przedszkolakom, jak i gimnazjalistom. Zarząd Samorządu oraz chętni wolontariusze podzielili się zadaniami, a następnie zaprosili najmłodszych do wspólnej zabawy.

CELE

Głównym celem zabawy „Świat Bajek” było zintegrowanie uczniów naszej szkoły oraz zapoznanie z treścią najstojniejszych bajek i baśni przy jednoczesnym uwzględnieniu ich szerokiego kontekstów kulturowych. Kolejnym istotnym aspektem było zachęcenie starszych uczniów do aktywności samorządowej i artystycznej oraz rozwijanie ich kreatywności.

REZULTATY PROJEKTU

- Zintegrowanie starszych i młodszych uczniów
- Rozwijanie kompetencji społecznych.
- Rozwijanie kreatywności i zdolności artystycznych uczniów.
- Pokazanie potencjału kulturowego literatury dziecięcej.
- Budowanie umiejętności współpracy w grupie.
- Nauka szukania różnorodnych kontekstów kulturowych dotyczących literatury i filmu.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Nasza inicjatywa stała się niezwykle interesującą i pożyteczną płaszczyzną spotkania i zintegrowania uczniów Szkoły Podstawowej nr 385. Starsi mogli zaangażować się społecznie i wykazać ogromną kreatywnością, młodzi rozwinęli swoje kompetencje kulturalne oraz przekonali się, że „starszaki” to bardzo mili i pomocni koledzy, z których doświadczenia i wiedzy wszyscy mogą korzystać.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Najtrudniejszym zadaniem było rozdzielenie wszystkich zadań i obowiązków. Do pomocy zgłosiło się w sumie kilkudziesięciu uczniów, którzy musieli przygotować imprezę dla ponad 100 młodszych uczniów.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Nie spodziewaliśmy się tak dużego zaangażowania ze strony wolontariuszy, którzy znakomicie wywiązali się ze swoich obowiązków i przygotowali niezwykle interesujące zadania rozwijające kompetencje kulturowe najmłodszych uczniów.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Największą radość sprawił nam zachwyt najmłodszych uczniów oraz ich wzruszające podziękowania, które otrzymaliśmy następnego dnia. Pokazało nam to, że takie zajęcia integracyjne są niezwykle potrzebne i budujące.

CZAS NA SZTUKĘ

Paulina Wojnarowska

Przedszkole nr 151, Mokotów

fol. Irena Mikos

2 miejsce w kategorii Przedszkola

• termin realizacji: 6–17 czerwca 2019 • miejsce: Przedszkole nr 151 • adresaci: dzieci w wieku 3–7 lat oraz ich rodzice • liczba uczestników: bezpośrednich 120, pośrednich 250 • realizatorka: Paulina Wojnarowska • finansowanie: środki własne, Rada Rodziców, Urząd Dzielnicy Mokotów

OPIS PROJEKTU

„Czas na sztukę” to cykl warsztatów muzycznych, plastycznych, tanecznych i teatralnych skierowanych do dzieci wieku przedszkolnym oraz ich rodziców.

Na program naszego tygodnia sztuki złożyły się:

- dzień teatru, podczas którego dzieci obejrzały spektakl „Kot w butach” w wykonaniu rodziców i nauczycieli, a także uczestniczyły w warsztatach prowadzonych przez aktorkę Teatru Narodowego, podczas których poznały różne rodzaje teatrów z najdalszych stron świata; dzień teatru zakończyła uroczysta gala wręczenia „Oscarów” rodzicom biorącym udział w tworzeniu spektaklu
- dzień muzyki, w którym dziecięce sale zajęciowe stały się różnorodnymi muzycznie miejscami świata – przedszkolaki, odwiedzając kolejne sale, odbywały podróż do dalekiej Afryki, gorącej Hiszpanii, dzikiej krainy Indian oraz kraju kwitnącej wiśni – Japonii; w każdej z tych krain poznawały muzykę charakterystyczną dla danego regionu, grały na instrumentach, a także same je tworzyły
- dzień malarstwa – przedszkolaki spotkały się wówczas z panią Elizą Wolff, która przybliżyła im tajniki malarstwa oraz jego techniki, następnie dzieci malowały w plenerze własne obrazy na płótnie
- dzień tańca, który rozpoczął się od spotkania z tancerką flamenco, a następnie uczestnicy projektu odbyli fascynującą podróż taneczną w najdalsze zakątki świata, ucząc się podstawowych kroków różnorodnych tańców: cza-czy, zorby, break dance’a, rock and rolla czy tanga; każda z grup przedszkolnych pokazała swój taniec i nauczyła go pozostałe dzieci
- dzień rękodzieła, w którym odbyło się spotkanie poświęcone tworzeniu makram; dzieci poznały rękodzieło z całego świata, stworzyły również galerię własnych prac wykonanych techniką Aborygenów, Inków oraz Majów.

PIERWSZY KROK

Zacząłem się od metody Montessori, która skupia się w działaniach pedagogicznych wokół tego, by dzieci „doświadczały wiedzy”, a nie przyjmowały ją biernie. Bardzo mocno identyfikuję się z tą ideą. Kiedy rodzice w październiku pytali: „Dlaczego moje dziecko jeszcze nie czyta, nie liczy, nie mówi biegle po angielsku?”, kiedy patrzyłam, jak przedszkolaki biegają na kolejne zajęcia dodatkowe, zdałam sobie sprawę z tego, że współczesne dzieci NIE MAJĄ CZASU. Brakuje go na zabawę, na radość robienia czegoś dla przyjemności, bez ocen i plebiscytów. Codziennie

patrzyłam na zabawy dzieci, które w dużej mierze były związane ze sztuką, czy to plastyczną, muzyczną czy teatralną, i zobaczyłam bardzo wyraźnie, jaką mają one ogromną chęć tworzenia, działania, kreowania swojej rzeczywistości. Dlatego właśnie wśród przedszkolnych zajęć musiał się znaleźć „czas na sztukę”.

CELE

- Rozwijanie wrażliwości, tolerancji, otwartości na inne kultury.
- Doświadczenie sztuki w praktycznym działaniu.
- Budowanie więzi między rodzicami, dziećmi, nauczycielami i przedszkolem.
- Zaangażowanie rodziców i dzieci w realizację programu edukacji kulturalnej.
- Pokazanie dzieciom sztuki przez pryzmat zawodów rodziców.
- Rozwijanie zainteresowań muzycznych plastycznych teatralnych i tanecznych.
- Poszerzenie wiedzy dzieci o różne rodzaje sztuki.

REZULTATY PROJEKTU

Zarówno dzieci, rodzice, jak i nauczyciele stali się bardziej uważni na otaczającą sztukę, zaczęli doceniać jej różnorodność i wielokulturowość. Przedszkolaki chętniej sięgają teraz po stroje z kącika teatralnego, tworząc na dywanie własne etiudy. Od zakończenia projektu każdego dnia słyszę pytanie: „Czy dziś też pobawimy się w artystów?”. Mam na nie krótką odpowiedź: „Wy już nimi jesteście”. Przedszkolaki potrafią rozróżnić sztukę Azteków od sztuki Indian, muzykę Afryki od hiszpańskich rytmów, break dance od rock and rolla. Swobodna zabawa dzieci zamieniła się w twórczą inspirację, polegającą na tworzeniu (obrazów, instrumentów, układów tanecznych). W realizację projektu bardzo zaangażowali się rodzice, co pozwoliło się poznać się wszystkim nawzajem i połączyć siły we wspólnych działaniach, dzięki czemu dzieci mogły zobaczyć rodziców w innej roli – instruktora, nauczyciela, twórcy.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Originalność pomysłu polegała na tym, że to dzieci tworzyły, dyktowały tempo i dynamikę warsztatów.

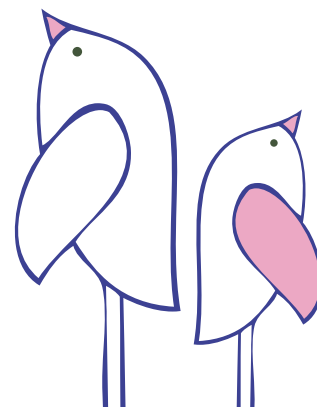
Grały na instrumentach tak długo, jak długo miały na to ochotę. Uczęły się tańców, dopóki starczało im sił. Podczas pleneru malowały tyle czasu, ile same chciały. Zależało mi na tym, by wreszcie BYŁ CZAS na swobodne eksplorowanie różnych dziedzin sztuki dla przyjemności. Drugą ważną rzeczą było zaangażowanie w projekt rodziców. Rodzice malarze uczyli malować, aktorzy – pokazywali teatr, a mama zafascynowana makramami pokazała dzieciom, jak je tworzyć. Zależało mi na tym, by odczarować bardzo abstrakcyjne słowo sztuka, przełożyć je na naturalną aktywność dzieci. Chciałam uświadomić uczestnikom projektu, że nie trzeba być wybitnym artystą, by malować obrazy, tańczyć, grać na scenie. Jeśli robimy to z przyjemnością – stajemy się artystami.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Największym utrudnieniem okazała się pogoda. W czasie, kiedy realizowałam projekt, nad Polską przechodziła fala upałów. +35 C w cieniu to nie była najlepsza temperatura, by skakać kankana czy malować obrazy w plenerze nad Jeziorkiem Czerniakowskim. Choć aura wymusiła na nas przeorganizowanie warsztatów tak, by zapewnić bezpieczeństwo dzieciom, nie odebrała nam chęci i zaangażowania do realizacji projektu.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Największą radością wytywała z tego, że projekt był świetną zabawą, a nie przykrą koniecznością narzuconą dzieciom ogólnie. Dumą napawał widok umorusanych przedszkolaków malujących palcami dzieło życia. Cieszę się, że rodzice przez pryzmat swoich zawodów i pasji tak aktywnie zaangażowali się w proces edukacji kulturalnej swoich dzieci.

KREATYWNY NAUCZYCIEL — KREATYWNY UCZEŃ — INTERDYSCYPLINARNA EDUKACJA PRZEZ SZTUKĘ

Małgorzata Minchberg

Pole Sztuki, Wesola

fot. Małgorzata Minchberg

2 miejsce w kategorii Inne

• termin realizacji: 1 stycznia 2017–1 czerwca 2019 • miejsce: Warszawa • adresaci: środowiska edukacyjne: opiekunki ze żłobków, nauczyciele szkolni i przedszkolni, wychowawcy ze świetlic, animatorzy kultury • liczba uczestników: bezpośrednich 1200, pośrednich 400 • realizatorzy: Małgorzata Minchberg • finansowanie: środki własne, Rada Rodziców, Biuro Kultury, Biuro Edukacji, Biuro Pomocy Społecznej

OPIS PROJEKTU

Interdyscyplinarna edukacja przez sztukę jest efektywną formą nabywania wiedzy i różnych umiejętności na drodze procesu kreacji. Dzielę się nią z warszawskimi nauczycielami, bo kreatywny nauczyciel to kreatywny uczeń. Celem edukacji powinno być dostrzeżenie w każdym uczniu jego indywidualnych zdolności i wspieranie go w rozwoju poprzez twórczość, niezależnie od dziedziny. Umożliwienie uczniowi gromadzenia wielorakich doświadczeń to zadanie dla kreatywnych nauczycieli, którzy włączają sztukę w procesie nauczania. W nowoczesnej edukacji naturalne staje się połączenie nauki i sztuki i w tym kontekście ciekawy może być każdy szkolny temat. Interwencje artystów w działaniu szkolne dynamizują procesy edukacyjne, dlatego podejmują współpracę z nauczycielami różnych specjalności. Razem ingerujemy w sposoby pozyskiwania wiedzy przez uczniów i inspirujemy ich do twórczych doświadczeń. Promując wykorzystywanie dzieł sztuki w procesie nauczania wśród warszawskiego środowiska edukacyjnego przeprowadzone zostały warsztaty „Jak uczyć przez sztukę”. Z nauczycielami szukaliśmy korelacji obiektów sztuki z zagadnieniami poruszonymi na lekcjach, doświadczyliśmy procesu edukacyjnego i twórczego na wystawach warszawskich instytucji kultury lub na warsztatach w szkołach. W kolejnym etapie zainspirowani działaniami nauczyciele wracali do instytucji kultury ze swoimi klasami. W tandemach – artystka wizualna i nauczycielka – prowadziliśmy zajęcia dla uczniów. Nauczycielki generowały tematy warsztatowych spotkań, aby były zgodne z tokiem lekcji prowadzonych w szkole. Moją rolą było projektowanie metod i sytuacji, aby proces uczenia był ciekawy i skuteczny. Uczniowie nie tylko zdobywali wiedzę z różnych dziedzin, ale także dzięki twórczości wzmacniali swoją kreatywność, nabywali samodzielności, umiejętności krytycznego myślenia i odbioru sztuki.

PIERWSZY KROK

Pracuję według sparafrazowanej konfucjańskiej maksymy: „Powiedz zapomnę, pokaż zrozumieję, daj doświadczyć zapamiętam, pozwól przeżyć – uwewnętrznę na zawsze”, bo doświadczenie aktu twórczego stanowi o mocy podejmowanych działań edukacyjnych. Interdyscyplinarne projekty z dziećmi i młodzieżą przyniosły zaskakująco pozytywne efekty, dzięki sztuce poszerzyliśmy świat doświadczeń i wiedzy w wielu dziedzinach. Tak narodził się pomysł „zarażania” nauczycieli ideą interdyscyplinarnej edukacji przez sztukę.

Pracując na wszystkich etapach edukacji zobaczyłam, że w rozwoju kreatywności i wrażliwości najlepsze efekty przynosi możliwie wczesne osvajanie z kulturą, sztuką i instytucjami kultury. Taka wypracowana baza jest w późniejszym okresie życia dziecka skutecznym gruntem dla umiejętności chętnego współtworzenia kultury, a nauczanie przez sztukę jest efektywne na każdym etapie rozwoju.

CELE

- Szerzenie kreatywnej pedagogiki i twórczej dydaktyki.
- Podkreślenie roli sztuki i przedmiotów emocjonalnych w systemie edukacji.
- Inspiracja środowiska edukacyjnego do dynamizowania procesu edukacji przez korelację sztuki z innymi dziedzinami i twórcze działania prowadzące uczniów do kreatywnego i krytycznego myślenia oraz samodzielności.
- Uwrażliwienie na moc współpracy międzyprzedmiotowej.

REZULTATY PROJEKTU

Dzięki implementacji idei nauki przez sztukę w placówkach edukacyjnych, poprzez warsztaty nabywania umiejętności i wiedzy w sposób twórczy oraz przez międzyprzedmiotową współpracę nauczycieli realizowano wytyczne nowoczesnej pedagogiki (teoria STEAM, konstrukcjonizm i konektywizm). W interdyscyplinarnej edukacji przez sztukę ważne jest doświadczenie, a sztuka staje się narzędziem do przekazywania wiedzy i umiejętności. Pracując interdyscyplinarnie i twórczo nauczyciel scala różne dziedziny w płynnym działaniu artystycznym. Kładzie duży nacisk na współdziałanie z nauczycielami innych specjalności oraz partycypację uczniów, dzięki czemu pielęgnowana jest kreatywność każdego uczestnika projektu: zarówno ucznia, jak i nauczyciela. Tworzymy w ten sposób środowisko estetycznego wychowania na różnych płaszczyznach percepcji, m.in. przez wrażliwość na wygląd otoczenia i troskę o nie, świadomie używane środki własnej ekspresji, kulturę komunikacji czy wysokiej jakości środki dydaktyczne w zakresie sztuki i designu.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Przez implementację twórczych metod następuje wzrost efektywności procesu nauczania. Twórcze działania na styku nauki i sztuki poszerzają pole widzenia. Przez sztukę prowadzimy uczniów do wykształcenia świadomości twórczej postawy i krytycznego myślenia. Nauczyciel, mając odwagę wykazywania postawy, stawiającej pytania wobec niepodważalnych faktów, w tym posiadanej przez siebie wiedzy, staje się dla uczniów wzorem postawy otwartej na świat, zadziwionej, pytającej. Twórczość oraz odejście od rutyny dynamizują proces nauczania i tego doświadczać uczestnicy projektu.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Najtrudniejsze było znalezienie sposobów finansowania pomysłu. Pewna swoich przekonań, poparty doświadczeniem, musiałam uzbroić się w cierpliwość, pokonać przeszkody i wydeptać wiele ścieżek, by móc realizować projekt w takim wymiarze. Upór pomógł trafić do dużej liczby nauczycieli i wychowawców.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Nie spodziewałam się takiego miłego przyjęcia ze strony nauczycieli. To środowisko wyjątkowo świadome swoich zasobów, chętnie do współpracy i nabywania nowych umiejętności. Praca z edukatorami i nauczycielami jest prawdziwą przyjemnością, jeśli postawimy na wzajemną wymianę i wspólne uczenie się.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

„Dziękujemy za skrzydła, które odzyskałyśmy” – słyszeliśmy po spotkaniach. Bawiliśmy się jak dzieci z ponad tysiącem opiekunek, nauczycieli i edukatorów, którzy poczuli nową jakość swojej pracy dzięki twórczości. Cieszę się, że praca interdyscyplinarnymi metodami przy włączaniu sztuki jest kontynuowana w warszawskich placówkach edukacyjnych.

CO KRYJĄ PODWODNE GŁĘBINY? — CZYLI KROPELKI WIEDZY O OTACZAJĄCYM NAS ŚWIECIE

Magdalena Dworzyńska, Małgorzata Riedel
Przedszkole nr 261, Wesola

fot. Maksym Jabłoński

3 miejsce w kategorii Przedszkola

• termin realizacji: 3 lutego–31 marca 2019 • miejsce: Przedszkole nr 261 • adresaci: przedszkolaki, ich rodzice, rodziny, pracownicy przedszkola
• liczba uczestników: bezpośrednich 120, pośrednich około 250 • realizatorzy: Magdalena Dworzyńska, Małgorzata Riedel, grono pedagogiczne,
pracownicy administracji i obsługi przedszkola • finansowanie: środki własne, Rada Rodziców, Biuro Kultury

OPIS PROJEKTU

Projekt zakładał zwrócenie uwagi dzieci na destrukcyjne zachowania człowieka i jego oddziaływanie na wodne środowisko naturalne, pokazanie kontrastu pomiędzy środowiskiem naturalnym a tym, co człowiek pozostawia w nim po sobie. Chcieliśmy wypracować u dzieci i rodziców właściwe postawy ekologiczne i wprowadzić w życie przedszkolne zasady funkcjonowania będące wyrazem troski o naturę. Wspólnie z rodzicami zaaranżowaliśmy wnętrza przedszkola, nadając im charakter podwodnego świata. Pojawily się kolorowe morskie zwierzątka, rafa koralowa, imitacja sieci rybackich, woda mieniąca się różnymi odcieniami niebieskiego. Przeprowadziliśmy cykliczne zajęcia na temat podwodnej fauny i flory dostosowane do możliwości poznawczych dzieci, zorganizowaliśmy także warsztaty plastyczne. We współpracy z Biblioteką Publiczną przeprowadziliśmy zajęcia z ilustratorem i spotkania biblioteczne na temat podwodnego świata w książkach. Słuchaliśmy z dziećmi muzyki imitującej odgłosy wody i podwodnych zwierząt. Odbyły się także prezentacje multimedialne o podwodnej faunie i florie, pokazujące podwodny świat jako ważny element utrzymania życia na kuli ziemskiej. Dzieci wzięły także udział w przedszkolnym konkursie „Co kryją podwodne głębiny?”. Same tworzyły prace plastyczne, które później zostały pokazane na wernisażu zorganizowanym dla rodziców, dziadków i sąsiadów przedszkola. Projekt podsumowaliśmy w gazecie „Co kryją podwodne głębiny?”.

PIERWSZY KROK

Nie znosimy nudy i uwielbiamy w nietuzinkowy sposób pokazywać dzieciom świat, angażując jednocześnie do zabawy rodziców. Zimą chcieliśmy ożywić otoczenie naszego przedszkola i na przekór ślocie, mrozowi i szarości za oknem zamieniliśmy wnętrza przedszkolnego budynku w podwodny świat. Ogłosiliśmy konkurs na inspirowane naturą przestrzenne rybki, które potem „pływały” po korytarzach, stworzyliśmy prezentacje multimedialne, znalazłyśmy nagrania dźwięków wydawanych przez podwodnych mieszkańców, np. wielorybi śpiew. Prezentowałyśmy dzieciom różnorodne techniki plastyczne, wspólnie eksperymentowaliśmy z barwami, inspirowaliśmy do wciągnięcia nowych przedsięwzięć. Systematycznie uczyliśmy dzieci wdrażania elementarnych zachowań chroniących nasz ekosystem.

CELE

- Uwrażliwienie dzieci na podwodny świat i jego ochronę, a także pokazanie możliwości czerpania z niego inspiracji artystycznych.
- Wypracowanie nawyku oszczędzania wody.
- Poznanie podwodnej fauny i flory.
- Zapoznanie dzieci z różnorodnymi technikami plastycznymi.

REZULTATY PROJEKTU

- Zdobycie przez dzieci wiedzy na temat właściwego rozporządzenia surowcami naturalnymi i odpowiednim zachowaniem w środowisku naturalnym.
- Nauczenie ich aktywnej postawy wobec szkód wyrządzanych naturze, pobudzenie postawy empatycznej nie tylko w stosunku do ludzi, ale także do fauny i flory.
- Świadome obserwowanie przez przedszkolaki przyrody, wyciąganie wniosków, rozumienie procesów w niej zachodzących (np. wpływ wód na pogodę i jej gwałtowne zmiany, topnienie lodowca, itp.).
- Nauczenie dzieci nazw największych zbiorników wodnych na Ziemi.
- Świadome korzystanie przez dzieci z wody i eliminowanie korzystania z opakowań z tworzyw sztucznych po zaobserwowaniu (podczas filmu poglądowego), jak długo rozkładają się one w środowisku.
- Korzystanie w przedszkolu wyłącznie z naturalnych opakowań.
- Przeprowadzenie cyklicznych warsztatów „Wiem, co jem”, promujących zdrowe odżywianie.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

- Pokazanie przedszkolakom podwodnego świata takim, jaki jest naprawdę z jego nieprzewidywalnością, żywotowością, ale też z zanieczyszczeniami spowodowanymi przez człowieka.
- Eliminacja z życia przedszkolaków czynności i nawyków zagrażających ekosystemowi: używania plastikowych opakowań, niewłaściwego korzystania z zasobów wody itp.
- Rozmowy z dziećmi na temat zmian klimatycznych – przełamywanie strachu przed nieznanym.

GO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

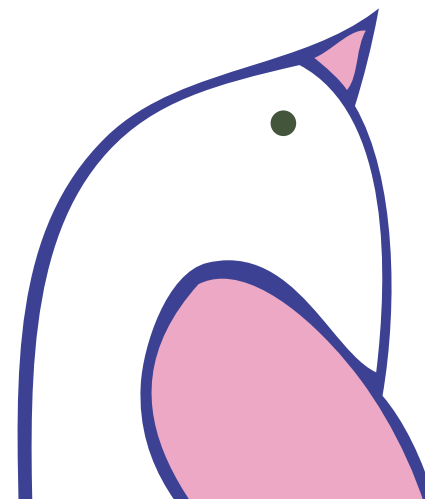
Nie lada wyzwanie stanowiło „zarażenie” naszym pomysłem wszystkich rodziców, a także przetamianie u dorosłych przeświadczenia, że świat jest nam dany raz na zawsze. Trudne okazało się także ograniczanie korzystania z plastików.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Zaskoczyło nas, że po dość trudnych początkach, ostatecznie rodzice bardzo zaangażowali się w projekt: przynosili wspaniałe muszle, zdjęcia, publikacje, przygotowywali z dziećmi różnorodne ciekawostki na temat podwodnego świata, sztuki i ochrony środowiska. Nie spodziewaliśmy się, że tak bardzo rozbudzimy w dzieciach postawy sprzyjające ochronie środowiska.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

- Odkrycie talentów poetyckich u rodziców.
- Opowieści dzieci o zmianie domowych przyzwyczajeń i przekonaniu rodziców do wdrażania ekologicznych postaw w codziennym życiu domowym.
- Integracja pracowników i rodziców oraz zachęcenie ich do stworzenia w przestrzeni przedszkola pięknego i oryginalnego podwodnego świata.

HOP SIUP SCENERIĘ DO BAJKI ZRÓB

Izabella Toroniewicz-Wyszomirska

Wawer

fot. Izabella Toroniewicz-Wyszomirska

3 miejsce w kategorii Inne

- termin realizacji: 4 lutego 2018–19 maja 2019
- miejsce: Wawerskie Centrum Kultury
- adresaci: dzieci z rodzicami i opiekunami
- liczba uczestników: bezpośrednich 30
- realizatorzy: Izabella Toroniewicz-Wyszomirska
- finansowanie: środki własne, bilety

OPIS PROJEKTU

Mój projekt to cykliczne warsztaty teatralno-plastyczne, które odbywają się w jedną niedzielę w miesiącu. Do każdego zajęcia jest napisany scenariusz, który zawiera fragmenty lub całe teksty bajek, opowiadań, fraszek. Warsztaty mają określoną formę plastyczną, nawiązującą do historii sztuki, teatru i bogactwa artystycznych skojarzeń. Zaczynają się od prezentacji tematu i losowania fragmentów tekstów. Po „burzy mózgów” grupy tworzą własną scenografię i lalki. Warsztaty trwają 2,5 godziny, a ostatnie 30 minut to nasz wspólny spektakl. Zajęcia są opracowywane blokami tematycznymi. Ostatni zrealizowany cykl to „Kultowe bajki, czyli rodzinna podróż w czasie”. Rozkreśliśmy wehikuł teatralno-rodzinny i zrobiliśmy pętlę w czasoprzestrzeni dla dzieci i rodziców. Przy realizacji „Reksia” operowaliśmy płaskimi formami wycinanymi z kartonu, tworzyliśmy tradycyjny teatr parawanowy z animowanymi lalkami, a oknem naszej sceny była psia buda. W tych działaniach poznaliśmy technikę kolażu. Łączaliśmy rysunek z wycinankami z gazet. Przy „Porwaniu Baltazara Gąbki” kolorowe rysunki na folii wyświetlaliśmy na ekranie przy pomocy diaskopu. Do „Krecika” wykorzystaliśmy białe rękawice, z których przy pomocy farb fluorescencyjnych, lampy uv i własnych dłoni stworzyliśmy pacynki. To był prawdziwy czarny teatr. „Przygody Bolka i Lolka” zainspirowały nas do zrobienia teatralnego komiksu! Wykonaliśmy marionetki i inne lalki, którymi animowaliśmy w komiksowych kadrach. Te kultowe bajki były się pretekstem do poznania teatru lalek od kulis i stworzenia własnego spektaklu. Podjęliśmy wyzwania z teatrem cieni, czarnym teatrem, teatrem na ekranie z ruchomymi formami i tworzeniem lalek.

PIERWSZY KROK

Zacząłem latem, kiedy przyszedłem do Wawerskiego Centrum Kultury z pomysłem na warsztaty teatralno-plastyczne. Napisałem scenariusz i koncepcję zajęć. Pierwsze oparte były na fragmentach bajek „Królowa Śniegu”, „Dziewczynka z Zapałkami”, „Pingwin Płk Pok”. Zobaczyłem, że ta formuła się sprawdza i zaczęłam sięgać dalej, w różnorodne konwencje teatralne, zastanawiając się, jakiej bajce jaką formę plastyczną nadać.

CELE

Celem moich warsztatów jest edukacja plastyczna i teatralna poprzez rodzinną zabawę, otworzenie artystycznej wyobraźni na słowo, dźwięk, działania przestrzenne i plastyczne, pokazanie ciekawostek teatru: jak zrobić śnieg albo duży i mały cień, jakie są tajemnice czarnego teatru. Moim celem jest rozwinięcie kreatywności w pracy zespołowej oraz przełamanie barier twórczych. Chcę przez bajki spełniać marzenia dorosłych i dzieci.

REZULTATY PROJEKTU

Ponieważ teatr łączy w sobie wiele dziedzin sztuki, to rezultaty moich działań warsztatowych są bardzo różnorodne. Uczestnicy zajęć poznają różne techniki teatralne i środki wyrazu plastycznego – od wcześniej opisanych tu kultowych bajek po japoński teatr Kamishibai, bajki Ezopa czy polskie legendy. Warsztaty rozwijają kreatywne myślenie, wyobraźnię i śmiałość wypowiedzi artystycznej, a także wzmacniają odwagę do występów przed publicznością. Uczą też pracy zespołowej.

ORYGINALNOŚĆ KONCEPCJI

Moje warsztaty to teatr w pigułce. W 2,5 godziny w grupach tworzymy przedstawienie teatralne. Do każdego warsztatów mamy opracowaną formę plastyczną oraz przygotowane fragmenty tekstów i to wszystko składamy jak w profesjonalnym teatrze w całość. Każda grupa prezentuje efekty swojej pracy na scenie. Uczestnicy warsztatów w krótkim czasie poznają techniki teatralne, lalkarskie, plastyczne i mają możliwość zaprezentowania się. Originalność zajęć polega również na sięganiu po różnorodne teksty – od klasyki po komiksy – i pokazywaniu ich w niebanalnych aranżacjach plastycznych, a także poprzez łączenie różnych stylistyk.

CO BYŁO NAJTRUDNIEJSZE?

Tak naprawdę to, co jest najtrudniejsze, okazuje się wielkim sukcesem, czyli zachęcenie niektórych stremowanych uczestników do wzięcia udziału w spektaklu i odegrania roli teatralnej ze swoim partnerem-dzieckiem w stworzonej przez siebie plastycznie bajce. Nietatwe jest przełamywanie stereotypów myślenia plastycznego, ale okazuje się, że im mniej konwencjonalna forma plastyczna, tym bardziej pobudza kreatywność.

CZEGO SIĘ NIE SPODZIEWALIŚMY?

Tak wielkiego zaangażowania i radości ze wspólnej pracy. Zabawy, na którą brak czasu w codziennym życiu w domu. Ogromnego entuzjazmu rodziców, którzy nagle stają się dziećmi. Miło jest obserwować wspólne relacje rodzic-dziecko, wspólne przenikanie pomysłów, uwalnianie kreatywności.

NAJWIĘKSZA RADOŚĆ

Największa radość to pewność siebie, której nabierają uczestnicy w trakcie zajęć, na naszych oczach. Śmiałość wypowiedzi artystycznej i wzrost kreatywności. Stali bywalcy dążą do coraz lepszej doskonałości w recytacji i improwizacji tekstu, robieniu lalek i scenografii. Zapraszają też swoich znajomych. To forma dobrze spędzonego wspólnie czasu.

BAZA WIEDZY ONLINE

DOM KULTURY

Warszawski Program Edukacji Kulturalnej

EDUKACJA W MUZEUM

W SPÓŁPRACĄ

P ROJEKTY

E KSPRESJA

K REATYWNOŚĆ

WARSZAWSKI PROGRAM EDUKACJI KULTURALNEJ TO SIEĆ
KOORDYNATORÓW DZIELNICOWYCH POWOŁYWANYCH PRZEZ
BURMISTRZÓW, KOORDYNATORÓW W SZKOŁACH I INSTYTUCJACH,
POWOŁYWANYCH PRZEZ DYREKTORÓW ORAZ REALIZATORÓW
W ORGANIZACJACH POZARZĄDOWYCH I PRZEDSIĘBIORSTWACH

KTO

LABORATORIUM EDUKACJI KULTURALNEJ, PUBLIKACJE, RAPORTY, GIEŁDA
PROJEKTÓW I PROGRAMÓW EDUKACJI KULTURALNEJ, WARSZAWSKA
NAGRODA EDUKACJI KULTURALNEJ, KONFERENCJE KULTURALNA
EDU-AKCJA WARSZAWY, PROJEKTY PARTNERSKIE, KONKURSY, DOTACJE,
FUNDUSZ ANIMACJI KULTURY, WARSZAWSKIE INICJATYWY EDUKACYJNE

JAK

WWW.EDUKACJAKULTURALNA.PL

BAZA WIEDZY O EDUKACJI KULTURALNEJ I JEJ REALIZATORACH,
INFORMACJE O WYDAWNICTWACH, BADANIACH, DOBRZYCH PRAKTYKACH

GDZIE

Konferencja
TEATRALNA
EduAkcja
Warszawy

16 marca 2019
TR Warszawa

organizator:

Warszawski Program
Edukacji Kulturalnej

współorganizator:

Konferencja Edu Akcja dla Bibliotek

Warszawskie Targi Książki
Stadion Narodowy

23 maja 2019

www.edukacjakulturalna.pl

partnerzy:

PROM
PROM KULTURY SAKRA 1974

 **WARSZAWSKIE
TARGI KSIĄŻKI**

Warszawski Program
Edukacji Kulturalnej

konferencja
KULTURALNA
EduAkcja
Warszawy

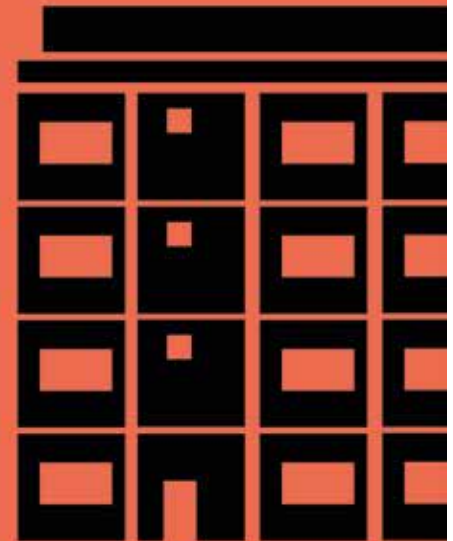
Mazowiecki Instytut Kultury
10 czerwca 2019

partnerzy
MAZOWIECKI
INSTYTUT
KULTURY

PROM
PRACOWNIKI KULTURY

Konferencja ARCHITEKTONICZNA EduAkcja Warszawy

Zodiak Warszawski Pawilon Architektury
pasaż Stefana Wiecheckiego „Wiecha” 4
14 czerwca 2019

partnerzy:

ZODIAK
Warszawski
Pawilon
Architektury

PROM
SPÓŁNOŚĆ FUNDACJA KULTURY

WARSZAWSKI FESTIWAL MŁODYCH

6. MŁODZIEŻOWE SPOTKANIA TEATRALNE

STUDIO teatrgaleria
16 października 2019

Warszawski Program
Edukacji Kulturalnej

STUDIO
teatrgaleria

SCEK

Centrum Kultury i Sztuki

914

Projekt współfinansowany przez m.in. Warszawę i realizowany w ramach Programu Młodzi Wiosną, Miasto z Uśmiechem dla lat 2014-2020
Organizacja Warszawskiego Festiwalu Młodych Stworzyliśmy „2 Studio w Warszawie”

Giełda Programów i Projektów Edukacji Kulturalnej 2018

19 listopada 2018
godz. 10.00

Centrum Sztuki
FORT Sokolnickiego
ul. Stefana Czarnieckiego 51

organizator:

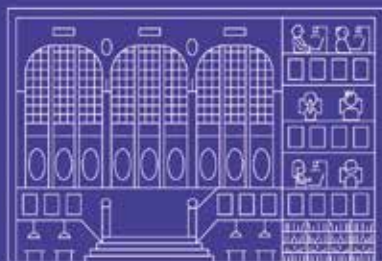
Warszawski Program
Edukacji Kulturalnej

partnerzy:

Warszawski Program
Edukacji Kulturalnej

LABORATORIUM
EDUKACJI
KULTURALNEJ

Działasz lokalnie, kulturalnie,
społecznie?

Szukasz pomysłu, przestrzeni,
sprzętu, wsparcia w organizacji
swojego wydarzenia?

Znajdź to czego potrzebujesz,
podziel się tym, czym możesz!

www.spoldzielniakultury.waw.pl

MIESCA
AKTYWNOŚĆ
LOKALNA

SPÓŁDZIELNIA KULTURY

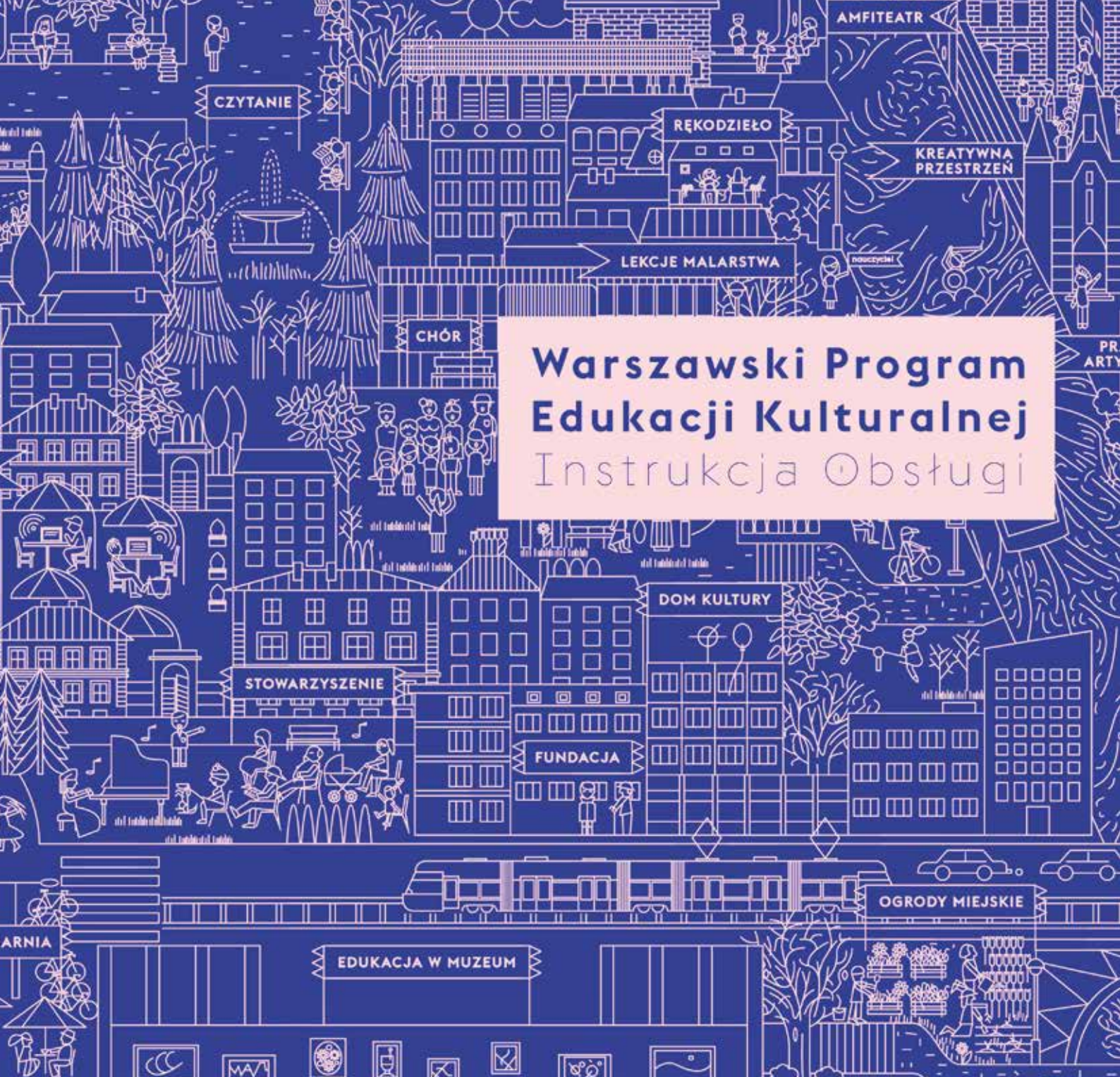
Warszawski Program
Edukacji Kulturalnej

IQ

Indeks Culturalny

...dla ucznia warszawskiej szkoły.

Warszawski Program Edukacji Kulturalnej Instrukcja Obsługi

Warszawski Program Edukacji Kulturalnej połączył w sieci animatorów, edukatorów i nauczycieli. Nasi realizatorzy współpracują, a nie konkurują.

Na konferencjach, warsztatach i spotkaniach tworzymy wspólne programy. Tematem wielu działań jest wielokulturowość, przeciwdziałanie wykluczeniu, „hejtowi”. Pracujemy nad realną współpracą z mieszkańcami, tak aby zachęcić ich do podejmowania roli twórcy, a nie tylko odbiorcy.

Ufam, że rok 2020 będzie kolejnym rokiem budowania środowiska edukacji kulturalnej w dzielnicach, jeszcze intensywniejszej współpracy urzędu, instytucji i szkół z organizacjami pozarządowymi, grupami nieformalnymi, artystami i aktywistami. Nasze lokalne sieci są największą wartością Warszawskiego Programu Edukacji Kulturalnej.

Zapraszam Was do korzystania ze wszystkich narzędzi WPEK: Mapy Miejsc Edukacji Kulturalnej, Spółdzielni Kultury, Indeksu Kulturalnego; do udziału w Laboratorium Edukacji Kulturalnej i cyklu konferencji EduAkcje Warszawy, a także do korzystania z portalu edukajakulturalna.pl. Przypominam też, że wszystkie nasze teksty, zdjęcia i filmy udostępniamy na wolnych licencjach.

Serdecznie zapraszam do dalszego współtworzenia programu.

Anna Michalak-Pawłowska
Pełnomocnik Prezydenta m.st. Warszawy
ds. Edukacji Kulturalnej

Zespół redakcyjny: Anna Michalak-Pawłowska, Monika Gołębiowska

Korekta: Monika Gołębiowska

Opracowanie graficzne i skład: Adam Jastrzębski
(tylna okładka - opracowanie graficzne studio Podpunkt)

Druk: Agencja Poligraficzno-Wydawnicza GIMPO

Wydawca: Dom Kultury Doróżkarnia

Doróżkarnia

Współwydawca: Służewski Dom Kultury

SŁUŻEWSKI DOM KULTURY

ISBN

978-83-955495-0-2

Warszawa 2019

Publikacja książkowa sfinansowana przez m.st. Warszawę
Wszystkie zdjęcia zostały przekazane przez autorów projektów,
organizacje bądź instytucje.

Publikacja dostępna na licencji Creative Commons. Uznanie autorstwa 4.0.
Pewne prawa zastrzeżone na rzecz autorów i Warszawskiego Programu Edukacji Kulturalnej.
Pełna treść licencji dostępna na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>.
Zezwala się na dowolne wykorzystanie treści publikacji pod warunkiem wskazania autorów
oraz podania informacji o licencji.

LEKcje MALARSTWA

CHÓR

BAZA WIEDZY ONLINE

TANIEC

DOM KULTURY

STOWARZYSZENIE

FUNDACJA

BIBLIOTEKA

KAWIARNIA

EDUKACJA W MUZEUM

edukator

koordynator